

ОДБРАНА

У фокусу
Трећа конференција
начелника генералштабова
балканских земаља

Специјални прилог
Војни интернет
форуми

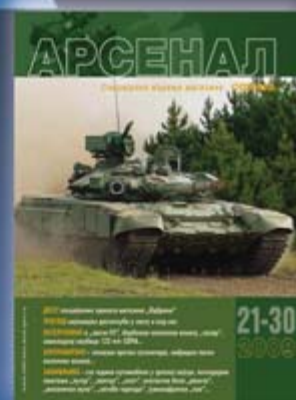
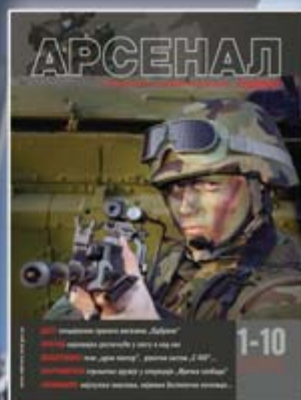

putovanje **BEZ GRANICA**

 Lasta
EUROLINES

LASTA info centar • 011/3348-555
www.lasta.co.yu • www.lasta-turizam.com

КОМПЛЕТ
1.000,00

АРСЕНАЛ МАГАЗИНА ОДБРАНА:

- Тридесет специјалних прилога.
- Преглед најновијих достигнућа војне технике у свету и код нас.
- О савременом оружју: оклопним борбеним возилима, хаубицама, авионима, хеликоптерима, беспилотним летелицама, сателитима, бродовима, подморницама,
- Из пера познавалаца, конструктора, испитивача, новинара.
- Развој, техничке карактеристике, борбена употреба, али и историја.
- Опремање армија света.

Н А Р У Ц Б Е Н И Ц А

НЦ „ОДБРАНА“

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3201-995, тел/факс 011/3241-009

Наручујем (заокружити):

1. „АРСЕНАЛ - 1“ по цени од 350,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,
2. „АРСЕНАЛ - 2“ по цени од 400,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,
3. „АРСЕНАЛ - 3“ по цени од 400,00 динара + 130,00 динара ПТТ трошкови,

КОМПЛЕТ („Арсенал 1, 2 и 3“) по цени од 1.000,00 динара.
Комплет шаљемо Пост експресом на рачун купца.

Целокупан износ уплатити на жиро-рачун број
840-49849-58.

Доказ о уплати и наруџбеницу послати на адресу
НЦ „Одбрана“.

Купац: _____

Улица и број: _____

Место: _____ Телефон: _____

Потпис наручиоца _____

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традиције „Ратника“, чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Новински центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19

Директор и главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Уредници

Драгана Марковић (специјални прилози)
Мира Шведић (арсенал)

РЕДАКЦИЈА:

Душан Глишић (фелтон, историја и традиције),
мр Снежана Ђокић (свет),
Бранко Колуновић (друштво),
Александар Петровић, поручник,
Владимир Почуч, мајор (одбрана)

Стални сарадници

Станислав Арсић, Себастиан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, мр Славиша Влацић,
Милосав Ц. Ђорђевић, Александар Лијаковић,
др Милан Мијалковски, мр Зоран Миладиновић,
Предраг Милићевић, Миљан Милкић,
Крман Милошевић, др Милан Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Иштван Пољанац,
Будимир М. Попадић, Влада Ристић,
др Драган Симеуновић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски
(технички уредници)

Фотографија

Горан Станковић (уредник)
Даримир Банда (фоторепортер)

Језички редактори

Мира Попадић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор и главни и одговорни уредник
3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241- 257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@beotel.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs

Internet

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-49849-58 за НЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара.
За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
Македонска 29

ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

Снимко Игор САЛИНГЕР

САДРЖАЈ

У ФОКУСУ

Трећа конференција начелника генералштабова
балканских земаља

ЗАЈЕДНИЧКИ БЕЗБЕДНОСНИ ПРОСТОР

6

ДОГАЂАЈИ

Министар одбране Драган Шутановац у посети Аустрији

САРАДЊА ОДБРАМБЕНИХ ИНДУСТРИЈА

8

ИНТЕРВЈУ

Потпуковник Маркус Видмер, изасланик одбране
Швајцарске у Београду

ПЕТСТО ГОДИНА НЕУТРАЛНОСТИ

10

ДОГАЂАЈИ

Министар Шутановац у посети Македонији

ОТВОРЕНИ ДИЈАЛОГ

13

Министар одбране Драган Шутановац
одговарао на посланичка питања

РАСТЕ ПОВЕРЕЊЕ У СИСТЕМ ОДБРАНЕ

14

ВМА – лечење, образовање и наука
по највишим стандардима

У КОРАК СА СВЕТОМ

16

Сајам наоружања и војне опреме

ПАРТНЕР 2009

20

ТЕМА

Војна полиција између јуче и сутра

ЕФИКАСНА БАЗБЕДНОСНА ЗАШТИТА 20

ОДБРАНА

Вежба Прве бригаде КоВ – „Дијамант 2009“

ПРИМЕНА НОВИХ УПУТСТАВА 28

ЈЕДИНИЦЕ

Центар за мировне операције

СРБИЈА У МИСИЈАМА 30

Обука жена – кандидата за професионалне војнике

МОТИВАЦИЈА И УПОРНОСТ 32

ДРУШТВО

Конференција о политичкој култури и јачању безбедности

ДИЈАЛОГОМ ДО ПОВЕРЕЊА 52

Војна академија на 25. летњој Универзијади

ПАРТНЕР КОМЕ СЕ ВЕРУЈЕ 54

СА ЛИЦА МЕСТА

Аеромитинг Ченеј 2009

ЗВЕЗДЕ НАД ВОЈВОЂАНСКОМ РАВНИЦОМ 56

СВЕТ

Међународни аеромитинг БИАФ 2009

ГАЛЕБ НА БУГАРСКОМ НЕБУ 58

КУЛТУРА

Захарије Трнавчевић, новинар

МИРИС ЗЕМЉЕ 66

МИСИЈА

свајању одлуке о о учешћу професионалних припадника санитетске службе Министарства одбране и Војске Србије у саставу норвешког контингента у мировној мисији Уједињених нација у Чаду и Централноафричкој Републици претходила је жучна расправа у Народној скупштини. Посланици опозиционих странака су у својој аргументацији против усвајања такве одлуке углавном наводили чињеницу да учешће наших мировњака у оквиру контингента земље чланице Северноатлантског савеза представља непоштовање скупштинске одлуке о неутралности Србије и, на неки начин, пречицу за улазак у тај војни савез.

Чињенице, наравно, говоре другачије. Питање чланства Србије у Северноатлантској алијанси још није на дневном реду, а таквој одлуци претходиће широка јавна расправа и референдумско изјашњавање грађана. Уосталом у Алијансу се не улази без позива, а њега још увек нема. Чланство Србије у Партнерству за мир довољан је оквир за сарадњу са земљама чланицама Алијансе, посебно у решавању заједничких безбедносних изазова, ризика и претњи у региону Југоисточне Европе.

Учешће припадника Министарства одбране и Војске у изградњи и очувању мира у региону и у свету, које се, поред осталог, реализује и непосредним ангажовањем у мултинационалним операцијама под окриљем Уједињених нација, јесте, да тако кажемо, редован задатак који произилази из друге мисије Војске дефинисане Стратегијом одбране Републике Србије. Ту своју мисију Војска у континуитету остварује од 2002. године, у три мисије са укупно 13 представника, колико је тренутно ангажовано, што је знатно испод могућности и потреба, имајући у виду значај који ангажовање у мултинационалним операцијама има за међународни кредибилитет и углед наше земље.

Српски санитетски тим, који сачињавају лекари и техничари Војномедицинске академије у Чаду и Централноафричкој Републици, биће ангажован на класичним хуманитарним задацима – лечењу припадника мисије Minuscat и локалног становништва. Наравно, радиће под српском заставом, у униформама и са обележјима Војске Србије. Ангажовање у оквиру норвешког контингента, који је носилац медицинске мисије у Чаду, значи у ствари крунисање вишегодишње врло богате и плодотворне сарадње војних санитета две земље, која се до сада одвијала у заједничкој обуци и размени искустава.

То је уједно и велико признање нашем санитетском особљу за врхунску оспособљеност за рад у сложеним условима на кризним подручјима. Мисија у Чаду и то свакако јесте. Њен задатак је заштита избегличких логора и особља хуманитарних организација. Више од 500.000 људи борави у избегличким камповима без основних услова за живот и зависе искључиво од хуманитарне помоћи.

Не сумњамо да ће наш санитетски тим успети да одговори тим задацима. Искуства су стицали у ратовима на просторима некадашње Југославије и због тога су, посебно у областима ратне хирургије и анестезиологије, веома цењени као партнери у међународним круговима. Уосталом, њихови претходници у Републици Конго то већ неколико година врло успешно раде.

Заједнички безбедносни простор

Говорити о безбедности било које земље појединачно, а не уважити цео регион било би апсолутно погрешно баш као што би било погрешно и помислити да се са организованим криминалом може самостално изборити у оквиру граница своје земље – истакао је министар одбране Драган Шутановац на отварању конференције

Председник Тадић са начелницима генералштабова

Председник Републике Србије Борис Тадић разговарао је са учесницима Треће конференције начелника генералштабова балканских земаља.

Састанку су присуствовали и домаћини конференције, министар одбране Драган Шутановац и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић, командант Команде савезничких здружених снага у Напуљу и специјални гости, бивши начелници генералштабова грчке и српске војске.

У београдском хотелу „Континентал“, 9. јуна, одржана је Трећа конференција начелника генералштабова балканских земаља.

На отварању конференције учеснике је поздравио министар одбране Драган Шутановац.

„Изузетно ми је задовољство да данас присуствујем отварању Треће конференције начелника генералштабова балканских земаља, својеврсног форума за унапређење војне сарадње и безбедности региона. Посебна ми је част да у име земље домаћина и Министарства одбране Републике Србије, поздравим чланице форума и уважене представнике Европске уније и НАТО, чије присуство довољно говори о подршци и значају која се придаје овој конференцији“, рекао је министар Шутановац на почетку обраћања.

„Регион Балкана у дужем периоду повезивао се са неразвијеним нивоом демократске свести и неспремношћу ка усвајању демократских тековина. То потврђују и чести сукоби и ратови који су се водили готово међу свим народима на овим просторима.

Данас, иако долазимо из различитих земаља и репрезентујемо своје специфичности, иако смо раздвојени границама, ипак смо свесни да се безбедносни простор не може поделити на њима, већ да он превазилази све границе у региону и шире.

Говорити о безбедности било које земље појединачно, а не уважити цео регион било би апсолутно погрешно баш као што би било погрешно и помислити да се са организованим криминалом може самостално изборити у оквиру граница своје земље.

Таква борба била би на самом почетку изгубљена, јер савремени изазови, ризици и претње превазилазе све границе.

Подсећам да они који се удружују у свом интересу који води ка дестабилизацији

не деле се према језику који говоре или земљи којој припадају, њима за сарадњу нису потребни уговори нити протоколи!

Утолико је веома важно што данас начелници генералштабова балканских земаља, заједнички расправљају о унапређењу војне и безбедносне сарадње која је толико неопходна не само региону већ и ван њега.

Сигуран сам да државе Балкана имају капацитете да буду поуздани партнери у регионалном и међународном систему безбедности као што сам убеђен да ова иницијатива треба да се прошири на још један број земаља које несумњиво припадају истом безбедносном простору, како год тај географски простор звали.

Државе Балкана развиле су у протеклом периоду сарадњу у области одбране која се одвија преко бројних регионалних иницијатива, снажно ојачаних билатералном војном сарадњом.

Министарство одбране и Војска Србије спремно су приступили новом квалитету безбедносне сарадње, препознајући њен значај у добросуседским односима, регионалном дијалогу, партнерству и заједничким деловањем у њеном очувању.

Кроз рад регионалних форума залажемо се за формирање регионалних центара и учествовања у заједничким пројектима. Република Србија предложила је, између осталог, и формирање самосталних центара, од којих су највећи, Регионални центар АБХО и Војномедицински регионални центар, али и да заједничким снагама са суседима учествујемо у унапређењу рада других центара.

Нема никакве сумње да сарадња у области одбране неминовно води ка сарадњи у области одбрамбене индустрије и привреде уопште. Јачањем индустријских и привредних капацитета јача се економска и социјална стабилност земље као једна од осно-

вних претпоставки свеукупне стабилности и безбедности сваке земље. Сигуран сам да сарадњом у области одбрамбене индустрије стварамо извесније могућности за развој и производњу современог наоружања и војне опреме!

Реформом сопственог система одбрамбене тежимо и интеграцији, чиме се реформски и интегративни процеси сагледавају обједињено, као један процес који је неминован и дуготрајан”.

Говорећи на отварању конференције начелника генералштабова балканских земаља, министар Шутановац рекао је: „И поред уложених напора и постигнутих резултата, регионална безбедност није у потпуности стабилноста и нажалост нису отклоњене опасности од обнављања и избијања насиља.

Различита политичка гледишта на актуелне ризике и претње у региону, узроке њихових појава и последица, требало би у највећој мери хармонизовати, ради достизања заједничког циља – безбедносне стабилизације Балкана.

На безбедност региона додатно утичу асиметричне претње, тероризам и организовани криминал.

Посебно наглашавам да неадекватно решавање питања повратка избеглих, прогнаних и интерно расељених лица додатно успорава процес стабилизације у региону.

Заједнички интерес међународне заједнице и свих регионалних актера је да не дође до сукоба и дестабилизације. У том контексту и регионалну безбедност посматрамо као недељиви појам, а решавање заједничких проблема кроз стварање форума за унапређење регионалне безбедности, попут данашњег заседања начелника генералштабова балканских земаља.

Конференција за новинаре

На крају рада Треће конференције начелника генералштабова балканских земаља, председавајући, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић истакао је да је на скупу било речи о неколико важних тема регионалног карактера, као што су питања обуке, вежби и школовања, изградње регионалних центара за обуку како би се рационализовали трошкови, али и о асиметричним претњама и изазовима безбедности у региону.

Начелник Генералштаба ВС рекао је да је на форуму усаглашена листа заједничких активности које ће се спроводити између две конференције. Расправљано је и о проблему вишкова убојних средстава, који је својствен готово свим земаљама региона, те да су неке учеснице конференције, а посебно Турска, понудиле помоћ у решавању тог питања.

Договорене су и заједничке годишње процене асиметричних претњи које ће подразумевати низ заједничких активности војски балканских земаља.

Одговарајући на питање новинара о најизраженијим претњама безбедности, начелник Генералштаба албанске војске бригадни генерал Максим Малај назначио је да проблем представљају илегална имиграција и илегална трговина.

Начелник Генералштаба турске војске генерал Илкер Башбук означио је тероризам као основну претњу безбедности, иако се ниједна од балканских земаља још није сусрела са тим проблемом. Он је рекао да је неопходно да се у том смислу развија сарадња међу војскама у региону, а размена обавештајних података о евентуалним терористичким дејствима био би први корак у том правцу.

А. П.

Учесници

Трећом конференцијом начелника генералштабова балканских земаља председавао је начелник ГШ Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић. У раду конференције учествовали су начелници генералштабова Албаније – бригадни генерал Максим Малај, БиХ – генерал-потпуковник Миладин Милојчић, Бугарске – генерал Златан Стојков, Црне Горе – вицеадмирал Драган Самаршић, Грчке – генерал Димитриос Грапасас, Македоније – генерал-потпуковник Мирослав Стојановски, Румуније – адмирал Георге Марин и Турске – генерал Илкер Башбук.

Конференцији су присуствовали и председавајући Војног комитета ЕУ генерал Анри Бентеже и командант савезничке команде Здружених снага у Напуљу адмирал Марк Фиццералд, те бивши начелници генералштабова Грчке и Србије генерали Хиофотис и Понош.

ступом безбедности. Основу таквог приступа, према Милетићевим речима, чине дијалог, партнерство и заједничко деловање на достизању, очувању и унапређењу безбедности.

„Живимо у свету у коме се смањују опасности од класичних војних изазова ризика и претњи док истовремено расту опасности од невојних претњи безбедности. Све то указује на потребу за још тешњом сарадњом, заједничким ефикасним деловањем, разменом информација – пре свега за превентивним деловањем. А за то је неопходно постојање високог нивоа међусобног поверења, разумевања и достизање потребног нивоа интероперабилности”, рекао је генерал Милетић. Он је изразио уверење да тренутно безбедносно окружење захтева иновирање постојећих и дефинисање нових области војне сарадње у региону као и потребу за њеним интензивирањем. То је била порука којом је и званично отворена Трећа конференција начелника генералштабова балканских земаља.

Конференција начелника генералштабова балканских земаља је регионална иницијатива коју чине начелници генералштабова Албаније, БиХ, Бугарске, Црне Горе, Грчке, Македоније, Румуније, Турске и Србије. Успостављена је на првом састанку одржаном 2007. године у Солуну у Грчкој, као форум највиших војних представника балканских земаља, чији је циљ развијање дијалога и сарадње. Друга конференција одржана је у Анталији у Турској 2008. Форум начелника генералштабова заседа једном годишње, и њиме председава начелник генералштаба земље домаћина. Све одлуке у раду форума доносе се консензусом. ■

С. ЂОКИЋ
А. ПЕТРОВИЋ

Сарадња одбрамбених

Са аустријским председником Фишером и министром одбране и спорта Дарабошом, министар Шутановац је разговарао о подршци у процесу европских интеграција и наставку инвестиција у Србију, као и сарадњи у области одбрамбене индустрије и реформама оружаних снага

Министар одбране Србије Драган Шутановац боравио је 28. и 29. маја у посети Аустрији. Првог дана посете разговарао је у Бечу са председником Аустрије Хојнцом Фишером и представницима аустријске Привредне коморе о сарадњи у области одбрамбене индустрије и наставку инвестиција у Србију.

Након састанка са Фишером, Шутановац је рекао да је од аустријског председника добио подршку за наставак европских интеграција и стављање Србије на такoзвану белу Шенген листу.

Шутановац је рекао да је Фишера обавестио о досадашњим реформским процесима у области система одбране и о даљим корацима на том плану, а да је на састанку констатовано да и Војска Аустрије пролази кроз сличне проблеме у процесу реорганизације.

Министар одбране Србије је у Привредној комори разговарао о могућностима сарадње у области одбрамбене индустрије и евентуалној заједничкој производњи наоружања и војне опреме која би могла да се продаје на трећа тржишта, али и у Србији. Он је рекао да је Аустрија позната по производњи борбених и транспортних возила, оружја и оптоелектронске опреме, што су све производи који су интересантни за Србију која планира да одређене количине те опреме набави за потребе своје војске.

Министар Шутановац са председником Фишером

Шутановац је подсетио да је и одбрамбена индустрија Србије у протеклом периоду у Аустрију извезла муницију у вредности од око 350.000 евра, што је симболична сума, али је на тај начин показала да постоји могућност да се направи производ који задовољава високе стандарде.

Другог дана посете министар Драган Шутановац је разговарао са аустријским министром одбране и спорта Норбертом Дарабошом о подршци те земље процесу европских интеграција Србије, сарадњи две одбрамбене индустрије и реформама оружаних снага.

Након разговора, Шутановац је на конференцији за новинаре рекао да је Аустрија један од најзначајнијих спољнополитичких партнера Србије, као и да два министарства и две војске имају одличну сарадњу.

Он је подсетио да је Аустрија један од највећих инвеститора у Србији и да искуства њене војне неутралности, реформе оружаних снага и активног учешћа у програму НАТОа Партнерство за мир могу да буду веома значајни за Србију.

„Сложили смо се да делимо исти безбедносни простор али да треба да делимо и заједничке вредности“, рекао је српски министар и додао да је у разговору поменуто и „опасност од асиметричних претњи“ по безбедност у региону.

Шутановац је подсетио да Аустрија има развијену војну индустрију и да је Србија веома заинтересована да чланице њене одбрамбене индустрије успоставе сарадњу и размотре могућности заједничке производње наоружања и војне опреме. Он је изразио велико задовољство због тога што је Аустрија прихватила да учествује на међународном аеромитингу који је ће у септембру бити одржан у Београду, и додао да тај догађај има велики симболички значај, због чега је битно да се окупи што више пријатељских земаља.

индустрија

Аустријски министар је поновио да Србија има пуну подршку у процесу приближавања Европској унији и у реформи оружаних снага.

„За нас у ЕУ процес реформе Војске Србије је веома важан јер ће Србија на тај начин допринети и процесу приближавања Европској унији“, рекао је Дарабош и оценио да је Србија битан фактор стабилности на Балкану, због чега заслужује сваку врсту подршке у интеграционим процесима. Он је као могући простор за сарадњу Војске Србије и Војске Аустрије навео заједничку обуку, заједничке активности АБХО јединица и размену искустава из области војне медицине.

Двојица министара су, такође, изразили спремност да сарађују по питању учешћа припадника две војске у мировним мисијама у свету.

Током посете Аустрији министар Шутановац је у пратњи колеге Дарабоша положио венца на Споменик незаном јунаку, након свечаности којој је присуствовала почасна чета аустријске Гарде, војни оркестар и велики број грађана и туриста.

„Слава свим јунацима и невиним жртвама који су положили животе за слободу и просперитет свих грађана Европе. За вечно пријатељство! За Србију, за Аустрију!“, уписао је Шутановац у књигу утисака након полагања венца на Споменик незаном јунаку. ■

Бета

ИЗ АКТИВНОСТИ МИНИСТРА ОДБРАНЕ

Електронске седнице Колегијума министра одбране

Министарство одбране увело је електронске седнице Колегијума министра.

Седницама на којима неће бити материјала на папиру, биће повећана ефикасност рада и смањени трошкови. Чланови Колегијума министра, лакше и брже ће претраживати садржаје докумен-

та, а поред материјала за текућу, у прилици су да користе и неопходне материјале са предходних седница.

Систем којим су повезани рачунари је заштићен интерном везом, а коришћење интернета није могуће.

Налог за израду пројекта, дао је министар одбране Драган Шутановац пре више од три месеца, као један у низу решења за модернизацију рада у оквиру Министарства одбране. ■

Сусрет са делегацијом Пакистана

Министар одбране Драган Шутановац разговарао је 3. јуна са делегацијом Министарства одбрамбене производње Исламске Републике Пакистана, коју је предводио државни министар Сардар Салем Хаидер Кан.

На састанку је било речи о унапређењу билатералних односа Србије и Пакистана, сарадњи у области војног школства, као и могућностима да одбрамбене индустрије успоставе сарадњу и размотре могућност заједничких пројеката на пољу развоја наоружања и војне опреме. ■

Пријем за делегацију Ирака

Министар одбране Драган Шутановац састао се 5. јуна са делегацијом Министарства унутрашњих послова Републике Ирак коју је предводио генерал Иден Калед Кадир.

На састанку је изражено обострано задовољство досадашњом сарадњом и констатовано да постоје могућности за њено унапређење.

Представници ирачке стране нагласили су могућност даље сарадње у области одбрамбене индустрије, као и да су посетили сајам „Партнер 2009“ и фабрике за производњу наоружања и војне опреме Србије.

Србија је прошле године извезла у Ирак наоружања и војне опреме у вредности од 235 милиона долара.

Саговорници су разговарали и о могућностима образовања и заједничких обука. ■

Потпуковник Маркус Видмер,
изасланик одбране
Швајцарске
у Београду

Петсто година неутралности

У Швајцарској, земљи неколико култура, језика и религија, неутралност је увек служила и да гарантује унутрашњу кохезију. Истовремено, Швајцарци озбиљно схватају безбедносне изазове, сматрајући да управо статус неутралне државе подразумева дужност да се буде одговоран према безбедности своје земље.

Швајцарска је једна од најбогатијих земаља на свету, са бруто националним доходом који је у 2006. години, примера ради, износио око 53.000 долара по глави становника. Препознатљива је и по банкарском систему, поузданим сатовима и чоколади, али и по Ватиканској гарди, основаној 1506. године, коју чине само војници Швајцарци, у оно време чувени по оданости и храбрости.

Мање је познато, међутим, да међународна скраћеница њеног имена – CH – потиче од *Confoederatio Helvetica*, како на латинском гласи назив те земље, одабран да би се избегло фаворизовање неког од четири службена језика (немачког, француског, италијанског или романша).

У тој савезној парламентарној држави, коју чини 26 кантона и у којој постоји директна демократија, живи нешто мање од осам милиона становника, од којих чак 21 одсто чине странци. Данас је она чланица ОУН, Савета Европе, Оебса и других организација и Програма Партнерство за мир.

Са изаслаником одбране те земље у Београду потпуковником Маркусом Видмером разговарамо о још једној занимљивој одлици Швајцарске – њеним респектабилним оружаним снагама.

■ *Премда има око 7.700.000 становника, Швајцарска развија значајне оружане снаге. Пре реформе 1995. године, чинило их је готово 400.000 људи, да би до 2004. године биле смањене на 220.000, укључујући и резерву. Колике су те снаге данас? Која је њихова кључна улога? Којим савременим средствима наоружања располажу?*

– Активну снагу швајцарских оружаних снага чини 120.000 људи, плус 20.000 регрута и 80.000 резервиста. Занимљиво је да су од тог броја само њих 4.000 професионални војници. У Швајцарској имамо развијен систем милиције, који подразумева да сваки грађанин треба да сноси извесну одговорност за заједницу, независно од свакодневног посла у оружаним снагама, политици или другим организацијама.

Као и многе друге оружане снаге, тако и оружане снаге Швајцарске имају три основна задатка, за које се морају припремати и бити спремни да их извршавају. Реч је о задацима у области безбедности и одбране, потом подржавању јавних послова за добробит популације и промоцији мира.

Савремено наоружање наше војске, између осталог, чине и тенк Leopard 2, борбено возило пешадије CV 90, оклопни транспортер Mowag Piranha, Mowag Eagle II 93/97 возило за осматрање, ПВО систем Stinger, борбени авион F/A-18 C/D, транспортни хеликоптери Super Puma и Cougar, Eurokopter EC-635, систем за надзор и контролу ваздушног простора FLORAKO, интегрисани систем артиљерије за командовање и управљање ватром INTAFF, Ascom IMFS здружени војни комуникациони систем и командно-информациони систем КоВ.

О неким од већих инвестиција, као што је то било набављање F/A-18, током деведесетих година одлучивали су грађани на референдуму.

■ *Познато је да су сви способни Швајцарци до тридесете године живота војни обвезници. Тврди се и да можете мобилизовати целу популацију у року од 12 часова. Ако је то тачно, онда се у Швајцарској веома озбиљно перципирају савремене безбедносне изазови, ризици и претње?*

– У члану 59. федералног Устава стоји: *Сваки Швајцарац је обавезан да служи војни рок. Алтернативно цивилно служење биће обезбеђено по закону.* Током регрутације установљава се да ли је војни обвезник подесан за служење. Ако се прогласи способним, одслужиће војни рок, или ће отићи на цивилно служење. Обвезници за које се утврди да не одговарају за војну службу, могу бити добри за служење у цивилној заштити. Тако је, примера ради, у 2005. години регрутацију прошло 33.923 људи, међу којима је било и 139 жена. Од тог броја, 20.155 је оцењено одговарајућим за сужење рока. Од оних који су проглашени неподесним, 5.274 је било подесно за службу цивилне заштите.

Дакле, нису сви способни швајцарски грађани војни обвезници у оружаним снагама.

Када је реч о мобилизацији, концепт о спремности у року од 12 сати није концепт на коме се заснива наш рад. Анализе безбедносних изазова, ризика и претњи показују да није потребно да оружане снаге буду способне да изнесу све своје задатке у том времену. Претходни систем мобилизације је, због веће ефикасности, замењен прилагодљивијим системом *постелене спремности*. У том систему су од почетка доступни регрути који завршавају своју војну обавезу изједна и који су приступили специјалним јединицама за брзо реаговање након завршетка основне обуке. Поред њих, ту су и професионални војници и добровољци по уговору, али и цивилно особље.

У следећем кораку систем спремности осигурава да јединице могу бити ангажоване и за време њихове редовне обавезне обуке.

У случају да се безбедносна ситуација наруши тако темељно да се Швајцарска суочи са акутном и одређеном војном претњом, њене оружане снаге могу се и томе прилагодити. Тај процес познат је као *изградња снаге* и ослања се на модификације наоружања и опреме, повећање снаге и друго. То је оно што сам већ поменуо као систем постелене спремности.

У складу са дугом традицијом, након основне обуке, сваки војник своје лично наоружање и опрему носи кући, како би био спреман за годишње курсеве на којима ће обновити своје знање.

Као што видите, безбедносни изазови заиста се озбиљно схватају у Швајцарској. Они морају да се тако разумеју зато што статус неутралне земље подразумева дужност да се буде одговоран према безбедности своје земље. То није увек лако, нити јефтино.

■ *Током векова, пребродивши различита искушења, Швајцарска је успела да сачува статус неутралне земље. Упркос томе, од 1953. године до сада учествовала је у 93 међународне мисије. На који начин доводите у равнотежу статус неутралности и тако широко ангажовање?*

– Први швајцарски контингент од неких 90 људи био је ангажован 1953. године у Надзорној комисији неутралних нација, у надзирању примирја између Северне и Јужне Кореје.

Трајно неутрална земља не може да прихвати било какве обавезе у миру које би је одвојиле од њених обавеза према неутралности у случају конфликта. То значи да је забрањено стварати војне базе у иностранству и улазити у било какав војни савез. У Швајцарској, земљи неколико култура, језика и религија, неутралност је увек служила и да гарантује унутрашњу кохезију. Према истраживањима јавног мишљења, између 80 и 90 одсто Швајцараца мисли да наша земља треба да одржи неутралност, која је била успешан алат швајцарске спољне и безбедносне политике и показала је своју вредност и у два светска рата.

Савет популарног швајцарског светитеља Николаса од Флие: *Не уплићите се у послове других људи* било је обележје швајцарске политике готово 500 година. Земља је фактички неутрална од 1515. године, статус који је формално признат и који су гарантовале велике европске силе након Наполеонових ратова 1815. године.

Међутим, историја Швајцарце није научила само да се ману туђих послова већ и значају активне солидарности. Неутралност спроводимо активно, са солидарношћу, на начин који одговара ситуацији. Стога се мисије које промовишу мир могу предузимати само ако задовољавају пет услова. Пре свега, треба да буду базиране на мандату УН или ОЕБС-а и морају да су подударе са принципима наше спољне и безбедносне политике. Учешће у њима је добровољно, а учесници – појединци и јединице – могу бити опремљени само оружјем за личну заштиту или оним неопходним за извршавањем дужности. Не долази у обзир учешће у оружаним акцијама наметања мира. Најзад, учествовање у мисијама одређује Влада. Ако је мисија под оружјем, одбори за спољну и безбедносну политику оба законодавна дома морају да буду консулттовани. Уколико је ангажовано више од 100 људи, или мисија траје дуже од три недеље, тада учествовање у мисији мора да одобри Парламент.

У мојој земљи влада уверење да допринос промоцији мира у међународном контексту служи за промовисање мирног решавања конфликта. На тај се начин Швајцарска осигурава да последице конфликта по њу буду сведене на најмању меру. Желимо да допринесемо стабилности и миру ван наших граница, односно изградњи међународне заједнице са демократским вредностима како бисмо смањили ризик да Швајцарска и њено становништво буду погођени последицама нестабилности и рата у иностранству, те са намером да осигурамо нашу међународну солидарност.

Код нас се трајно процењује равнотежа између нашег војног ангажовања у иностранству и поштовања наше неутралности. Захваљујући непосредној демократији, у важним случајевима наши грађани могу рећи своју реч – колико далеко желе да се обавезу. Тренутно, у иностранству имамо око 250 припадника наше Војске.

■ *Учествовање у бројним мировним операцијама подразумева и озбиљну сарадњу са оружаним снагама других, партнерских земаља. Који су основни поступати те сарадње? Где је то место сарадњи са Војском Србије и који су начини да се та сарадња унапреди?*

– Садашње и предвидљиве претње безбедности не познају границе. Међународном сарадњом оне углавном могу успешно да се сузбију. Развијање капацитета за сарадњу са оружаним снагама других земаља у складу је са неутралношћу све док не изазове неопозиве обавезе и зависност у области одбране. Таква интероперабилност повећава слободу акције. Међународна сарадња је традиционална у оружаним снагама, посебно у области обуке, али и мисијама унапређења мира. Сарадњи, која ни на који начин не доводи у питање швајцарске обавезе према неутралности, дат је додатни значај у нашој стратегији, названој *Безбедност кроз сарадњу*.

Исти принципи важе и када је реч о сарадњи са Србијом. Последњих недеља направили смо неколико значајних корака. У априлу ове године заједно са амбасадором своје земље у Србији сусрео сам се са министром одбране Драганом Шутановцем. На основу те корисне дискусије сада примењујемо нови пројекат, у оквиру кога ће српска делегација сагледати нашу обуку за промоцију мира, док ће један српски официр у исто време учествовати на швајцарском курсу за војне посматраче УН (SUNMOC). Постоје идеје и пројекти који би могли разматрати у будућности, али како смо ми мала земља, више волимо да идемо корак по корак и увек по чврстом тлу.

Поред наших билатералних активности, постоји дуга, добра традиција српског учешћа на курсевима Партнерства за мир које организује Швајцарска, и изнад свега, на курсевима Женевског центра за политику безбедности и Женевског центра за демократску контролу оружаних снага.

■ *Мислите ли да ће светска економска криза утицати на даљу сарадњу оружаних снага наших земаља?*

– Јасно је да она може отежати похађање курсева у иностранству, али надам се да курсеви у Швајцарској представљају добру инвестицију и да криза неће трајати предуго. Мислим да лични контакти треба да нам помогну да пребродимо тешка времена. Један корак у том правцу је и овај разговор. Можда је тренутна ситуација прилика да једни од других учимо како се оружане снаге сучавају са таквим проблемима. Србија и Швајцарска плове истим бродом, јер припадају истој групи кључних светских финансијских органа, институцијама Бретон Вудса. То ће нас више зближити у будућности. ■

Снежана ЂОКИЋ
Снимио Зоран МИЛОВАНОВИЋ

Посета делегације Министарства одбране Шпаније

Државни секретар Душан Спасојевић примио је 4. јуна делегацију Министарства одбране Краљевине Шпаније коју је предводио генерални секретар за политику одбране Луис Квеста Сивис.

Разматрајући питања из домена билатералне сарадње у области одбране, обострано је констатовано задовољство нивоом сарадње, дефинисане су области у којима је могуће направити даљи напредак и договорени конкретни кораци у том правцу. Договорене су посете на високом нивоу у наредном периоду.

Говорећи о политичко-безбедносној ситуацији у региону, државни секретар Спасојевић изнео је основне ставове државне политике према највећем безбедносном проблему у региону, ситуацији у јужној српској покрајини Косово и Метохија. Захвалио је на принципијелној подршци Шпаније борби Србије за очување основних принципа међународног права и истакао изузетан значај непризнавања једнострано проглашене независности КиМ од стране Шпаније.

Генерални секретар Квеста је још једном нагласио да Шпанија чврсто остаје при својој политици према КиМ и изразио пуну подршку Шпаније европским интеграцијама Србије.

Заједнички став је да земљама региона тре-

ба омогућити јасну европску перспективу, јер је једино интеграција региона у ЕУ дугорочни гарант стабилности и безбедности у овом делу Европе.

Државни секретар Спасојевић и генерални секретар Квеста потписали су *План билатералне војне сарадње за 2009. годину*. ■

Државни секретар Спасојевић одликован Орденом звезде италијанске солидарности

На свечаности у амбасади Италије, амбасадор Алесандро Мерола уручио је 2. јуна *Орден звезде италијанске солидарности* државном секретару Душану Спасојевићу за изузетан допринос развоју сарадње у области одбране између две земље.

Амбасадор Мерола је истакао да је ово признање додељено Спасојевићу због изузетног личног ангажмана у интензивирању билатералне војне сарадње која је потврђена са више сусрета на високом нивоу у последњих неколико месеци и која значајно доприноси укупно добрим односима две земље.

Орден звезде италијанске солидарности установљен је 1947. године и додељује се указом председника Републике Италије на предлог министра спољних послова.

Поред државног секретара Спасојевића, добитници *Орде*на су гувернер Народне банке Родован Јелашевић, градоначелник Београда Драган Ђилас и политички директор Министарства спољних послова Борислав Стефановић. ■

Министар Шутановац у посети Македонији

Отворени дијалог

Министар одбране Драган Шутановац изјавио је у Скопљу да Србија и Македонија немају исти став по питању Косова и Метохије, али се слажу да због безбедности људи и региона то питање треба решавати на миран начин

Србија и Македонија се не слажу по питању решења косовског проблема, али се слажу да свако решење треба да буде безбедно по грађане и регион", рекао је Шутановац на конференцији за новинаре, 10. јуна, после сусрета са македонским министром одбране Зораном Коњановским и потписивања споразума о сарадњи две земље у области одбране.

Шутановац је истакао да је „заједнички интерес читавог региона да се то питање решава на миран начин како то покушава да учини Србија“.

Говорећи о безбедности региона, Шутановац је рекао да је потребна „чвршћа сарадња“ Србије и Македоније ради отклањања свих изазова за безбедност региона.

„Без обзира што живимо у различитим земљама, исти су нам безбедносни изазови“, рекао је Шутановац и као примере за угрожавање безбедности региона навео организовани криминал и верски фанатизам. Он је посебно указао на трговину дрогом на Балкану, као и проблем илегалне миграције и трговине људима.

Министар одбране Србије је истакао да је заједнички спољнополитички приоритет Србије и Македоније чланство у Европској унији.

Македонски министар одбране Коњановски је рекао да је Македонија спремна да понуди Србији своја искуства у евроатлантским интеграцијама.

„Приоритет земаља Балкана је сарадња у евроатлантским интеграцијама“, рекао је Коњановски и додао да су Македонија и Србија направиле програм сарадње у 2009. години.

Коњановски је рекао да се Македонија залаже за „отворен дијалог“ и јачање добросуседских односа са Србијом.

Двојица министара су разговарала и о сарадњи у војној индустрији, здравству и образовању.

Министар одбране Србије је рекао да је Србија спремна да омогући школовање македонских питомаца на Војној академији у Београду и подсетио да је Србија прошле године продала наоружања и опреме у вредности од 400 милиона долара, као и да је заинтересована за сарадњу у области војне индустрије са Македонијом ради заједничког изласка на „трећа тржишта“.

Министар Шутановац састао се у Скопљу и са председником и премијером Македоније, Ђорђе Ивановим и Николом Груевским. Како је Шутановац рекао, у тим разговорима је показан висок степен сагласности две стране.

Министар Шутановац обишао је, на крају посете Македонији, спомен костурницу *Зебрњак* и положио венац на место где су сахрањени српски војници погинули у борби против Турака у Кумановској бици, у Првом балканском рату 1912. године.

Шутановац је изразио наду да ће тај споменик, који је бугарски окупатор срушио 1942. године, бити обновљен. Шутановац је први министар који је посетио *Зебрњак*. ■

Бета

Расте поверење у систем одбране

Систем одбране представља стуб односа сарадње са великим бројем земаља. Немамо ни једну кочницу везану за европске интеграције због система одбране, односно због неприступања НАТОу, истакао је министар Шутановац на седници Народне скупштине и нагласио да је прошле године први пут у извештају Европске комисије похваљен систем одбране Србије

На седници парламента, 2. јуна, министар одбране Драган Шутановац одговарао је на бројна посланичка питања која су се односила на реформу и развој система одбране, обуку у Војсци Србије и њену професионализацију, могућности наше земље у оквиру Партнерства за мир и учешћу припадника Војске Србије на вежбама и мировним операцијама у иностранству, извозу српског наоружања и међународној војној сарадњи наше земље.

Министар одбране Драган Шутановац је у својим одговорима истакао да систем одбране Србије представља стуб односа сарадње са великим бројем земаља. „Систем одбране представља главни ослонац сарадње са Сједињеним Америчким Државама, Норвешком, великим бројем земаља које купују наоружање и војну опрему из наше земље. Немамо ни једну кочницу везану за европске интеграције због система одбране, односно због неприступања НАТОу”, рекао је Шутановац и нагласио да је прошле године први пут у извештају Европске комисије похваљен систем одбране Србије.

Наглашавајући да је требало да припадници Војске Србије у Грузији учествују на командно-штабној вежби Партнерства за мир, а не на маневрима НАТО пакта, Шутановац је рекао да је Србија чланица Програма, а када је добила понуду из Брисела да учествује у тој вежби није се ни знало где ће она бити одржана.

Министар Шутановац је истакао да је учешће официра и подофицира Војске Србије на вежбама и у мировним операцијама елемент који се у иностранству веома високо цени. „Озбиљност сваке војске цени се, између осталог, и кроз учешће њених припадника у мировним мисијама у иностранству. Припадници Војске Србије данас учествују у три мировне операције, где се сусрећу са својим колегама и са истока и са запада. У тим операцијама, између осталих, учествују и припадници САД, Руске федерације, Кине, Индије...”

Кад је реч о учешћу наше земље у Партнерству за мир, министар Шутановац је нагласио да се више од 70 одсто свих активности Србије у том програму сводило на

активности система одбране. „Иако смо у Партнерству за мир практично од 2006. године, тек прошле године постигли смо значајне користи од нашег учешћа. Ипак, постоје неки технички проблеми, на пример око отварања наше канцеларије у Бриселу и постављања амбасадора, али ће и они ускоро бити решени. У оквиру Партнерства за мир велики број пројеката тек чека на остваривање, али многи од њих немоју везе са системом одбране, већ са системима здравства, образовања, електроенергетике...“, рекао је Шутановац.

На скупштинској седници министар Шутановац такође је истакао да српска „одбрамбена индустрија доживљава ренесансу тиме што извози своје наоружање и војну опрему“.

Одговарајући на питање о професионализацији Војске, министар Шутановац је истакао да је крај 2010. године рок до кога ће се, уколико не дође до продубљивања глобалне економске кризе и даљег смањења буџета, тај процес и окончати.

„Ми већ данас у многим јединицама имамо потпуно професионални састав, као на пример на административној линији с Косовом и Метохијом. Чинимо све што је у нашој моћи да испоштујемо постојећи рок, али то најмање зависи од нас. За једно место професионалног војника у Војсци Србије јавила су се четири лица, тако да за око 2.500 места данас конкурише око седам хиљада особа. Углед Војске Србије је у сталном порасту, па се на редовно одслужење војног рока већ дуже време јавља више од 90 одсто позваних регрута“, рекао је Шутановац и навео податак да се за упис у Војну академију јавило више од 1.000 кандидата, односно четири кандидата на једно место, што се деценијама није догодило, а интересовање за упис у Војну гимназију константно је високо. О квалитету нашег војног школства веома похвално се изражавају многе делегације иностраних армија, после обиласка Војне и Војномедицинске академије, које су недавно добиле и акредитацију за образовање по Болоњској декларацији.

Реформа војног здравства дала је очекиване резултате, истакао је Шутановац. „У развој ВМА уложено је 10 милиона евра, она је постала значајан факултет за образовање војног санитета, односно лекара који се опредељују за рад у војсци. ВМА је трећа по величини војна болница у свету, остварила је око 40 милиона евра прихода у 2008. години, а на њој се школују и страни студенти“, рекао је, поред осталог, министар одбране одговарајући на посланичка питања на седници Народне скупштине Србије. ■

Припадници војног санитета иду у Чад

Посланици српског парламента усвојили су одлуку о учешћу професионалних припадника санитетске службе Министарства одбране и Војске Србије у саставу норвешког континента у мировној мисији Уједињених нација у Чаду и Централноафричкој Републици

Службени одлука Народне скупштине Србије да одобри учешће војног санитета у мировној мисији у Чаду и Централноафричкој Републици претходила је посланичка расправа, на ванредној седници 3. јуна, на којој је министар одбране Драган Шутановац образложио предлог такве одлуке.

Министар одбране је том приликом истакао да је за спољнополитички кредибилитет Србије важно да припадници Војске Србије учествују у мултинационалним мировним операцијама под окриљем Уједињених нација, какво је предложено учешће лекарског тима у операцији у Чаду, где су присутни војни представници 36 држава и полицијско особље 20 земаља са свих континената.

„Убеђени смо да Војска Србије има могућности, може и жели да учествује у мировним операцијама, чиме бисмо подigli и међународни кредибилитет наше земље“, рекао Шутановац и подсетио на историју учешћа наше војске у мировним мисијама, од Синаја 1956. године, затим у Јемену, Конгу, Ирану, Намибији, Анголи, Источном Тимору и Бурундију, до данас, када учествујемо у три мисије у свету. У Либерiji су четири посматрача, три на Обали Слоноваче, а у Конгу је санитетски тим. Влада Србије Војислава Коштунице одлучила је 2006. године да војници Србије учествују у мисији у Авганистану, али је ту одлуку повукла.

Према речима Шутановца, за систем одбране одлука о учешћу у мисији је веома важна и са аспекта међународне репутације, јер позив представља признање српском војном санитету. Војномедицинска академија већ сада је трећа војна болница

на свету по величини, а у будућем раду биће тако високо и по квалитету.

Учествујући у скупштинској дискусији Шутановац је истакао хуманитарни карактер предложене мисије, јер ће српски лекари лечити људе којима је помоћ неопходна, а тамо иду на позив Уједињених нација, и то „под српском заставом, ознакама и у униформама Војске Србије“. Он је рекао да предложено учешће санитетског тима у Чаду представља део акције да се промени однос међународне заједнице према Србији. „Овом одлуком ми се сврставамо у ред глобално одговорних земаља у свету“, подвукао је министар.

Истичући принцип добровољности на основу кога припадници Војске Србије иду у мировне мисије под окриљем Уједињених нација, министар Шутановац је рекао да „они својим учешћем на терену и спасавајући животе тамошњег становништва, подижу углед и ауторитет Србије. Од 2003. године 72 лекара и других чланова медицинског особља прошло је кроз санитетске тимове и нашу јединицу у Конгу, за мене су то 72 хероја. Наше учешће у мировној мисији у Чаду свакако представља допринос настојањима да Војска Србије постане важан спољнополитички аргумент наше земље“, рекао је поред осталог у скупштинској дискусији министар Шутановац.

Представници политичких странака у расправи су изнели разлоге за и против таквог предлога, а на гласању, шест дана касније, већином гласова одлучили да професионални припадници санитетске службе Министарства одбране и Војске Србије учествују у саставу норвешког континента у мировној мисији Уједињених нација у Чаду и Централноафричкој Републици. ■

Укорак са светом

Ових дана пажња јавности била је усредсређена на Војномедицинску академију, и то из неколико разлога. Одлука да ће се у наредној школској години на Војномедицинској академији школовати прва генерација доктора на основним студијама медицине у Високој школи, нова магнетна резонанца, коју и људи из струке називају „чудом“ медицинске технике, и значајна улога ВМА у здравственом збрињавању учесника предстојеће Универзијаде у Београду – теме су из живота Академије, које у овом тренутку заслужују посебну пажњу.

Магнетна резонанца јачине магнетног флукса од 3 тесле, коју је пре неколико дана у Институту за радиологију ВМА пустио у рад министар одбране Драган Шутановац, представља један од најсавременијих уређаја који се користи у медицинској пракси. Набавка овог апарата, уз раније набављен мултислајсни скенер најновије генерације и нову ангиосалу која ће такође ускоро бити пуштена у рад, омогућиће комплетирање дијагностичких могућности Института за радиологију у свим доменима, укључујући и интервентни програм у неуро-радиологији и интервентној кардиологији.

Начелник ВМА генерал-мајор професор др Миодраг Јевтић конкретизује предности машине која је од скора у употреби, не пропуштајући прилику да нагласи да је овај уређај још само један допринос, медицинско-технолошки, да стручњаци, људи запослени на ВМА, којима се пре свега поноси и који чине ту установу, дају свој максимум:

– Коришћењем овог апарата умногоме ће се олакшати и скратити процес дијагностиковања тешких болести. Наиме, магнетном резонанцом од 3Т добија се изузетно квалитетна слика, што омогућава прецизну дијагностику готово свих обољења која се не могу утврдити осталим дијагностичким методама, нити апаратима слабије снаге. Овим апаратом може се у једном акту прегледати комплетан кичмени стуб, урадити комплетна дијагностика коштаног-зглобног система, прегледи срца, крвних судова укључујући и крвне судове главе, обољења грудног коша, трбуха, мале карлице, хипофизе, па и дијагностика епилепсије, а могући су и прегледи свих узраста деце и пацијената у анестезији. Захваљујући перформансама апарата, могуће га је употребити и за реализацију научно-

истраживачких пројеката, а самим тим и размену искустава са еминентним научним установама у свету.

Предности нове магнетне резонанце су и у томе што она омогућаје да се дневно прегледа 15 до 20 пацијената, а то ће знатно утицати на смањење листи чекања, а самим тим и на повећање ефикасности дијагностике и лечења свих корисника услуга ВМА.

Покретање Високе школе Војномедицинске академије изазвало је додатно интересовање јавности. Каква ће то школа бити, какво је њено место у академском простору Србије, какве су реакције на самој Војномедицинској академији, а какве у јавности, у овом тренутку важна су питања на која смо, такође, одговоре потражили од генерала Јевтића:

– Свуда у свету лекари у војсци, поред свега онога што се учи на студијама медицине, морају да имају и додатна, специфична знања и вештине. За своје потребе, Министарство одбране сваке године стипендира одређени број студената на медицинским факултетима у Србији, а онда их још неколико месеци додатно школује пре него што ступе у професионалну војну службу.

Са друге стране, у систему одбране постоји Војномедицинска академија која располаже кадром, простором и студијским програмом који испуњавају све важеће стандарде за високо образовање, о чему сведоче и Решења Комисије за акредитацију и проверу квалитета и дозвола за рад Министарства просвете.

Није ли онда логично што је Министарство одбране проценило да је најбоље и најрационалније да за своје потребе, лекаре школује управо у Војномедицинској академији.

Професори и доценти ВМА поносни су пошто ће то од сада бити и у практичном смислу, јер је образовни систем државе Србије најзгод препознао њихов статус и што ће своје огромно знање и искуство моћи да уложи у нешто што представља највећу вредност и најплеменитију тековину, а то је образовање генерација које долазе, улагање у знање и младост, а самим тим и у будућност нације. С обзиром на место и улогу коју ВМА има у свести грађана Србије, велики део јавности примио је вест о могућности студирања на ВМА са разумевањем и задовољством. Време ће сигурно показати и доказати праве вредности, а грађани Србије ће, наравно, сами одлучити коме ће поклањати своје поверење. Тренутно, ВМА располаже са више од 120 наставника, доцената и професора, од којих су многи лидери у својој струци, што је огроман капитал којим свака земља треба да се поноси. Тај потенцијал ће свакако обогатити и академски простор државе Србије – каже генерал Јевтић.

Отварањем Високе школе Војномедицинске академије, Министарство одбране ће, практично, од основних студија школовати кадар за своје потребе. Образовање ће у свим аспектима бити уређено у складу са

законима државе Србије, што подразумева и да ће се непрекидно проверавати и квалитет наставе.

Министар одбране окарактерисао је потенцијал војног здравства као један од највећих који систем одбране и наша држава имају на међународном плану. Начелника ВМА питали смо и где је то место, а, свакако, и додатни акценат на Високој школи ВМА?

– Војномедицинска академија је место којим се успоставља сарадња на пољу планетаризације науке, а самим тим и снажан ресурс Министарства одбране на међународном плану. Код нас су годинама раније интензивно долазиле на усавршавање, специјализације, магистеријуме, докторате и разне друге видове едукација, наше колеге из различитих држава света. И као што је министар Шутановац нагласио, управо ти људи су потом били прави мали амбасадори наше земље, српске војске, српске медицине. У том погледу, Висока школа ВМА свакако ће имати важну улогу и мисију, с обзиром на већ сада испољено велико интересовање за студије војне медицине код нас.

Предстоји нам Универзијада 2009, најмасовније спортско такмичење које је икада организовано у Србији. Брига о здрављу свих учесника поверена је управо Војномедицинској академији. Под ингеренцијом те здравствене установе биће више од десет хиљада људи из 140 делегација, дакле 140 земаља. Покушали смо да сазнамо и да ли су припреме при крају, како су организоване, имајући у виду попуњеност капацитета и ангажованост особља.

Највећи део својих активности медицинске екипе ВМА обављаће у оквиру специјално наменски опремљене поликлинике Универзитетског села, али и на свим локацијама где ће се одвијати такмичења. С тим у вези, ових дана финализује се опремање медицинским средствима и санитарским возилима. Дакле, спремно дочекујемо и овај ангажман и уверавамо Вас да ће ВМА бити на висини задатка – рекао је професор др Миодраг Јевтић. ■

Драгана МАРКОВИЋ

Нова магнетна резонанца

Желимо да ВМА, која је трећа по величини војна болница у свету, буде и по квалитету на том истом месту. Сматрамо да је то могуће и у овој години планирамо нова опремања, нова средства која до сада нису виђена у овом делу Европе, истакао је министар одбране Драган Шутановац на свечаности у Војномедицинској академији.

Јанас је празник за цео систем одбране, а верујем и за све грађане Србије. Управо смо пустили у рад нову нуклеарну магнетну резонанцу јачине три тесе, најсавременију која постоји у нашој држави, и која је међу првих десет у Европи – рекао је министар одбране Драган Шутановац 4. јуна на свечаности у Војномедицинској академији.

– Прошле године уложили смо око десет милиона евра у опремање Војномедицинске академије и та опрема се сада инсталира. Приход ВМА прошле године износио је око 40 милиона долара, што је највећи приход у последњих десетак година. Желимо да ВМА, која је трећа по величини војна болница у свету и по квалитету буде на том истом месту. Сматрамо да је то могуће и у овој години планирамо нова опремања, нова средства која до сада нису виђена у овом делу Европе. Циљ нам је да наши лекари имају одличне услове за рад, а наши пацијенти могућност доброг и квалитетног збрињавања – додао је министар Шутановац.

На конференцији за новинаре начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић говорио је о предностима и значају нове магнетне резонанце, која омогућава прецизну дијагностику свих обољења мозга и кичменог стуба.

Цена апарата је 220.000.000 динара и набављен је у редовној тендерској проце-

дури, али ће се, с обзиром на дијагностичке могућности и велики број пацијената који користе услуге ВМА, веома брзо исплатити.

Министар одбране и начелник ВМА одговорали су и на питања новинара везана за школовање студената медицине на ВМА.

– Ове године, први пут, на основу акредитације Војномедицинске академије, Војне академије и Војнотехничког института, Министарство одбране имаће могућност да уписује студенте базичних студија медицине на ВМА. Познато је да медицински радници, односно радници који раде у санитету, поред класичних знања из медицине морају да имају и посебна образовања из области војних наука. Жеља нам је да изграђујемо специфичан кадар који ће служити систему одбране и убудуће – рекао је министар Шутановац.

– Добили смо одобрење Владе Републике Србије да упишемо један број студената на наш буџет, а биће и студената из иностранства, јер је интересовање за ову врсту школовања на ВМА велико. Након дугог низа година, професори и доктори са ВМА заслужили су да добију статус какав завребују, јер је до сада био чест случај да се многе приватне клинике у Београду поносе тиме што код њих оперишу доктори са ВМА, а они при том званично немају адекватна професорска звања која имају њихове колеге из цивилног сектора. Ми желимо да се такмичимо, не уносимо никакву нелојалну конкуренцију, а грађани Србије ће, наравно, сами одлучити коме ће поклонити своје поверење – истакао је министар одбране и навео да земље које су се одрекле војног здравства данас долазе у Србију са жељом да ангажују наше лекаре у мировним мисијама, јер су изгубиле тај потенцијал.

– Сматрамо да је потенцијал војног здравства један од највећих потенцијала који имају систем одбране и наша држава на међународном плану, и тај потенцијал ћемо што више развијати – рекао је министар Шутановац одговарајући на питања новинара.

Свечаности у Војномедицинској академији присуствовали су и државни секретари др Зоран Весић и Александар Мишчевић, начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Милоје Милетић и помоћник министра одбране за материјалне ресурсе Илија Пилиповић. ■

Д. М.

Снимко Д. БАНДА

Сећање на Српске Термопиле

Низом културних, научних и спортских активности и манифестација, између 20. маја и 7. јуна Република Србија и град Ниш обележили су два века од великог боја Првог српског устанка

Крајем маја 1809. године, на падинама Чегра, надомак Ниша, одиграо се одлучујући бој између многобројне турске војске и српских устаника. Савременици су дуго о тој борби говорили као о страшном судару крста и некрста, а храброст и пожртвованост овенчала је српске борце славом античких хероја.

Ради обележавања два века од тог незаборавног боја Првог српског устанка, Република Србија и град Ниш организовали су, између 20. маја и 7. јуна, низ промоција књига, научних, спортских и културних манифестација – промоцију монографије о боју на Чегру, часописа за историографију, архивистику и хуманистичке науке „Пешчаник“ и репринта издања публикације „Стеван Синђелић–Чегар–Ђеле-кула“, затим, јавно читање драме Видосава Петровића „Чегарско успење“ и поезије о Чегру Слободана Стојадиновића „Чегарски венац“, премијеру луткарске позоришне представе „Час историје“ и позоришне представе „Чегарска битка“, песничку манифестацију „Синђелићеве чегарске ватре“ и ликовну изложбу „Час кроз историју“.

Највећу пажњу стручне и културне јавности, грађана Ниша и мештана околних места привукли су међународни научни скуп „Бој на Чегру 1809. у историји и традицији балканских народа“, те изложба „Први српски устанак и бој на Чегру“.

Опредељење за мир

На спомен-комплексу на Чегру одржана је централна државна церемонија обележавања 200. годишњице боја. Венце, у славу српских устаника, положили су председник Владе Републике Србије Мирко Цветковић, делегација Војске Србије, коју је предводио начелник Штаба Копнене војске бригадни генерал Војин Јондић, градоначелник Ниша Милош Симоновић и представници удружења која негују традиције ослободилачких ратова Србије.

Почаст чегарским јунацима одали су и потомци Стевана Синђелића, а међу њима и шестогодишњи имењак и презимењак славног војводе. Први пут су скупу присуствовали и представници амбасаде Турске, те се поклонили сенима палих бораца. После свечаности, високи државни званичници обишли су Ђеле-кулу, у коју је

после боја узидано хиљаду лобања изгнулих устаника. Одржан је и помен јунацима са Чегра, код капеле Ђеле-кула, а литургију је служио владики нишки Иринеј.

Обраћајући се гостима и грађанима Ниша премијер Мирко Цветковић је рекао: „Србија данас шаље поруку свету да се залаже за мир који је на овим просторима најпотребнији и да се зато наша борба за суверенитет и интегритет земље води мирним, дипломатским и правним средствима. Савремена Србија, у чије су стварање уткане и чегарске жртве, опредељена је да живи у миру, сарадњи и пријатељским односима са суседним и другим народима и државама“.

Председник Владе поручио је да нас прошлост опомиње и да немамо права на грешку, те да морамо јединствени и солидарни да покренемо историјски процес помирења на Балкану.

„Историја Србије, препуна ратова и страдања, сведочи о напорима српског народа да опстане на балканској ветрометини и тежњама да се избори за сопствену слободу и бољи живот потомака“ – рекао је Цветковић и додао – „Визија Владе јесте демократска и просперитетна Србија, интегрисана у Европу. Дугорочна стратегија Србије јесте и улазак у породицу модерних европских земаља. Пред нама је период убрзаног уређења земље, време када све ствари морају бити постављене на своје место. Импровизације и неслогу неће опростити ни преци, који су живот уградили у слободу Србије, нити потомци који с правом очекују миран и бољи живот“.

Морални кодекс

Нишки Народни музеј и Институт за новију историју Србије, под покровитељством Министарства за науку и Министарства за рад и социјалну политику, организовали су Међународни научни скуп – „Бој на Чегру 1809. године у историји и традицији балканских народа“. Трибину је отворио државни секретар Министарства рада и социјалне политике Зоран Мартиновић. На научној конференцији учествовало је више од 40 научника из земље и иностранства, а међу њима и представници Војног музеја у Београду потпуковник мр Иван Мијатовић, Маријана Јовелић и Анђелија Радовић,

Усуд Карађорђево Србије

Нишки културни центар, под покровитељством Министарства рада и социјалне политике, објавио је двојезичну, српско-енглеску, монографију посвећену 200. годишњици боја на Чегру – „Усуд Карађорђево Србије – прича о српским Термопилима“. Намера приређивача, историчара Дејана Ристића, била је да повест о боју на Чегру и његовим учесницима изложи у оквиру сажетог прегледа основних војних догађаја који су обележили период Првог српског устанка, али и оно што је боју претходило, те његовим последицама.

који су говорили о списима Јована Мишковића о боју на Чегру, одећи војске у Србији 1809. године и предметима учесника у Чегарској бици, док је сарадник мр Зоран Миладиновић анализирао одјеке боја на Чегру у српској књижевности.

Изложбу о боју, у згради Синагоге у Нишу, отворио је министар културе Владе Републике Србије Небојша Брадић. Пажљиво одабраним музејским експонатима и савременом презентацијом, Народни музеј из Ниша приказао је вредна и препознатљива материјална сведочанства о устаничкој Србији и боју на Чегру – макету шанца на Чегру, мапе, оригиналне предмете, оружје тог времена, документе, портрете јунака, дигиталну и графичку анимацију битке... Посебно занимање привукли су експонати попут Карађорђево доламе, оружја хајдук-Вељка и Петра Добрића, те колевка Стевана Синђелића. По речима аутора изложбе Марине Влаисављевић, велики допринос дао је Војни музеј тиме што је изложио експонате аутентичног оружја.

Председник музејског друштва Србије и кустос историјског музеја Србије др Душица Бојић нагласила је у уводној речи: „Основни циљ изложбе јесте да данашњим генерацијама, излагањем аутентичног музејског материјала представимо српски морални кодекс, патриотизам, спремност на жртву и одрицање народа који се бори за слободу и част“.

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Завршено школовање ученика 33. класе Војне гимназије

Свечаност поводом завршетка школовања 82 ученика 33. класе Војне гимназије у Београду одржана је 6. јуна у Војној академији. Скупу су, поред матураната и њихових породица, осталих гимназијалаца, професора и старешина те војне школе, присуствовали начелник Војне академије генерал-мајор мр Видосав Ковачевић, начелник Управе за школство Министарства одбране бригадни генерал др Младен Вуруна и представник Српске православне цркве проф. др Радован Биговић.

Честитајући матурантима успешан завршетак школовања, начелник Војне гимназије пуковник мр Милан Стевић рекао је:

– Пре четири године започели сте школовање у школи са тридесетдеветогодишњом традицијом и почасним местом у Војсци и друштву. Урадили сте и научили много и од глобрадих дечкића стасали сте у одрасле и зреле момке којима се Гимназија поноси. У току школовања настојали смо да вас научимо што више. Сада сте пример својој генерацији. Највећи број вас наставиће школовање на Војној академији. Будите поносни што припадате 33. класи, јер сећање на дане које сте провели у Војној гимназији и пријатељства која сте у њој стекли пратиће вас читавог живота. Гимназија ће заувек остати део вас, а ви њена 33. генерација.

Тројица најбољих ученика 33. класе – Иван Сибиновић, Душан Рудовић и Димитрије Бећаревић – награђени су сатом са посветом. За постигнут успех током школовања начелник Војне академије наградио је прибором за писање матуранте Александра Видаковића, Немању Смајковића и Петра Стефановића. Начелник Војне гимназије наградио је књигом Сашу Станића, Милутина Бабића, Немању Зорића и Михаила Ђурчића. Признања је ученицима уручио бригадни генерал др Младен Вуруна.

Најбољем ђаку генерације Ивану Сибиновићу додељена је и годишња награда Фонда „Потпоручник Борко Никитовић“, који су 1993. године основали Српска православна црква, Универзитет у Београду и Војска. Награду је предала Зора Никитовић, мајка погинулог потпоручника Борка Никитовића, који је 1987. године завршио Војну гимназију, а погинуо у борбама код Вуковара 1991. спасавајући рањеног саборца.

Матурантима, који су за четири године постигли врло добре резултате у настави – средња оцена класе је 3,62 – успех су у даљем школовању и професионалној каријери пожелели генерал-мајор Видосав Ковачевић, у име разредних старешина Драгица Маслеша и начелник 33. класе Војне гимназије поручник корвете Мирослав Ћитић.

Свечаност на Војној академији употпунио је и пригодан уметнички програм Естрадног оркестра Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“.

В. ПОЧУЧ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

Партнер 2009

Седамдесет четири излагача из тринаест земаља света, који су се представили на недавно завршеном сајму наоружања и војне опреме *Партнер 2009*, потврдило је да та манифестација од локалне поприма међународни карактер. Квалитет је пратио и квантитет, па је сигурно да ће за две године и простор морати да се прошири

– хала 3 Београдског сајма била је претесна за све заинтересоване излагаче. Сајам је отворио министар одбране Драган Шутановац.

Сајам наоружања и војне опреме *Партнер 2009*, који је на Београдском сајму одржан од 2. до 5. јуна, завршен је отвореним даном за посетиоце. У хали 3 Београдског сајма изгубио се свеприсутан жамор који је био невидљив декор сва четири сајамска дана. Отишли су излагачи, однета борбена техника, нестали су штандови. Остало је сећање, још један изузетан доживљај, на сајамско шаренило и многобројност излагача, којих је ове године било највише – 74.

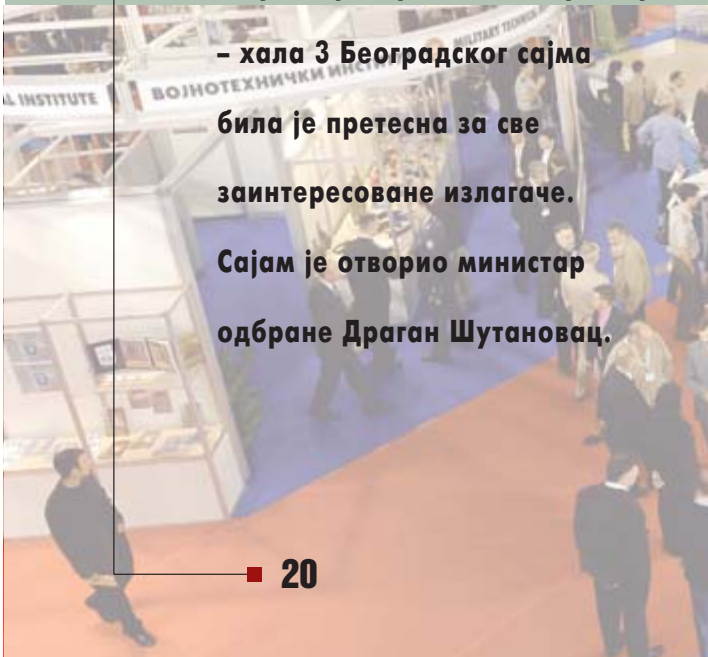
И представника иностраних фирми било је више, а и домаћих дистрибутера производа иностраних компанија, махом из области телекомуникационе, електронске и заштитне опреме. Дошли су из Пољске, Француске, Израела, Шведске, Белгије, Немачке, Румуније, Грчке, Македоније, Аустрије, САД, Републике Српске и Словеније.

Према речима оних којима то није било прво присуство на *Партнеру*, сајам је показао ново лице – видно је да се наша одбрамбена индустрија динамично развија и да се у протекле две године у тој области пуно радило. Странци су приметили још нешто – потенцијални купци више не постављају комерцијална питања у стилу колико то кошта и кад могу добити одређени производ. Сада тачно знају шта траже и конкретније су понуде за сарадњу.

Задовољни су и домаћи произвођачи који су лане имали доста извозних послова. Делегације и потенцијални купци који су их обишли на сајму истицали су том приликом и квалитет њихов производа.

Снага интеграције

Највећи излагач на *Партнеру* био је *Југоимпорт – СДПР*, један од суорганизатора манифестације. Та компанија се и овог пута појавила у

Извозни успеси наменске индустрије

Отварајући 4. међународни сајам наоружања и војне опреме *Партнер 2009* министар Шутановац је истакао да је прошлогодишњи извоз наоружања и војне опреме, вредан око 400 милиона долара, највећи у периоду после 1991. године, а да се ове године очекује сличан извозни успех, између осталог захваљујући и сајму *Партнер 2009*.

„Желим да нагласим да ће Влада Републике Србије у овој години посебно поспешити нашу одбрамбену индустрију са жељом да смањимо спољнотрговински дефицит и да повећамо извоз. Ово је једна од грана која је преко 90 посто окренута извозу и убеђени смо да ова година, иако је кризна, може да буде квалитетна и добра за произвођаче у области наменске индустрије“, рекао је министар Шутановац изразивши уверење да посетиоци сајма имају шта да виде.

Говорећи на свечаном отварању директор Београдског сајма Анђелко Трпковић нагласио је да је сајам наоружања и војне опреме другачији од осталих четрдесетак сајамских манифестација које се ту годишње одржавају. Према његовим речима, податак да је први документ везан за овогодишњи „Партнер“ у Министарству одбране потписан пре две године говори довољно о озбиљности припрема. Трпковић је рекао да према ономе што је на сајму представљено, српска наменска индустрија има будућност.

Покровитељ сајма је Министарство одбране Републике Србије, а организатори су Београдски сајам и *Југоимпорт – СДПР*.

улози интегратора одбрамбене индустрије. Наиме, организовали су наступ 18 предузећа, пре свих шест водећих фабрика српске наменске индустрије – *Застава – Оружје*, *Прва искра*, *Први партизан*, *Слобода*, *Крушик* и *Милан Благојевић – Наменска*.

Југоимпорт се, у складу са својом пословном политиком, последњих година определио и да поред маркетинга, истраживања тржишта и продаје домаћих средстава НВО у иностранству, знатна средства улаже у истраживање и развој, а самим тим и у сопствену производњу сложених борбених средстава.

Они који су посетили сајам сетиће се изгледа њиховог штанда и два возила, на која су у *Југоимпорту* посебно поносни. Одмах на уласку у халу 3 најочљивији су били вишенаменско борбено транспортно возило *лазар* и борбено извиђачко возило *курјак* (настало модификацијом оклопног возила БРДМ-2), који су један другоме конкуришући, мамили и измамили пажњу публике.

Лазар је точкаш савременог изгледа, високе силуете, отпоран на дејства мина и заседна дејства, док *курјак* карактерише ниска силуета, добра заштита. Сензорска станица подиже се на четири метра висине и омогућава му да сакривен иза заклона осматра боји-

ште. Термовизијском камером, ласерским даљиномером и навигационим системом уочавају се циљеви, бележе подаци на дигиталну карту и преко командно-информационог система дистрибуирају даље по командном ланцу. На тај начин може да коригује артиљеријску паљбу. За одбрану има даљинску управљану борбену станицу са митраљезом 12,7 милиметара.

Самостални развојни пројекти *Југоимпорта* су и самоходна топ-хаубица *нора B52*, калибра 155 мм, хеликоптерски системи наоружања, артиљеријски систем за управљање ватром, ласерски даљиномер, интегрисани систем опреме и наоружања савременог војника 21. века.

У *Југоимпорту* не крију да су, према речима гостију и делегација које су их посетиле, добро пратили трендове и постојеће ресурсе усмерили у производе који ће наћи тржиште. Тржишни резултати претходних година показују да им је стратегија успешна и да извоз расте.

Југоимпортви партнери

Застава – Оружје је и ове године представила богати производни програм, баш као и *Први партизан*, смештен до њих. Доста места заузела је *Слобода* богатим арсеналом. *Крушикова* презентација била је на светском нову. Највеће интересовање побудио је минобачачки програм, модернизована *маљутка*, модернизована ракета *град*, чак и њена класична варијанта.

Веома динамично било је и на штанду *Милана Благојевића – Наменска* из Лучана, јер су они енергија која све покреће и сви зависе од њих – *Први партизан*, *Слобода*, *Крушик*.

На штанду *Прве петолетке – Наменске* шепуриле су се две ваздушне пушке – *виктор М16* и *виктор 01*, које су хит у свету, потом минобачачки свих калибара, делови за авион *ласта*. На улазу у халу представљен је модел тог авиона, а произвођач *Утва* приказао је разне носеће елементе који су уграђени у њега.

Акционарско друштво *Инса* изложило је на *Партнеру* производе за наменску индустрију – сатне механизме за противтенковске мине, минобачаче и артиљеријску муницију, а *Телеоптик – Жироскопи* приказао је разне моделе пригушивача за стрелачко наоружање.

*Југоимпорт*ов штанд поделили су још и *Еи-Опек*, *Сензор ИН-ФИЗ*, *ИРИТЕЛ*, *Ватроспрем*, *Сандра обућа*, *Гепард*, *Едепро* и Електротехнички факултет из Ниша.

Војни работи

Сајамски хит били су функционални модели три роботизована система који су реализовани у Војнотехничком институту. Они су дочарали причу о роботизацији простора за блиску противоклопну борбу. С правом, јер будуће бојиште неће бити само дигитализовано већ и роботизовано.

Погледе је мамила живахна *милица* – модуларни роботизовани систем за противоклопну борбу на гусеничном возилу, која је

догађаји

патролирала ограђеним простором у централном делу хале. Та „челична принцеза“, како јој конструктори тепају, уствари је даљински бежично управљана платформа која носи лансер ракета калибра 90 мм (или противоклопне ракете 120 мм, а може и друге врсте наоружања) и осматрачко-нишанску камеру. Поред ње је функционални модел аутоматског противоклопног систем АПОС, даљински управљан, који је веома погодан за постављање на тешко проходним правцима. Основна намена му је да замени војника нишанцију у веома опасном задатку – блиском прилазу непријатељевом тенку ради лансирања ракете.

Трећи функционални модел је лака оружана станица која се даљински управља – ДАЛОС. Веома је погодна за постављање на покретној платформи, најчешће на оклопним борбеним возилима, а на себи носи пушкомитраљез 7,62 мм. Сем тога, лаким и брзом демонтажом може да се постави и бацач граната 30 милиметара.

За функционалне моделе тих роботизованих система направљен је софтвер тако да су их умрежили па је могуће са једног командног места управљати са десетинама јединствених или разнородних система.

У свету данас постоји око тридесетак земаља које се баве овом проблематиком и цена робота је од 150.000 до 200.000 долара, па се у Институту надају да ће коришћењем својих капацитета и знања остварити системе који ће бити јефтинији и веома ефикасни за употребу у нашој војсци.

Дан Југоимпорта – СДПР

Трећег сајамског дана Југоимпорт је обележио и 60 година постојања Компаније. На свечаном скупу генерални директор Стеван Никчевић рекао је да их за јубилеј везује и једна од најуспешнијих година у пословању компаније од 1991. Такође, охрабрују показатељи за ову годину јер је у првих пет месеци забележен извоз од око 110 милиона долара, што их сврстава у највеће извознике у Србији.

До краја године требало би да се оствари и прототип из области робота, а у ВТИ надају се да ће за наредни сајам имати и знатно савршенија средства.

Један робот је минибеспилотна летелица – *врабац*, чији модел је приказан на штанду ВТИ. Тело те летелице изливено је у *Мами*, а опрема би требало да стигне из иностранства. У Институту се надају да ће у другој половини јула бити летна испитивања три прототипа беспилотне летелице. Тада ће их спрегнути са роботизованим системима на копну.

Пројекти Војнотехничког института

Школски авион *ласта*, мега пројекат Војнотехничког института, и даље побуђује пажњу присутних. Ценом је конкурентан авионима те класе у свету, а већ је израчунато да ће се његовим увођењем у Војску Србије уштедети 65.000 евра на обуци једног пилота.

За *ласту* су у Институту развили и произвели детонационо сечиво, које помаже пилоту да у случају опасности напуст авион. Цена једног метра таквог сечива у свету је 5.000 евра, а за један авион треба око пет метара.

На овом сајму стављена је тачка и на прототип ласерски вођене бомбе, врло комплексног средства које је развијено неколико година у Институту, и за којим постоји велико интересовање. Развили су у Институту и уведена је у наоружање ракета *гром А* која има радио вођење, а отишли су корак даље – развијају *гром Б* са ТВ вођењем. Надају се да ће развој завршити за неколико месеци.

На сајму је представљен и програм модернизације *маљутке*. Мали је број земаља који успева да својим капацитетима развије и производи тандем кумулативну бојну главу. Институт је успео да је развије, а производи је Компанија *Слобода*. Такође, мали број земаља у свету може да дефинише технологију и да производи језгро поткалибарних пројектила. У ВТИ су и у том пројекту успели – реализовали су језгро за поткалибарни пројектил 100 мм, а сада развијају језгро калибра 120 милиметара.

Пројекат из области високих технологија, за кога кажу да је скупљи од *ласте*, везан је за широкопојасни гониометар. Суштина

Југохемијини суизлагачи

На овогодишњем сајму први пут се појављује и *Југохемија* са својим суизлагачима. То су грчки *Itrosot*, из области врхунске електронике, белгијски *FN Herstal*, познат као произвођач наоружања, грчко представништво данске фирме *Fireexpress*, произвођача ватрогасне опреме, шведски *Interspiro* и позната у свету по заштитној опреми *Мелер група*. Свака од тих фирми је хит у својој области, а у *Југохемији* су водили рачуна да се на њиховом штанду појављују фирме из различитих области како не би било сукоба интереса.

је да се на тактичком нивоу коришћењем гониометара ствара електронска слика бојишта. Такви системи потом се повезују са борбеним системима.

Значајно место има и систем за звукометријско извиђање – *хемера* (богиња дана). Урађен је функционални модел, завршавају се испитивања и почиње фаза развоја. Функционални модел прерашће у прототип. Лоцирање ватреног положаја противничке артиљерије и корекција властите ватре оригинална је метода развијена у ВТИ.

Комуникациона опрема

Интересовањем присутних на сајму побудили су управо велики произвођачи. Готово да не треба појединачно представљати израелске *Elbit* и *ECI*, нити француски *Талес*. Њихови штандови били су информативни, али без много опреме. У *Талесу* нису могли да сакрију разочарање што из административних разлога није стигла на сајам техника. Они су, иначе, били припремили комплетну гаму оптоелектронике – све врсте камера и радио уређаја. Ускратили су београдску публику за демонстрацију и презентацију, али је и поред тога њихов штанд био посећен.

Возила и мотори

На штандовима иностраних излагача пажњу је привлачило и теренско возило *мантра 4x4* аустријског *Ахлajтнера*. Посетиоци нису могли да виде њиховог фаворита – *Survivor 4x4*, који је био на испитивањима у Кувајту.

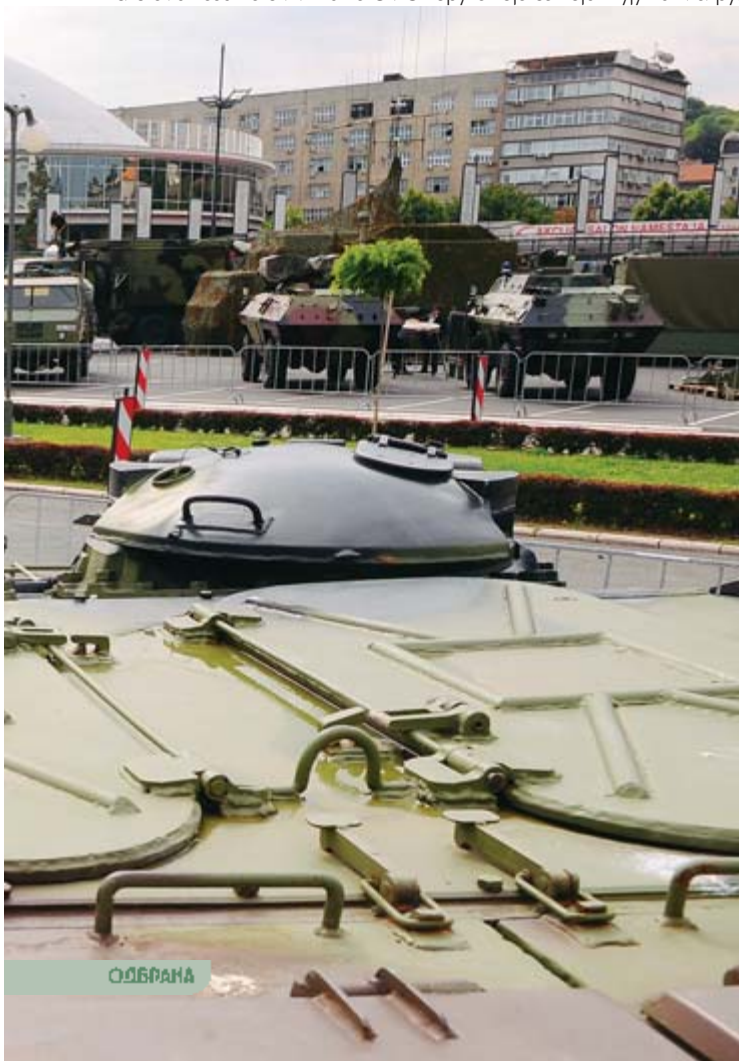
Када је реч о моторима, онда би многи истакли чувене *Џон Дирове*, које смо могли да видимо захваљујући фирми *Res trade*. У тој фирми се надају да ће се и Војска заинтересовати за њих.

Роде и Шварц, светски лидер на пољу мерне и радиокомуникационе опреме, представио је тактичко комуникационе радио уређаје МЗТР, најновији софтверски радио, уређај за контролу летења летелица – хеликоптера и авиона, и мерну опрему која прати све то.

FLIR Systems је америчко-шведска компанија која се бави термовизијом и увелико је присутна у нашој земљи (њене термовизијске камере има погранична полиција). На сајму је изложио далекометну термовизијску камеру која може на 20 километара да детектује човека, а на 9 км може да види шта тај човек ради, што је значајно за војску. Овај уређај у себи има и дигитални магнетни компас, ГПС уређај, видео камеру која има 60 пута зум. Њихова мала камера уграђена је у предњи браник *лазара*.

У ову област можемо сместити и македонску фирму *Магно-промет*, која је специјализована за увоз и извоз софистициране војне и полицијске опреме. Заступају немачку фирму *Штајнер*, највећег произвођача двогледа, *Азимут* из Израела, *Талес* из Холандије, *Политроник* из Швајцарске, *Nightline Inc.* из Америке...

Европску премијеру на Београдском сајму имао је ноћни уређај фирме *Active armour* од Sweden AA. Његова предност је у томе што командир први пут може на удаљености од једног километра иза војника да види куд војска иде и да са њима контактира, али не помоћу система веза него им шаље СМС поруке које се појављују на визиру.

ОДБРАНА

Заштитно и лепо

Готово по правилу на сајмовима ове врсте највише је оних фирми које се баве производњом или су заступници произвођача заштитне опреме. Они сваком сајму дају посебан колорит, а ове године било их је доста.

Производња Миле Драгић, стандардно присутна на *Партнеру*, представила је опрему за потребе војске и полиције, а и других безбедносних служби. Интересантни су њихови балистички заштитни прслуци, посебно онај који се може брзо демонтirati у случају рањавања човека. Њихове камуфлажне заштитне мреже употребљавају се у нашој војсци, а и у иностранству. Највише пажње, пак, побудила је српска петобојна шара у дигиталној варијанти на војнику за 21. век.

Полудигиталну шару, али ону коју носи италијанска војска, представила је фирма *Прспект технологи*, која развија тактичку, наменску и опрему за грађанство. На штанду су представили униформе за разна обезбеђења, али и борбени прслук за кога кажу да је један од најбољих на свету – квалитетно је урађен, не жуља и не оптерећује.

Одмах на уласку у халу 3, могле су да се виде униформе фирме *Јувела* – урадили су их за царину Србије, ЈАТ, велике банке... Онедавно су добили дозволу да почну да раде и за Војску.

Једини произвођач на Балкану материјала за балистичку опрему је фирма *ВМ Протект*, која постоји у оквиру групе *Уно Мартин*. Највећи хит на њиховом штанду био је златни материјал – арамид, садржи у себи фолију која се термообликује.

Интермат из Атине представио се специјалним стелт бојама, захваљујући којима се могу учинити *невидљивим* возила, зграде и униформе.

Београдска фирма *Трезор Волга*, увозник и дистрибутер заштитне и противпожарне опреме, представила је производе фирме *Пели* – заштитне кутије за транспорт електронских уређаја, лампе за њихову војску и полицију вишеструких намена. У понуди имају и производе америчког произвођача *Ледерман*, познатог по производњи мултиалата. *Пелијеви* и *Ледерманови* производи нису до сада били доступни на нашем тржишту.

Први пут на сајму појављује се и фирма *Partizan arms*, коју је пре неколико година основао Стрелачки клуб *Партизан*. Фирма се бави трговином оружја и регистрована је за спољно трговински промет оружја. Они су повезали две делатности – стрелаштво као спорт и трговину оружјем, деловима за оружје и муницијом, а све ради финансирања спорта.

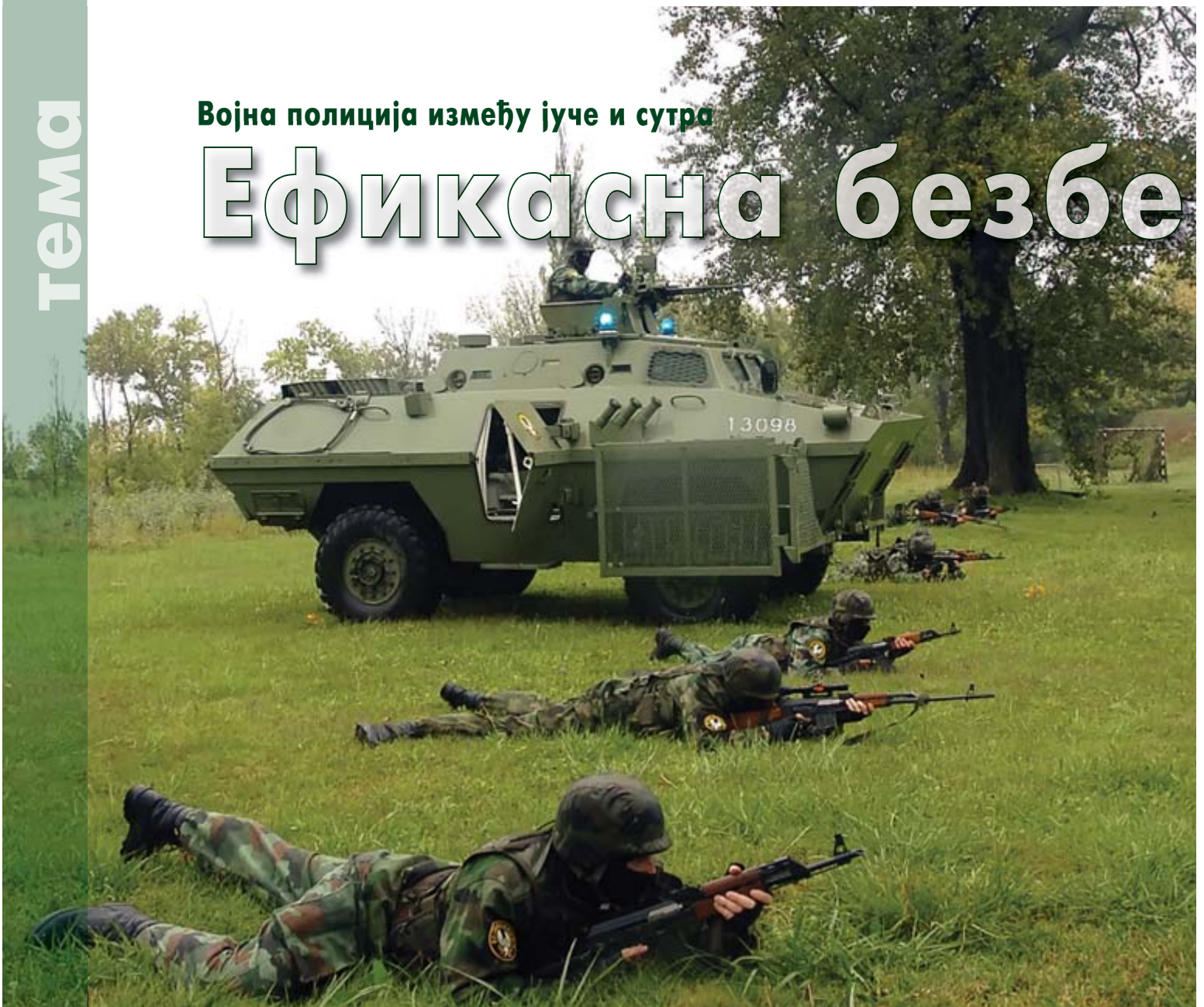
Шарени за око и разнородни били су производи *Pikado kompani* – дугмад и метална галантерија за војну и цивилну намену и *Виго-рове* штампане етикете, еполете, амблеми и траке.

Зачинимо ову сајамску причу утисцима о учешћу установа Министарства одбране. На штанду Војномедицинске академије готово да није било некога ко није стао да пита за медицински савет или неке детаље о раду установе. Најсликаније су биле студенткиње Војне академије. У витринама штанда Војног музеја причу из давнина причале су старе пушке, пиштољи, сабље, а Музеј Југословенског ратног ваздухопловства, који се ове године први пут појавио на сајму, свој простор оплеменио је снимцима Београда из тридесетих година прошлог века, које су снимили пилоти. А готово да није било посетиоца сајма који није купио неку ситницу за успомену на штанду Новинског центра *Одбрана*.

Мира ШВЕДИЋ
Снимио Јова МАМУЛА

Војна полиција између јуче и сутра

Ефикасна безбе

Иако војна полиција има, углавном, заокружен и релативно стабилан опсег деловања у оквиру Министарства одбране и Војске, време у коме живимо изискује непрестано, активно прилагођавање новим безбедносним изазовима и ризицима. При томе, границе између „војног и цивилног“ све су флуидније и често невидљиве.

рна беретка и бели опасач јесу препознатљива обележја војног полицајца. Али, то није једино што их издваја од других припадника Војске Србије. Задаци које обављају у миру и рату, од полицијских и војнополицијских, до класичних борбених, готово увек оних најтежих, специјалних и противтерористичких, чине их елитом у свакој, па и у нашој војсци.

Тако је још од 1955. године, када су, по угледу на западноевропске војске, полицијске јединице формиране и у ЈНА. Избор за припаднике тих састава био је бескомпромисан – тражили су се највештији, најсмелији и најобученији људи. Бављење спортом, посебно борилачким вештинама, подразумевао се од првог тренутка. Као и одлично познавање тактике пешадијских јединица и спремност на даље учење и увежбавање.

■ Специфични задаци

Сузбијање терористичких активности, супротстављање побуњеничким, одметничким и паравојним снагама, борба против непријатељских јединица у миру и рату, само су неки од „природних“ војнополицијских задатака, којима треба додати и оне класичне, свакодневне полицијске обавезе, попут одржавања и контроле реда и дисциплине, сузбијања криминала у војсци, регулисања и контроле војног саобраћаја. Наравно, не треба заборавити ни бројне обавезе у обезбеђењу најзначајнијих државних и војних руководилаца и објеката.

– Све задатке припадници војне полиције обављају на основу прецизних овлашћења, која проистичу из закона, правно нормативним и организацијско

ДНОСНА ЗАШТИТА

функционалним документима – каже бригадни генерал Ђуро Ђелић, начелник Управе војне полиције Генералштаба Војске.

– Најшири основ за наше ангажовање и поступање на терену налазимо у *Закону о Војсци*, којим је недвосмислено одређено да војна полиција послове обавља у Министарству одбране и Војсци Србије, сходно одредбама, којима се регулишу рад полиције и кривични поступак. Тамо је, у члану 53, дефинисано пет послова на којима се, по службеној дужности или по налогу судова, тужилаштва и осталих државних органа, који се баве сузбијањем криминалитета, попут Вонобезбедносне агенције и Министарства унутрашњих послова Републике Србије, ангажује војна полиција. Не треба заборавити ни поступање по пријавама о незаконитим радњама у Министарству одбране или на његову штету – нагласио је генерал Ђелић.

Иако војна полиција има, углавном, заокружен и релативно стабилан оквир деловања, време у коме живимо изискује непрестано, активно прилагођавање новим безбедносним изазовима и ризицима. При томе, границе између „војног и цивилног“ све су флуидније и често невидљиве. Зато, у одређеним приликама, припадници војне полиције овлашћења могу да примењују и према цивилима. О томе генерал Ђелић каже:

– Овлашћења према цивилима војна полиција примењује када су затечена при извршењу кривичног дела с припадницима Министарства одбране и Војске, у рејону војних објеката или распореда војних јединица, када обезбеђује важне личности или објекте, када пружа помоћ полицији на јавном месту, у контроли војног путног саобраћаја и у условима ванредног и ратног стања. У случају задржавања цивила, војна полиција обавештава најближи орган МУП-а, коме га и предаје с потребном документацијом.

Уз то, еволуција постојећих и појава нових изазова, ризика и претњи безбедности Србији и њеној војсци, од свих нас тражи прилагођавање новонасталим околностима. Разлике између полицијских и војнополицијских послова све су мање и готово да су нестале. Тероризам прети свима, и војницима и грађанима. И организовани криминал наноси штету целом друштву, свим његовим сегментима. Бити спреман на нове изазове и претње безбедности значи бити обавештен о свим ризицима и могућим облицима угрожавања мира. Један од наших одговора на савремене претње је и пројекат формирања и опремања тимова за противдиверзијску заштиту, који реализујемо у сарадњи с осталим организацијским целинама Генералштаба. Основни циљ јесте ефикасније откривање, безбедно уклањање и уништавање експлозивних направа, напомиње генерал Ђелић.

■ Организацијска структура

Из послова које обавља, произлазе не само надлежности, већ и формацијска структура, па су, стога, у батаљонима војне полиције заступљене специјалности опште полиције или полиције поретка, криминалистичке, противдиверзионе, саобраћајне и противтерористичке полиције. Таква организација показала се веома ефикасном, што, ипак, не значи да је не треба дограђивати и унапређивати. Зато генерал Ђелић помиње и оснивање Унутрашње контроле у оквиру Управе:

– У складу с демократизацијом друштва, а тиме и Војске, Унутрашња контрола бавила би се законитошћу у раду и поступању свих припадника војне полиције, нарочито у погледу заштите људских права при извршавању полицијских задатака. То би допринело бољој и ефикаснијој заштити припадника Министарства одбране и Војске Србије. Предвидели смо да облике и начин обављања унутрашње контроле рада војне полиције ближе прописује министар одбране, смерницама и упутствима.

О нивоу оспособљености припадника војне полиције за извршавање различитих задатака, спремности на пожртвовање и ефи-

НАЈБОЉИ У ВОЈНОЈ ПОЛИЦИЈИ

Официри и подофицири који, по завршетку образовања, желе у јединице војне полиције, треба да знају да пут до црне беретке није лак. Да би постали војни полицајац, успех у Војној академији или на специјалистичком школовању подофицира треба да је најмање врло добар (средња оцена 7,51, односно 3,51 и више). Статорсна граница за подофицире је 30, а за официре 35 година.

Кандидати за противтерористичке јединице војне полиције морају имати службену оцену најмање врло добар, док се из провере физичке способности, у одабраним дисциплинама, признаје искључиво одлична оцена.

Успех на тако строгој провери психофизичких способности гарантује да ће будући војни полицајци моћи да издрже све предвиђене напоре и изврше постављене задатке.

ЈЕДИНИЦЕ И САСТАВИ

Војна полиција Војске Србије има сложenu организацију и у најширем смислу чине је органи и јединице војне полиције. Органи војне полиције налазе се у саставима Министарства одбране, Генералштабу Војске и потчињеним командама и јединицама. Формацијама су сврстани у одељења, одсеке и реферате. Они обављају војнополицијске и послове опште безбедности из своје надлежности.

Јединице војне полиције намењене су за обављање извршних послова и послова опште безбедности. Ранга су батаљона, различите намене и организацијско-формацијске структуре и налазе се у саставу Управе војне полиције, Коппене војске и Гарде.

Јединице војне полиције за специјалне намене оспособљене су за извршавање најсложенијих војнополицијских задатака и извођење општих борбених дејстава, а посебно за савладавање отпора и уништавање откривених и окружених диверзантско-терористичких, одметничких и побуњеничких група. То су јединице које прве обављају задатке с повећаним степеном ризика, попут ослобађања војних лица, отетих или задржаних у војним објектима, возилима, ваздухопловима или пловилима, откривања, хватања и разоружавања терористичких, побуњеничких и криминалних група, препадних акција, претреса терена...

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Управа војне полиције Генералштаба Војске Србије остварује и активну билатералну сарадњу са војним полицијама страних армија.

– У протеклом периоду најбољу сарадњу остварили смо са немачком, бугарском, данском и хрватском војном полицијом – каже начелник Управе бригадни генерал Ђуро Ђелић. – Тежиште сарадње било је на размени искустава у области планирања, организације и реализације задатака, али и усклађивања нормативних докумената. Најсвежији пример билатералне сарадње наших јединица представља обука припадника за обезбеђење личности, коју су „Кобре“ реализовале са припадницима сродних јединица Француске. Том приликом размењена су искуства у оквиру оперативних процедура обезбеђења личности у различитим ситуацијама. До краја године предстоји нам сарадња са војном полицијом Краљевине Данске у области противдиверзионе заштите.

касно деловање у зонама њихове територијалне надлежности, за „Одбрану“ је говорио пуковник мр Милко Цепера, начелник Првог одељења Управе војне полиције који је, на почетку, нагласио да у јединицама војне полиције нема војника на одслужењу војног рока.

– За попуњу наших јединица професионални војници бирају се према посебним критеријумима, у којима је императив на психичкој и емоционалној стабилности и физичкој припремљености. Наравно, основни принцип за приступање том саставу јесте принцип добровољности. Само по себи се разуме да војни полицајац често мора да буде и бржи и снажнији и вештији од оног према коме примењује овлашћења. Зато су код нас честе провере физичке оспособљености. Ако знамо да су јединице војне полиције међу најспремнијим у Војсци, поменимо само „Кобре“, батаљон за противтерористичка дејства Специјалне бригаде и 25. батаљон војне полиције Гарде, који, за разлику од Трећег и Петог батаљона и Криминалистичко-истражне групе војне полиције, немају територијалну надлежност, јасно је колико напора, пожртвовања и упорности војни полицајци улажу у оспособљавање. Како физичко, тако и стручно-специјалистичко. То је и разумљиво, код знамо да су грешке у раду војног полицајца готово недопустиве, односно сведене на минимум, што се остварује квалитетним планирањем, прецизном, стручном и детаљном припремом за обављање задатака и ефикасним деловањем на терену.

Важно је нагласити да, поред репресивне улоге, коју остварују све полиције у свету, војна полиција велику пажњу поклања и сузбијању негативних појава. Постојање припадника и јединица војне полиције у саставима Министарства одбране и Војске представља квалитетан основ за успешно спровођење превенције, каже пуковник Цепера.

■ Мање прекршаја

Повећана ефикасност јединица војне полиције у протеклом периоду огледа се и у смањеном броју прекршаја и криминалних радњи у години за нама. Парадокс који охрабрује, с обзиром на то да је, по речима пуковника Момира Радојичића, начелника Другог одељења, број извршилаца кривичних дела из редова професионалног састава у 2008. смањен за 18 одсто у односу на 2007. годину.

– По задацима које обављамо, наш допринос изградњи оперативних и функционалних способности Војске Србије јесте очигледан. Прошле године војна полиција радила је на више од 1.200 предмета, од којих је највећи број (око 75 одсто) покренут на основу службене дужности. Против 337 лица поднели смо кривичне пријаве, углавном због самоудаљења и бекства из Војске и кривичних дела у вези с опојним дрогама. Прошле године пронашли смо и спровели у јединице све припаднике Војске који су самовољно напустили касарну. Таквих случајева било је 69. Један од наших задатака је и обезбеђење страних

Колегијум начелника Управе војне полиције

СНИМКО 3. МИЛОВАНОВИЋ

КОНТРОЛА ВОЈНОГ САОБРАЋАЈА

Јединице војне полиције, намењене за регулисање и контролу војног путног саобраћаја, прошле године постигле су запажене резултате. И поред релативно малог броја војних полицајаца, који извршавају тај задатак, предузето је 316 мера према војним учесницима у саобраћају и реализовано више стотина пратњи колона и возила, којима су превожене опасне материје и вангабаритни терети. Без иједног саобраћајног удеса, у извршењу тих задатака, војни полицајци прешли су више од 415.000 километара.

ОБЛАСТИ ДЕЛОВАЊА

Намена и задаци војне полиције у већини земаља су слични и своде се на одржавање и контролу војног реда и дисциплине, сузбијање криминала у војсци и подршку служби безбедности, превентивни безбедносни рад, регулисање и контролу саобраћаја, учешће у обезбеђењу посебно важних објеката и лица и подршку јединицама у борбеним дејствима.

Контрола територије, противтерористичка дејства и обезбеђење маневара других јединица такође спадају у област деловања војне полиције. У свим земљама војна полиција је формација с неприкосновеним ауторитетом, размешта се и обучава одвојено од осталих војних састава и, према речима пуковника Цепере, углавном је боље плаћена. Осим у САД, каријерна проходност официра војне полиције нешто је спорија него у другим родовима војске, али то, ипак, не омета њихово опредељење за „црну беретку“.

војних делегација, где се, зависно од интензитета, ангажују значајне снаге. У протеклој години, на тим задацима, радило је око 2.000 припадника војнополицијских јединица.

■ Обука

Захваљујући непрекидном, ефикасном праћењу стања у областима за које смо надлежни и развијеној сарадњи са Војнобезбедносном агенцијом, МУП-ом и осталим државним установима и институцијама Србије, све задатке реализујемо благовремено, квалитетно и успешно, о чему сведоче и резултати постигнути током последњих година. Значајан посао очекује нас и током Универзијаде, која, свакако, представља велики испит и за спортисте и за организаторе, али и све учеснике у том догађају – каже пуковник Радојичић.

Трансформација Војске ојачала је војну полицију, у

којој је сада само професионални састав и то у мери која задовољава светске стандарде. У јединицама војне полиције ангажовано је, наиме, нешто више од пет одсто од укупног броја припадника Војске, што нас сврстава у ред развијених и, у безбедносном смислу, веома ефикасних оружаних снага. Имајући у виду потребу за непрекидним образовањем кадра, Управа војне полиције сачинила је и предлог за формирање Центра за усавршавање својих припадника.

– Сматрамо да је у постојећим околностима један такав центар неопходан ради савремене и ефикасне теоријске и практичне едукације, не само оних који се баве сузбијањем криминала и заштитом значајних особа и објеката, већ и свих других војних полицајаца – истиче генерал Ђелић. – Поред тога, анализом стања оперативних и функционалних способности наших јединица, намеће се закључак да због застарелости и истрошености опреме озбиљно заостајемо за војном полицијом савремених армија. Ради побољшања стања, Управа реализује пројекат опремања јединица, чији је општи циљ подизање оперативних и функционалних способности на виши ниво. Приоритети су заштитна балистичка опрема и опрема за противтерористичке јединице, средства за криминалистичку обраду и набавка моторних и борбених возила точкаша – наводи бригадни генерал Ђуро Ђелић. ■

Душан ГЛИШИЋ

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

Живот и смрт пркосне песме

Преживели смо време у коме је песма о Стевану Синђелићу била забрањена. И не само то: за јавно певање о подвигу војводе ресавског, могло се заглавити у озбиљан затвор. Можда је забрањена песма анатемисала филозофију жртвовања. Неко се сетио да би Синђелић у сваком безнађу могао постати лош пример.

У Тэле-кулу су ме први пут одвели када сам имао седам година. То је једини зид сачињен од људских лобања, било где у свету. Ниш је мој родни град, и најјезивија кула на свету сачињена је баш у њему. Учитељ Чеданам је говорио о жртвовању и јунаштву, о Стевану Синђелићу највише.

У једној стакленој витрини стајала је једна одвојена лобања, добро очувана. Неко је рекао да је управо то део Синђелићевог костура.

У насељу „Маршал Тито“, делу вароши која се спојила са Доњом, а с временом и са Горњом Врежином, налазило се игралиште фудбалског клуба „Синђелић“. Сви смо желели да играмо фудбал, прво у Врежини, а онда у „Радничком“, где су играли Кнежевић, Совровић, Остојић, Димовски и Јеремић. И сви остали из те легендарне фудбалске генерације.

Уписао сам се у „Синђелић“ и, наравно, пропао. Био сам изразити дунстер за фудбал, а желео сам да играм лево крило. Но, убрзо су ме отерали, па сам очајан и туђ самом себи, неуспешан и склон тешкој фудбалској депресији отишао у јавну читаоницу. Бежао сам са часова, али сам читао све што сам нашао. У међувремену, моји одељенски другови Драгиша Илић и Зоран Миленковић заиграли су за „Раднички“.

Као ученике гимназије, професор историје Миша Рашковић нас је два пута водио у кулу сазидану од глава српских јунака. Профа је био образован, обавештен, речит и духовит. Од њега смо научили да историја није скуп трагичних тривијалности. Него резултанта људских амбиција и стицаја најгорих околности.

Због тога учитељица живота често бележи и оно што је вредно заборавља. А уме да запостави важно. Све зависи од тога ко пише и ко проглашава победнике. И због свега тога, Чегар и Тэле кула су темељни споменици српске историје. Обелисци које више никаква сила није у стању да ишчупа из корена. Независно од жртвовања, или управо због њега.

Професор Рашковић нас је учио да се не бојимо историје пораза. Све се мора запамтити. И Марица, и Косово, и Куманово. И Каменичка битка на Чегру. И подвизи и грешке, управо све оно што је појединце после туђих политичких и војничких суноврата водило у бесмртнике.

Стеван је, кажу, био обичан момак из Ресаве, јак и понекад насилан. У суштини добар човек, одлучан да се бави домаћим пословима и помаже мајци Синђелији. Која је, вели легенда, остала рано самохрана и судњом муком изводила Стевана (неки кажу Стефана) на пут. Па је тако, из пажње и поштовања, будући војвода ресавски узео њено име за своје презиме.

Ако само мало претуримо по српским галеријама презимена, можемо наћи бар педесетак оних који „вуку“ на женска имена. Али, само један је Синђелић, бранилац Чегра.

То брдо, десно од села Каменице кад се гледа од Ниша, имало је велики значај за битку. Ваљало је спречити Турке да заузму и контролишу Каменички вис, одакле би стекли превласт над нишовском и моравском долином. То што је радио Стеван Синђелић, остављен од извесног вој-

воде Трнавца на милост много надмоћнијем непријатељу, зове се одсудна одбрана. Нема одступања, ни по коју цену.

За само неколико десетина сати, син удовице Синђелије из Ресаве, нестао је као обичан војсковођа, и одлетео у мит и легенду и песму коју никаква репресија није могла да угаси.

Преживели смо време у коме је песма о Стевану Синђелићу била забрањена. И не само то: за јавно певање о подвигу војводе ресавског могло се заглавити у озбиљан затвор. Био сам нешто бољи певач него фудбалер, а војвода са Чегра ми је увек био у памети, на устима и у уху. „Ој војводо Синђелићу!“

Седамдесет и неке у Скопљу, певао сам је, једног поподнева као поручник ЈНА, са тадашњим војницима Душком Петровићем и Ненадом Романом. Кафана чије сам име већ давно заборавио, поред пијаце Буњаконец, у центру Скопља. Дошла је војна полиција, па су и они певали са нама. Али се прочуло, па и остало записано код официра безбедности: „Поручник тај и тај, са групом војника, под утицајем алкохола певао националистичке песме!“

У наведеној реченици две ствари нису тачне: нисмо били (много) пијани, и песма није била националистичка. Него је са неког цубокса, пре нашег живог наступа трештао сонг о Гоцету Делчеву. Против тога, наравно, нисмо имали ништа. „Зашто не,“ – рекли смо. „Ајмо ми о Синђелићу!“ Ућуткали смо машину, али не и систем. У Скопљу се једно насеље и данас зове „Синђелић!“

Ни данас ми није јасно зашто је ресавски војвода изазивао толику нервозу код органа који су пазили на људске душе. Да ли смо тако градили оно што се није дало разградити. Ко нам је могао забранити Синђелића?

Скоро две деценије касније видео сам једног од бивших официра за људске душе, како у заносу пева и о реченом војводи, али и о гарди краља Пере. „Дивне песме!“ – рече. „Где смо до сада били? Знам ли још неку спичну?“ „Музика зна све!“ Мислим да сам му тако рекао.

Мој професор Рашковић има 81 годину. Понекад се сретнемо. На свакој годишњици матуре, још у стара времена, он је певао песме које су нам забрањивали. А сада више не. „Не могу, нигде ми га нема глас!“

Можда је забрањена песма анатемисала филозофију жртвовања. Неко се сетио да би Синђелић у сваком безнађу могао постати лош пример. Онај који се још бескрајно вије у барутном диму изнад Ниша и југа Србије. Изнад свих који тек данас разумеју његову позицију војсковође без подршке, и значај песме коју нам више нико не брани. И зато се све ређе пева.

Пре десетак дана истекло је два века од Синђелићевог лица у барутану. Коначно су се на том ужасном и светом месту помириле жртве бесконачне смрти, освајања и слободе. Турски амбасадор је донео свој венац, приносећи тако и симболичну поруку да ратнике у смрт не тера лична мржња, него лоша страна историје.

Над Чегром је владао мир, на околним падинама играла су се деца. Са Каменичког виса видео се Ниш, неуништена варош са кулом од најтврђег кремена: најбољих српских глава. ■

Генерали Колунџија, Ђирковић и Диковић

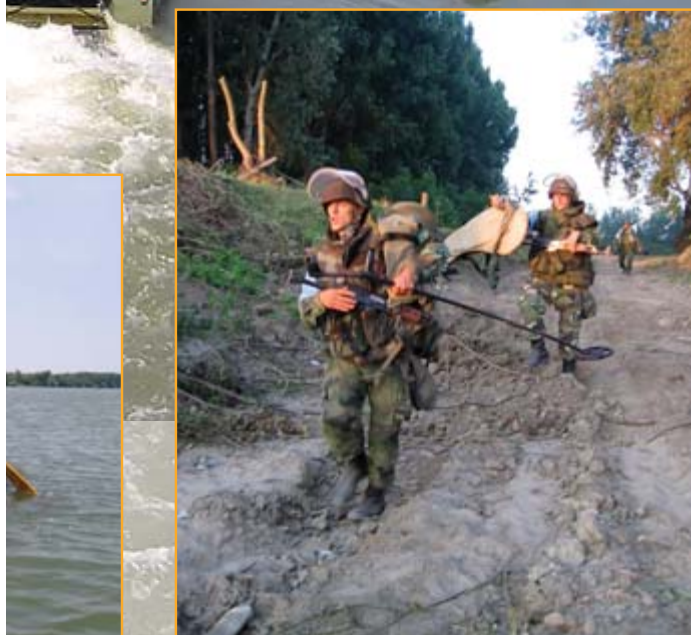
Вежба Прве бригаде

Примена

- „Дијамант 2009“

НОВИХ УПУТСТАВА

рејону села Чуруг, са бачке, и села Тараш, са банатске стране, у захвату реке Тисе, Прва бригада Копнене војске извела је вежбу под називом „Дијамант 2009“. Том приликом ангажован је пешадијски батаљон ојачан тенковским, понтонирским, јединицама АБХО и рониоцима Речне флотиле.

Присутни су могли да виде неке од најсложенијих облика борбених дејстава и најзахтевније борбене тактичке радње, као што су насилни прелазак реке, напад на насељено место и борбе за овладавање насељеним местом.

– Вежба је добро осмишљена, командовање је било успешно, а показан је и задовољавајући ниво оспособљености за извршење појединих борбених радњи. Ово је вежба из домена прве мисиве Војске Србије, дакле класична војничка вежба. Један од циљева био је да се, поред појединачног практичног увежбавања и рада свих категорија лица, у реализацији и руковођењу борбеним дејствима увежбају и команде батаљона – каже заменик начелника Генералштаба ВС генерал-потпуковник Младен Ћирковић, оцењујући да је вежба постигла жељени циљ.

Ову активност, у којој је учествовало више од 350 припадника Војске Србије, пратили су и командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић, начелник Управе за оперативне послове ГШ ВС генерал-мајор Драган Колунџија, командант Прве бригаде КоВ бригадни генерал Ђокица Петровић и команданти бригада и самосталних батаљона КоВ Војске Србије.

Целим догађајем руководио је заменик команданта Прве бригаде КоВ пуковник Жељко Трамошљика, а јединицом која је непосредно изводила вежбу командовао је потпуковник Ненад Милојичић.

Припреме су обављене на колективној обуци у логорским условима, а вежба је изведена у складу са новим упутствима која су у фази опитовања – Упутством за управљање обуком и Упутством о вежбама у Војсци Србије. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

Србија у мисијама

Снимио Немања СУБОТИЋ

Пуковник Јелесија Радивојевић начелник
Центра за мировне операције

**Друга мисија Војске Србије
– учешће у мултинационалним
операцијама – не би била
остварива без Центра
у коме се професионални
припадници Министарства
одбране и Војске Србије,
и других снага одбране,
припремају за сложене
и одговорне задатке
у иностранству**

Припадници Војске Србије показују велико занимање за одлазак у мировне операције. База података о заинтересованима за учешће у таквим активностима налази се у Центру за мировне операције (ЦМО) Здружене оперативне команде Генералштаба Војске. Центар, уистину, има велику улогу у остваривању друге мисије српске војске, будући да је намењен за избор, припрему, ангажовање и праћење ангажовања професионалних припадника Министарства одбране и Војске, али и осталих снага одбране у тим операцијама, те за учешће у припреми јединица за ангажовање у мултинационалним операцијама, уз примену стечених искустава. По речима његовог начелника пуковника Јелесија Радивојевића, ЦМО је и носилац планирања, организовања, координације и контроле способности појединца и јединица Војске за учешће у мировним операцијама.

– Улогу која нам је додељена остварујемо извршавањем бројних задатака – каже пуковник Радивојевић. – Задужени смо за планирање, развој и праћење стања и анализу способности Војске Србије и других снага одбране за учешће у мировним операцијама у координацији са субјектима система одбране. Бирамо и формирамо састав за учешће у мултинационалним операцијама. Оспособљавамо и припремамо појединце и јединице за такво ангажовање и пратимо употребу Војске и других снага одбране у конкретним мисијама. Укључени смо и у међународну војну сарадњу у функцији мировних операција.

Према дефиницији у *Закону о одбрани*, мултинационалне операције су активности у оквиру система колективне безбедности и одбране, које се спроводе у складу с међународним правом и потврђеним међународним уговорима. Наравно, Војска Србије се ван граница Србије може употребити само по одлуци Народне скупштине Републике Србије, како је дефинисано Уставом РС.

– Пошто се у Народној скупштини усвоји *Закон о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије*, може се очекивати да ће се у складу са националним интересима и финансијским могућностима укључити већи број припадника снага одбране у мултинационалне операције на задацима очувања националне, регионалне и глобалне безбедности и мира у свету – каже пуковник Радивојевић. – Данас припадници наше војске учествују у три мисије Уједињених нација: у ДР Конгу (МО-NUC), у коме је шесточлани медицински тим за евакуацију ваздушним путем, те у Либерiji (UNMIL), где имамо четири припадника, а на Обали Слоноваче (UNOCI) су наша три војна посматрача.

Недавно је завршен трећи по реду курс ЦМО за оспособљавање командира одељења–вода–чета јединица Војске Србије за учешће у мировним операцијама у касарни *Павле Јуришић Штурм* у Пожа-

Донације

Остваривање улоге Центра олакшано је бројним донацијама. Укупна вредност донираних пројеката од 2005. до 2008. године износи чак 227.310,39 евра. Посебно се издвајају донације Краљевине Данске, која је ЦМО 2007. године поклонила информатичку опрему вредну 101.907 евра, Краљевине Норвешке (32.000 евра) и Краљевине Холандије (35.000 евра), које су у 2006. године омогућиле преуређење објекта за смештај страних учесника међународних активности које ЦМО организује.

Под плавим шлемом

Поновним учешћем Србије у мировним операцијама Уједињених нација (од 2002) изражава се намера земље да активно извршава обавезе у очувању мира и безбедности које има као чланица Организације. Данас постоји и спремност дела развијених земаља да пруже потребну стручну и логистичку подршку у припреми и ангажовању српских снага одбране у саставу њихових националних контингента. Реч је о јасном путу који су прешле многе земље у транзицији и који је, према изјавама њихових званичника, допринео активнијој улози земље у међународној заједници, не само у војном смислу, већ и на другим пољима друштвеног живота и побољшању међународне позиције по свим питањима.

Мултинационалне операције

Устаљени појам *мировна операција* данас више не обухвата све врсте операција у којима се националне снаге могу наћи у међународном окружењу. Стога се тај термин мења синтагмом *мултинационална операција*, која представља заједнички назив за бројне моделе операција.

ревцу. Том приликом, потврђено је још једном да су бројни припадници Војске Србије вољни да оду у мировне мисије.

– Основни задатак нас војника јесте да се бавимо обуком. Познато је да је стратешким и доктринарним документима РС дефинисано да ВС има три мисије: одбрану суверенитета Републике Србије, учешће у мултинационалним операцијама у складу с одлуком надлежних државних органа и подршку цивилним властима у случају елементарних и сличних несрећа и у борби против тероризма. И на овом курсу официри су савладавали основне војничке вештине потребне за учешће у мултинационалној операцији – рекао је начелник ЦМО, поводом завршетка вежбе на којој је тридесетак официра показало шта је на курсу научило.

Како су у надлежности Центра за мировне операције, између осталог, и национални, регионални и специјализовани курсеви из области мировних операција, то су се у њему сређивали простори за ту намену, савремено и функционално дизајнирани. ЦМО има мултимедијалну учионицу, у коју стаје до 50 особа, потом пет наставних учионица (капацитета до 10 лица по просторији), велики и мањи амфитеатар, као и салу за састанке. Сви су простори климатизовани и повезани Интернетом. Израстање Центра у регионални, праћено је и улагањем у објекат за смештај страних учесника међународних активности у организацији ЦМО, који има један ВИП апартамент и 16 једнокреветних соба.

Током 2009. године, ЦМО се поред редовних задатака и обавеза, активно укључио и у израду нацрта закона и подзаконских аката који ће регулисати учешће српских снага у мировним операцијама. И даље наставља да развија и унапређује сарадњу са осталим центрима исте намене и организује обуку, али и учествује у обуци јединица. Такође обавља и бројне активности које се односе на мултинационалне операције. Истовремено, припадници Центра у свакој прилици у сарадњи са другим субјектима система одбране развијају и унапређују значај друге мисије Војске. Све то од Центра прави бренд препознатљив ван граница Србије, а захваљујући пре свега визионарству оних који су га осмислили и онима који ту визију претачу у стварност извршавањем одлука надлежних органа, остварујући у пракси стратешко-доктринарна опредељења РС. Употреба ВС и других снага одбране ван граница Србије, по речима пуковника Радивојевића, један је од битних алата у области спољне политике, који би умногоме поправио слику о РС и допринео унапређењу односа земаља у региону и шире. ■

Снежана ЂОКИЋ

>>> Међународни курс за штабне официре – У Центру за мировне операције Генералштаба Војске Србије, свечаном доделом сертификата, завршен је Међународни курс за штабне официре у мултинационалним операцијама – BALSOC 2009.

Полазници курса, организованог у сарадњи са NORDCAPS-ом, Координационим аранжманом нордијских земаља за мировне операције, и SWEDINT-ом, Међународним центром оружаних снага Краљевине Шведске, током три недеље оспособљавали су се за штабне официре у командама ранга бригаде у међународним мисијама.

Учесници курса били су официри из Србије, Босне и Херцеговине, Републике Турске, Краљевине Шведске, Краљевине Норвешке, Краљевине Данске, Црне Горе и САД. На овогодишњем курсу први пут су учествовали студенти Београдског универзитета са Факултета безбедности. (А. А.) ■

>>> Помоћ и заштита од хемијског оружја – У Центру за усавршавање кадрова АБХ одбране Војске Србије у Крушевцу одржан је пети међународни курс из области заштите од хемијског оружја, који је похађало 18 полазника из 17 земаља света. Курс представља још једну потврду успешне сарадње Организације за забрану хемијског оружја (ОПЦВ) и Војске Србије у имплементацији Конвенције о забрани хемијског оружја.

Министарство одбране, Војска Србије и Организација за забрану хемијског оружја Уједињених нација заједнички организују курс, док је носилац извођења комплетне обуке Центар за усавршавање кадрова АБХ одбране у Крушевцу. Обука се изводи искључиво на енглеском језику, а предавачи су официри ЦУК АБХО, Центра за контролу тровања ВМА, Војнотехничког института (ВТИ) и 246. батаљона АБХ одбране. (З. М.) ■

>>> Посета делегације Ваздухопловства Мађарске – Делегације Оперативног центра Ваздухопловства оружаних снага Мађарске посетила је Команду Ваздухопловства и противваздушне одбране у Земуну.

У мађарској делегацији били су потпуковник Ласло Зентаи, капетан Золтан Маркотан и капетан Иштван Ковач. Они су представили Оперативни центар Ваздухопловства ОС Мађарске, начин функционисања и искуства у успостављању система за надзор и контролу ваздушног простора по стандардима НАТОа.

Пуковник Златко Шобот, начелник Оперативног центра ВиПВО, и мајор Горан Радосављевић изложили су шеме организације Оперативног центра ВиПВО ВС, главне задатке и визију реформе система за надзор и контролу ваздушног простора. Размотрене су и теме везане за разлике у надлежности између мађарског и НАТО ланца командовања над јединицама у приправности. (Т. З. Л.) ■

>>> Војни посматрачи отпутовали у Либерии – У мировну мисију Уједињених нација у Либерии (UNMIL) отпутовали су мајор Синиша Вуковић из 204. авијацијске базе, мајор Бојан Бердон из Центра за мировне операције ПШ ВС, мајор Срђан Трајковић са Војне академије и капетан Ненад Милосављевић из Команде КовВ.

Они ће заменити српске војне посматраче који су у Либерии провели годину дана, мајора Славена Вујића из Друге бригаде КовВ, мајора Милана Делибашића из 250. ракетне бригаде ПВО, мајора Дејана Ђурића из 224. центра за електронска дејства и капетана Игора Цолића из 204. авијацијске базе.

Мисија УН у Либерии почела је након потписивања мировног споразума и доношења резолуције Савета безбедности УН 1509 од 19. септембра 2003. године. Војни посматрачи из Србије у мисији УН у Либерии учествују од децембра те године, а до сада је ангажовано 30 официра. (А. А.) ■

Мотивација

Деведесет и пет кандидаткиња за професионалне војнике започело је недавно основну војничку обуку у сомборској касарни „Аеродром“, у Првом центру за обуку Војске Србије.

Тек када овладају основним војничким вештинама, оспособљавање настављају у центрима за стручно-специјалистичку обуку, а потом у матичним јединицама за које су се пријавиле.

Обимна и захтевна војничка обука кандидата за професионалне војнике Војске Србије, предвиђена као комбинација теоретског и практичног рада, траје двадесет радних дана. За то време будући војници треба да овладају бројним војничким знањима и вештинама – стројним радњама и поступцима, санитарском обуком, познавањем и руковањем пешадијским оружјем, али и тактичким поступцима војника у нападу и одбрани, те различитим борбеним ситуацијама.

Стицање потврде о успешно завршеној основној војничкој обуци представља и услов за њихово даље усавршавање у центрима за стручно-специјалистичку обуку или у матичним јединицама, односно за стицање статуса професионалног војника Војске Србије.

Будући послужоци на средствима везе, возачи тенка, диверзанти, падобранци, али и оператери на ракетним системима „Стрела 10М“, стрелци, обучавају се у четири наставна вода, у оквиру новоформиране Чете за обуку кандидата за професионалне војнике женског пола.

Услови за увежбавање, живот и рад кандидаткиња не разликују се, ни по чему, од оних који су обезбеђени војницима на редовном одслужењу војног рока, осим што су у појединим областима прилагођени женама.

Команда Првог центра за обуку је за кратко време успела да створи одговарајуће услове за живот и рад припадника. Због тога се Команда за обуку Војске Србије, поред стандардизације обуке, определила да оспособљавање жена кандидата за професионалне војничке дужности у Копненој војсци и ВиПВО изводи баш у Првом центру. Центар је применио искуства стечена током прошлогодишње

обуке кандидаткиња за професионалне војнике у Шестом центру за обуку, у Крушевцу.

Команда за обуку и Команда Првог центра истичу да кандидаткиње имају изузетно добра војничка знања и вештине, које су стекле током боравка у Центру, те да не заостају за војницима на редовном служењу војног рока, већ да у појединим сегментима предњаче.

Према речима пуковника Жељка Обрадовића, команданта Првог центра, и његовог заменика потпуковника Златка Салопека, жене кандидати, уз изузетну стројну изграђеност, показују и изузетну упорност и мотивацију за учење и овладавањем предвиђеним знањима, посебно када су у питању практичне радње.

У четвртој води, на часу из санитарских садржаја тактичке обуке, затекли смо будуће војнике Љиљану Момчилов и Наташу Димитријевић, иначе медицинске сестре, како колегицама објашњавају и демонстрирају поступак са лицем коме је повређена кичма и извођење имобилизације приликом прелома.

Радно је било и на тактичкој обуци, где су кандидаткиње увежбавале поступке војника у

Припрема повређеног за транспорт

и упорност

Породична традиција

– Највећи број овогодишњих кандидаткиња за професионалне војнике Војске Србије, између 30 и 40 одсто потиче из војничких породица или породица које су на неки начин везане за Војску. Однос између жена, будућих војника и војника на редовном служењу војног рока у касарни „Аеродром“ веома је добар – каже пуковник Обрадовић.

Сигуран посао

Разговарајући са Александром Девић (на слици) из Сремске Митровице, кандидаткињом за возача тенка, Тамаром Вељковић, професорком физичке културе из Ужица, која је конкурисала за дужност у јединици за антитерористичка дејства, Јеленом Поповић са факултетском дипломом и оценом 9,20 из Трговишта, будућим припадником чуварске службе, Јеленом Петронијевић, апсолвентом српског језика и књижевности из Крушевца, сазнали смо да је сигуран посао један од мотива због кога су се определиле за војну службу. Томе треба додати и редовна новчана примања, али и могућност напредовања у послу.

нападу. Заузимање ставова за гађање, маскирање приручним средствима, осматрање, кретање на бојишту, отварање ватре у кретању, јуриш, само су део војничких садржаја које треба да савладају како би ступиле у професионалну војну службу. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

>>> Курс за оперативце – У Генералштабу Војске Србије, у организацији Управе за оперативне послове, одржан је курс за оспособљавање официра за оперативне послове у командама бригада, центара за обуку, команди Речне флотиле, Централне логистичке базе и јединицама ранга самосталног батаљона.

Курс је завршен доделом уверења шеснаесторици полазника, официра из команди и јединица Војске Србије који су се током двонедељног рада оспособљавали за задатке као што су оперативно планирање или организација и извођење вежби.

Наставни програм курса за официре који се баве оперативним пословима израђен је тако да одговори потребама и захтевима праксе, а најбољи успех показали су мајор Владан Недељковић, капетан Зоран Петровић и капетан Владимир Влајковић. (А. А.) ■

>>> Преквалификација војног кадра – Представници земаља Нордијске иницијативе боравили су недавно у посети Дирекцији Присма и том приликом обишли Трећи регионални центар за промену каријере у Нишу, погоне Машинске индустрије и кабинете Радничког универзитета, Електротехничке школе „Никола Тесла“ и Грађевинско-техничке школе „Неимар“, где се некадашњи подофицири и цивилна лица из Министарства одбране и Војске Србије оспособљавају за нова занимања.

У пратњи директора Дирекције за промену каријере Присма потпуковника Миодрaга Богојевића, гости из Данске и Норвешке су, током тродневне посете, сагледали и услове обуке подофицира и цивилних лица у новобеоградској Техничкој школи и Саобраћајној школи у Земуну, присуствовали потписивању Анекса Протокола и раду Управног одбора Центра за обуку подофицира, на коме је донета одлука да полазници курсева од септембра могу бити и бивши професионални војници (војници по уговору).

На састанку Привременог управног одбора одлучено је да услуге Центра могу користити професионални војници којима је уговор истекао након 1. јануара 2007. године. Тиме се обезбеђује јединствена институционална подршка свим категоријама кадра који излази из Министарства одбране и Војске Србије и посредно утиче и на повећање интересовања за војни позив. Наредни, седми курс преквалификације почиње у септембру 2009. године.

Оцењено је да Центар за обуку подофицира, на тромесечним курсевима, својим полазницима обезбеђује најбоље квалификације за цивилне послове, у складу са потребама тржишта рада и њиховим личним вештинама и склоностима, омогућавајући им економску реинтеграцију и социјалну адаптацију, а тржишту рада нуди потребан стручни кадар.

У складу с тим, у Београду се реализују курсеви за руковоаце грађевинским машинама, возаче аутобуса, књиговође, сервисере расхладних уређаја и инсталатере пластичних цеви водовода и бакарних цеви грејања. У Новом Саду се реализују курсеви за пројекат менаџера, књиговођу и возача и руковоаца пољопривредним машинама, а у Нишу за атестираног вариоца, пословног секретара, књиговођу и сервисера расхладних уређаја.

За полазнике курсева који живе ван градова где се реализују курсеви, обезбеђен је хотелски смештај. (Д. Г.) ■

>>> Операције заштите снага – У Центру за мировне операције ГШ ВС одржан је дводневни семинар на коме се расправљало о „Операцији заштите снага“. Семинар је организован у сарадњи са Европском командом ОС САД. Инструктори – предавачи на семинару били су представници Ваздухопловних снага САД у Европи, заставник Дин Хардин и старији водник Боб Андре Фуолкс, а полазници 27 официра из МО и ВС.

Циљ семинара био је да се припадници МО и ВС обавесте о основним концептима, процедурама и референцама инжењеријске подршке заштити снага у ОС САД, у гарнизонским и вангарнизонским условима, који се предузимају како би се спречили и ублажили ефекти непријатељских борбених активности. (А. А.) ■

Начелник Генералштаба примио амбасадора Јапана

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић, примио је 10. јуна амбасадора Јапана у Србији Тошиа Цунозакија.

Генерал Милетић и амбасадор Цунозаки разговарали су о областима у којима би се могла успоставити међусобна војна сарадња. Разговору је присуствовао јапански изасланик одбране у Београду пуковник Масаки Дан. ■

Генерал Ћирковић примио шпанског генералног секретара за политику одбране Сивиса

Заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Младен Ћирковић, примио је 5. јуна генералног секретара за политику одбране Министарства одбране Шпаније Луиса Куесту Сивиса. Пријему је присуствовао и амбасадор Краљевине Шпаније у Србији, Иниго де Паласио Еспања.

Генерал Ћирковић је гостима из Шпаније предочио докле се дошло са процесом трансформације Војске Србије. У разговору са генералним секретаром Сивисом, генерал Ћирковић је изразио захвалност због принципијелног става Шпаније у вези са једнострано проглашеном независношћу Косова. У закључку разговора речено је да је предстојећа посета шпанског начелника Генералштаба Београда потврда да су међусобни војни односи у узлазној путањи. ■

Командант Копнене војске у посети Белгији

Командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић боравио је у посети Копненој војсци Оружаних снага Краљевине Белгије. Домаћин посете био је генерал-мајор Ед Тестелманс, командант Копнене војске.

Састанак генерала Диковића и Тестелманса протекао је у врло отвореној и конструктивној атмосфери. Делегација Војске Србије присуствовала је вежби „Quick Response 2009“, на којој се сертификуюје спремност јединица војске Белгије да се придруже снагама за хитно реаговање ЕУ. Вежба је одржана у ваздухопловној бази Беувехајн. ■

Акција „Отворени дан“ у Врању и Рашки

У врањској касарни „Први пешадијски пук књаз Милоша Великог“, 5. јуна одржана је акција „Отворени дан“. Око седам хиљада гостију пратило је приказ наоружања и војне опреме и садржаја обуке припадника Четврте бригаде Копнене војске. Највеће интересовање изазвале су демонстрације борилачких вештина, обуке паса, дејстава специјалних јединица и покрета оклопних састава.

Командант Четврте бригаде КоВ, бригадни генерал Милосав Симвић, рекао је: „Пуно ми је срце што смо данас угостили оволики број грађана Врања и што смо им показали како се оспособљавају војници чији је задатак да буду гарант безбедности и мира на Југу Србије“.

У оквиру акције, представници Војног одсека Врање организовали су практични приказ увођења у војну евиденцију.

У касарни „Стефан Немања“ у Рашки 10. јуна одржана је акција „Отворени дан“. Манифестацију је отворио командант 21. пешадијског батаљона Друге бригаде КоВ, потпуковник Мирослав Стефановић.

Грађани Рашке и околних места са пажњом су пратили садржаје које су припремили домаћини из Војске, као што су приказ физичке обуке и тактичко-технички збор, а највеће интересовање изазвала је атрактивна тактичка вежба на тему „Решавање талачке ситуације“. ■

З. М.

Вежба гашења пожара и евакуације

Показна вежба – Гашење пожара и евакуација – изведена је 9. јуна у касарни *Топчидер*. Оспособљеност су демонстрирали припадници ватрогасне екипе командне чете Команде за обуку Генералштаба Војске Србије, ватрогасног одељења 64. логистичког батаљона, санитарског обезбеђења Другог центра за обуку из Панчева и Ватрогасно спасилачко јединица *Вождовац*, која је у саставу Ватрогасне бригаде *Београд*.

Приказом је руководио мајор мр Слободан Малбашић, референт заштите ресурса Команде за обуку.

Учесници су приказали правилан поступак дојаве и неутрализације пожара, деловање појединаца и екипа које се ангажују за његово гашење, спасавање људи и евакуацију покретних ствари из угроженог објекта, али и садејство ватрогасних екипа српске војске и територијалних ватрогасних јединица.

В. П.

Снимио Г. СТАЊКОВИЋ

Војни форуми на Интернету

Форуми на Интернету постали су све чешће место размене информација за припаднике система одбране Србије и људе које занимају војне теме. Форуми су место где се по жељи може анонимно разменити и проверити велики број података. Информације које се могу наћи на војним форумима крећу се од тога „кад ће плата“, па до војно-техничких расправа на високом нивоу стручности. У расправи се, судећи према језику којим пишу, укључују и чланови из бивших република СФРЈ, очигледно жељни размене знања са колегама из Србије. Једна од дефиниција моћи каже да је моћан онај човек који поседује праву информацију. Чињеница да се на форумима налази велики

број информација, говори нам да су то „моћна места“. Текстом који је пред вама настојали смо да скренемо пажњу на војне форуме и њихов значај. Несумњиво је да ће се њихов развој наставити у будућности и пратиће технолошки напредак рачунара. Са увођењем брзог Интернета вероватно ће се на војним форумима повећати и број видео-снимка разних врста наоружања и војне опреме. Богатији и кориснији садржај војних форума привући ће већи број посетилаца и активних учесника у расправама. А што више људи учествује у раду форума, веће су могућности да они буду још бољи и кориснији за све нас.

Аутор прилога
Горан ЈАНИЋЕВИЋ

МЕСТО РАЗМЕНЕ ИНФОРМАЦИЈА

ЗА ЛАКШИ

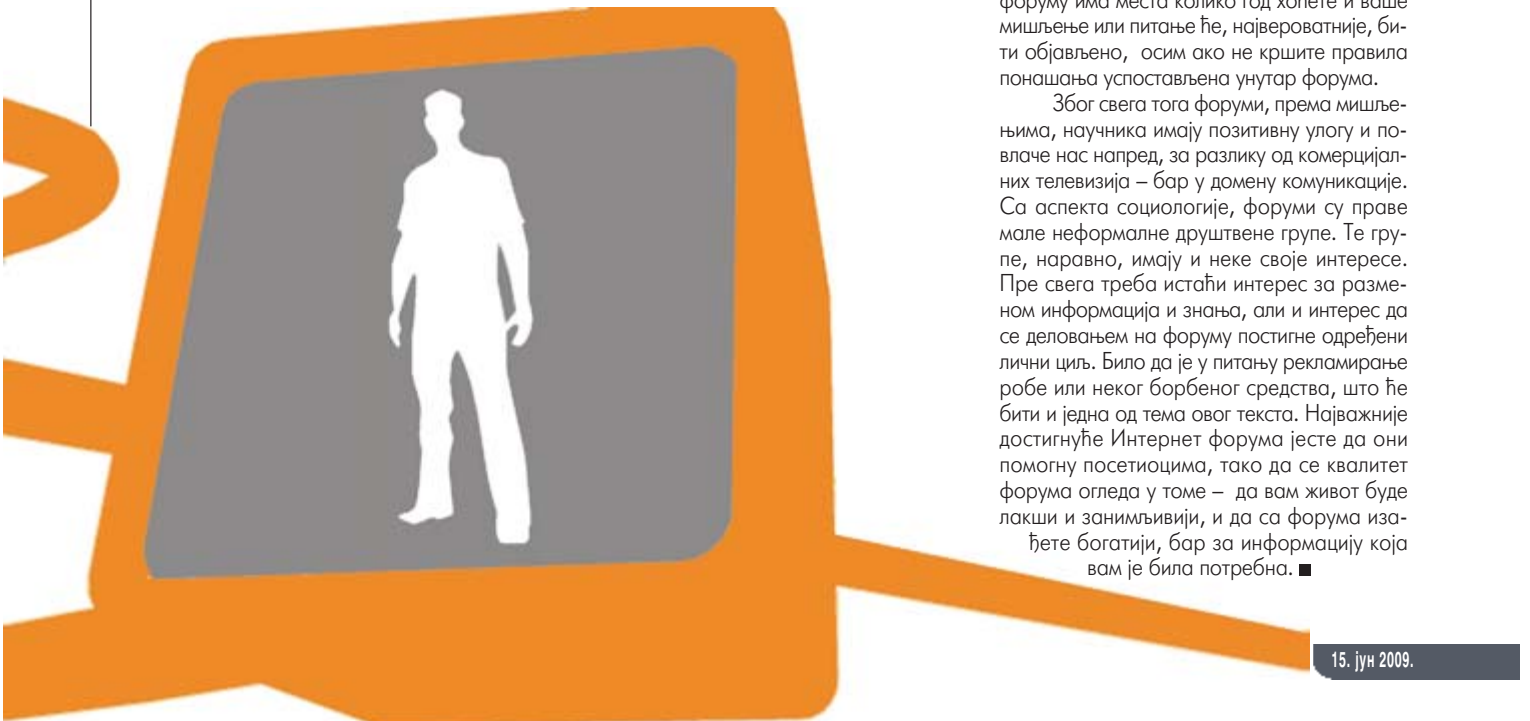
И ЗАНИМЉИВИЈИ ЖИВОТ

Форуми на Интернету постали су све чешће место размене информација за припаднике система одбране Србије и људе које занимају војне теме. У последњих неколико година, са падом цена компјутерске опреме и ширењем мреже брзог Интернета, повећава се и број корисника тог медијума у Србији. Форуми су место где се по жељи може анонимно разменити и проверити велики број информација.

Ита су уопште форуми? У старом Риму форуми су били места где се велики број људи окупљао и расправљао бо разним темама. Данас форуми на Интернету представљају место где се може добити мноштво корисних информација. Било да је вас занима како да уградите климауређај у стану, куповина половног аутомобила или утисци са летовања – све су то информације које могу да улепшају живот и уштеде време и новац. Одмах треба разбити предрасуду да се на форуму окупља гомила људи која нема шта да ради и онда се свађа и расправља свако са сваким. Сигурно да има и таквих, али њих превазилазе активни чланови форума који, види се, добро познају материју о којој пишу. Интернет форуми су у свету места где се размењују значајне информације и они могу бити отворени, али и затворени – где приступ имају само чланови форума. На форумима се осим размене обичних информација о летовању или аутомобилима, могу наћи и строго стручне расправе банкара, инжењера и менаџера, где се размењују информације унутар неке бранше које нису за јавност, чак више спадају у домен професионалне или пословне тајне.

Истраживачи друштва, савременог начина комуницирања (пре свега коришћена Интернетом) имају различите ставове о форумима и људима који их посећују. Са становишта комуниколога, појава форума на Интернету је позитивна, јер послешују комуникацију између људи које се реално никада не могу срести и потичу из различитих култура и друштвених окружења. Форуми, на неки начин, смањују отуђење који су завели масовни медији, попут комерцијалне телевизије – где је комуникација једносмерна. Гледалац прима и упија информацију и врло ретко може да изложи своје мишљење, осим ако га на улици не сниме за анкету, а он понуди довољно занимљив одговор који ће бити емитован у етар. Уколико посетите форум и уочите неку информацију која вас занима, комуникација постаје двосмерна. Уколико поуздано знате да нека информација коју сте прочитали није тачна, то, уколико желите, можете и да напишете. Онда то неко прочита, отвори расправу, а из те расправе оба учесника извлаче закључак. Такође, уколико вас нека информација занима и обратите се неком медију (новине, радио, телевизија) који увек имају ограничен простор – вероватноћа да ће ваше мишљење бити објављено је мала. Док на форуму има места колико год хоћете и ваше мишљење или питање ће, највероватније, бити објављено, осим ако не кршите правила понашања успостављена унутар форума.

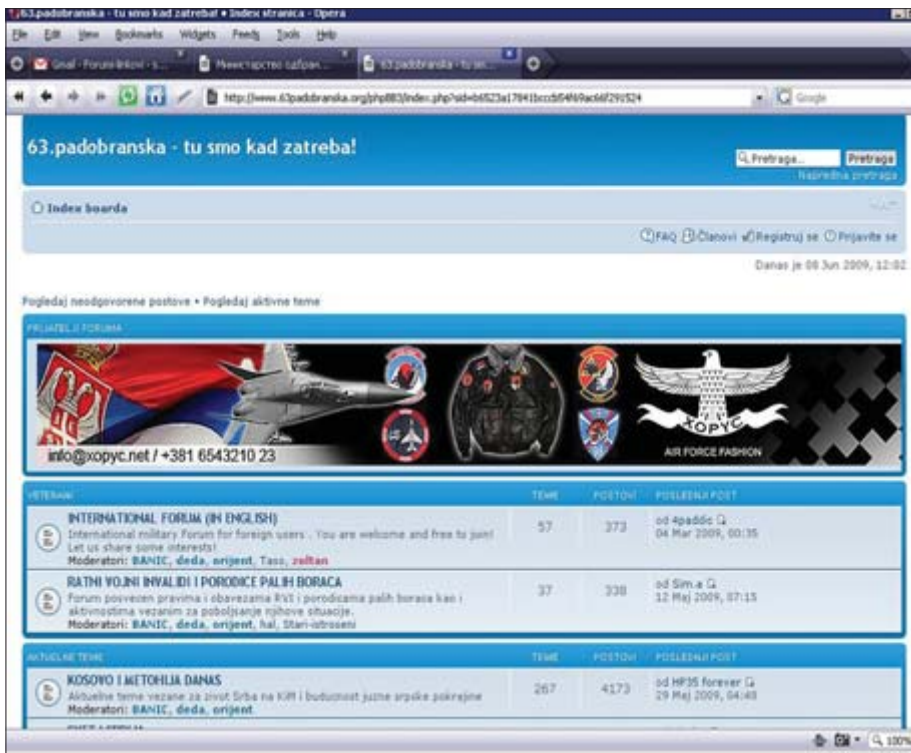
Због свега тога форуми, према мишљењима, научника имају позитивну улогу и повлаче нас напред, за разлику од комерцијалних телевизија – бар у домену комуникације. Са аспекта социологије, форуми су праве мале неформалне друштвене групе. Те групе, наравно, имају и неке своје интересе. Пре свега треба истаћи интерес за разменом информација и знања, али и интерес да се деловањем на форуму постигне одређени лични циљ. Било да је у питању рекламирање робе или неког борбеног средства, што ће бити и једна од тема овог текста. Најважније достигнуће Интернет форума јесте да они помогну посетиоцима, тако да се квалитет форума огледа у томе – да вам живот буде лакши и занимљивији, и да са форума изађете богатији, бар за информацију која вам је била потребна. ■

ТЕМЕ КОЈЕ ПОКРЕЋУ ФОРУМИ

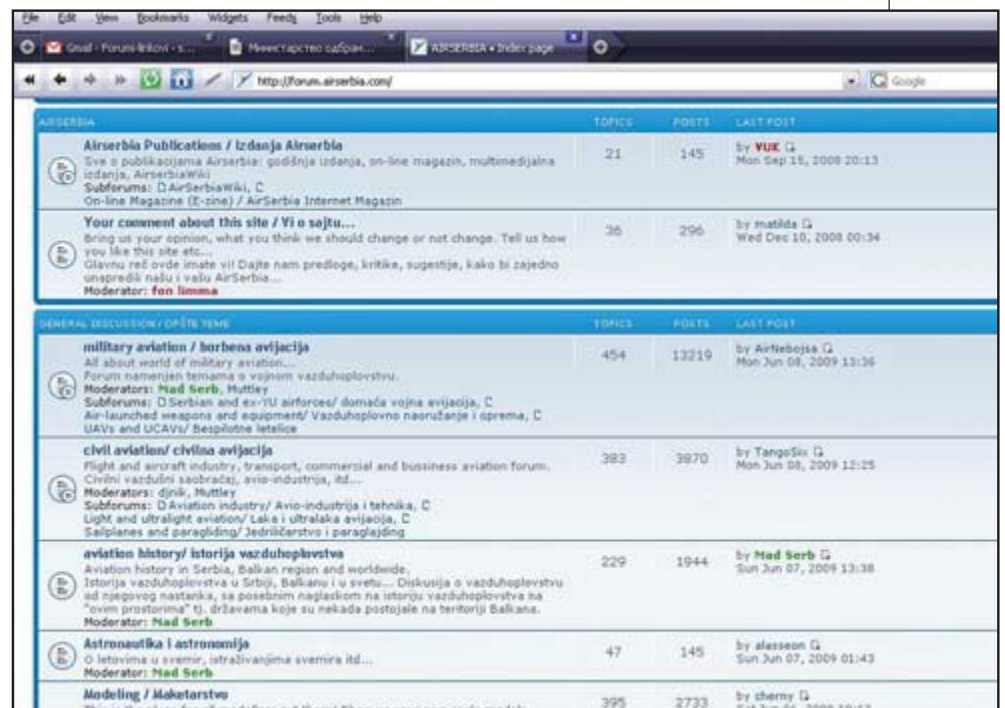
ПЛАТЕ, СТАНОВИ И ТАЈНИ ОБЈЕКТИ

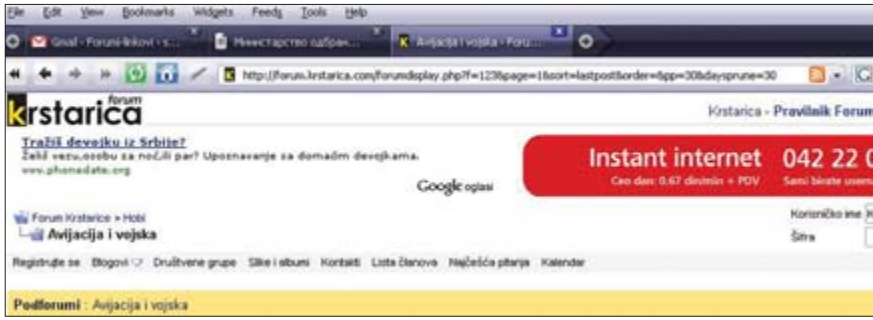

Сматра се да је основна улога Интернета да на разне начине људима широм света олакша живот. А с обзиром на лоше материјално стање припадника система одбране, али и већине грађана Србије, форуми су право место где се могу наћи информације које могу олакшати живот.

Администрација, људи за које и у Војсци и у цивилству мислимо да ништа не раде, знају да буду веома нељубазни, затворени за давање информација – једноставне не излазе у сусрет нашим потребама. Због тога је још одавно постојала веза, рођак, тетка, кум, па плус – сто грама кафе, како би се завршила нека „папирологија“. Сада када постоји Интернет, рођаци и кафа остају нам за задовољство, а Интернет нам може завршити добар део посла. Неусаглашеност прописа и праксе довела је до тога да су у прошлости почињене бројне неправде припадницима система одбране. Велики број војних лица отишао је у пензију, а да нису добили ни квадрат стана који им је следовао за службу „на бранику отаџбине“. На форуму сајта „Крстарица“ – „Авијација и Војска“ отворена је дискусија о решавању стамбених проблема војних пензионера. Расправе обилују разме-

Информације које се могу наћи на војним форумима крећу се од тога „кад ће плата“, па до војнотехничких расправа на високом нивоу стручности. У дискусије се, судећи према језику којим пишу, укључују и чланови из бивших република СФРЈ, очигледно гладни размене знања са колегама из Србије.

ном искустава о тешкоћама са којима су људи суочавали и предлозима како да их реше. Лична искуства, позитивна и негативна, пишу обични људи и заиста су понека трагична. Најупечатљивија су писања деце војних лица на форуму „Крстарице“, која су одлучила, судећи према ономе што су написали, да не служе војни рок под оружјем већ цивилно, због неправедног поступања према њиховим родитељима.

Најшира и најпопуларнија расправа на форуму „Крстарице“ односи се за тему „плате и станова“. Дискусија која према статистици сајта траје већ две године почела је са расправама о томе да ли се може откупити службени стан и када ће наредна плата. Дале се продубљивала додавањем различитих тема о административним зачкољацима како да се повећају приходи, на које припадници система одбране имају право, а због неког разлога нису знали како да то ураде. Почевши од увећаних трошкова становања, трошкова за одвојени живот и субвенционисања кредита, „форумаша“ једни другима дају обиље корисних информација. Попут сусрета у кафани, кантини или на ходнику, само што је овде реч о физички непознатим особама које повезује исти проблем. У одређеном тренутку најкорисније су биле информације о датуму када ће бити исплаћена плата за овај или онај месец, што су писањем неки добро обавештени чланови форума – погодили. Како су теме о стандарду припадника Војске Србије, покренуте због „муке“, а не због забаве и задовољства, за тему „станова и плате“ везују се исповести о свакодневним неправдама. Расправе иду до тога да се говори како је систем неправедан према подофицирима који „зарађују плату официрима, док они зими седе у канцеларији и пију чај“. Занимљива је и расправа где се цитирају званични документи којим се регулишу приходи (на пример, *Закон о Војсци Србије* и извештај о висини зарада на нивоу Републике Србије) и којим се основица за зараде у систему одбране усклађује са примањима у привреди на нивоу Републике Србије. Тако један члан форума наводи податке републичког Завода за статистику и закључује да је на основу тих података прекршен *Закон*, те да је основица за плату у систему одбране 75 одсто од просека у при-

вреди. Међутим, касније се јавља други члан, који на основу истих података исправља свог колегу, наводећи да се примања усклађују тромесечно и онда закључује да законски ништа није погрешно, већ да испада да је основица 76 одсто од просека у привреди.

ИНФОРМАЦИЈЕ ИЗ „ПРВЕ РУКЕ“

Станови, велики проблем за људе у Војсци, наравно да заузимају посебно место на форумима. Тема о становама протеже се неколико година уназад. Проблеми са становама се раније, у време СРЈ или државне заједнице СЦГ, нису решавали као данас, односно мало ко је успео да реши стамбено питање. Недавна хапшења осумњичених за малверзације у вези са доделом војних станова показала су да су дискусије на форумима које су поједини чланови започели, можда, покренуле истражне органе. То, наравно, не можемо поуздано тврдити, јер немамо потврду за такве информације. Међутим, покретање тема везаних за корупцију свакако може бити корисно, јер се најчешће не зна идентитет особе која је покренула тему, а с друге стране – сви наводи су подложни провери истражних органа. Тема коју су форумаша започели пре неколико година, јасно је указивала на корупцију у стамбеним комисијама, јер су поједини чланови наводили како се за стан, ако имате „човека“, све може средити за 48 сати.

Дискусије о праву на станове преплићу се у неколико тема које се тичу стандарда припадника система одбране. Било да је реч о официрима, подофицирима цивилним лицима – све њих мучи иста мука и битне су им исте информације. Када су, уз подршку државе, почели да се подижу кредити за припаднике система одбране, као и у многим другим стварима, није све било јасно. Како се и колико подршке (пара) добија, како да се среди сва потребна документација, што зна да буде веома заморно и дуго у том процесу – само су неке од тема којима су се чланови форума бавили. Мада је реч о неколико стотина страница текста, прегледање њихове садржине, иако може да потраје, стајаће вас знатно мање времена од јурњава и распитивања по администрацији. А и мање је

заморно седети за рачунаром него стајати и чекати пред шалтером или канцеларијом. Према информацијама које се врте, може се закључити да један број чланова форума ради у администрацији или негде „при врху“, јер су поједине информације такве да могу доћи готово искључиво „са врха“.

Бурна историја коју смо имали, посебно током деведесетих година, и обиље простора на Интернету, наметнули су велики број дискусија које се везују за периоде ратове током деведесетих. Такође, значајно место заузимају теме о времену ЈНА и догађајима из тог периода, као и о ослободилачким и народноослободилачким ратовима у 20. веку.

Треба додати да пажњу посетилаца форума привлаче и догађаји из раније српске и светске историје, али они нису добили велики простор. Њих очигледно највише посећују љубитељи историје и познаваоци – историчари, који ту могу ископати неки податак који би им користио (цитат из књиге или неки детаљ са споменика).

Политика, униформе, ознаке, наоружање, учешће у борбеним дејствима – те теме заокупљају форумаше који воле војну историју. За неког ко би на брзину хтео да стекну увид у основне токове српске и југословенске војне историје, форуми су одлично место. Иако нема оригиналних докумената који „чуће“ у архивима, може се наћи велики број цитата, фотографија из домаћих и страних извора, али и списак литературе. А колико веровати у њихову веродостојност? Предлажемо да то чините у ходу, или када будете имали више времена. Теме као што су то специјалне јединице Војске краљевине Југославије на форуму MyCity Military Forum, представљају изванредно штиво за љубитеље војне историје. Фотографије првих падобранских скокова и вежби тешко да бисте могли да пронађете да нису постављене на форум. Ту налазимо и на један важан војноисториографски детаљ: да смо имали највиши торањ за падобранске скокове у Европи, пре Другог светског рата.

Унутар теме о подземном аеродрому „Жељава“ на форуму MyCity води се дискусија већ пет година

ТАЈНИ ОБЈЕКТИ

Носталгија за неким славнијим и срећнијим временима за оружане снаге и за људе уопште, изгледа да су један од мотива за учешће у расправама на форумима и за постављање фотографија и видео-записа. Мистерија подземног војног аеродрома ЈНА „Жељава“ на форуму MyCity Military Forum изазвала је велико занимање чланова. О популарности говори податак да је о теми подземног аеродрома написано скоро 200 страница постова, око 3.000 фотографија и велики број занимљивих видео-снимака. О „Жељави“ је било скоро 4.000 постова/одговора, а тема је посећена скоро 700.000 пута, за пет година, што је цифра којом се не могу похвалити ни неки Интернет сајтови. Речено уз дозу хумора, уколико неко жели да направи подземни аеродром, да у њега смести две или три ескадриле борбених авиона и да све људство и технику заштити чак и од атомских удара непријатеља – на форуму може наћи све информације. Шалу на страну, али толики број фотографија, техничких и војних података заиста може да послужи да неки магистар на факултету прегледа форум и састави добру докторску дисертацију.

правама на форумима, где се види колико поштовање подземни објекти имају међу посетиоцима форума.

БОМБАРДОВАЊЕ

Неизоставне су теме и о бомбардовању Северноатлантског алијансе, које постоје готово на свим форумима. Искуства, позитивна и негативна, која смо имали у току агресије снага Алијансе веома су инспиративна за расправе на форумима. Она могу бити занимљива и за историчаре који се баве истраживањем модерне историје, и за стране обавештајце.

Најважније је рећи да толики број информација, било да је реч о текстовима, фотографијама или видео-записима – који долазе са свих страна – показују да је рат прошао и да више нема шта да се крије. Како се у расправе укључују форумаша из свих република бивше СФРЈ – очигледно је да и они тешко да размишљају о рату. Види се да људи сарадњу виде као будућност. Узимамо у обзир и то да се са форума искључују чланови који шире било какав облик мржње. Занимљиво је да је реџимо на форуму MyCity Military забрањено користити амблеме и имена јединица као Аватар (слику) или Ник (нади-

мак, потпис на форуму) како се због контроверзне ратне прошлости не би десило да неко неког увреди амблемом јединице или именом. То довољно говори о пажњи коју модератори придају доброј атмосфери на форуму и жељи да сви посетиоци буду задовољни.

ПОДФОРУМИ

Како су форуми обимни и понекад тешки за сналажење, поготову за почетнике, теме су разврстане на подфоруме. Најчешћа подела креће по угледу на видове војске – Копнена војска, Авијација и ПВО, Морнарица и остало. Онда се појављују одреднице „Војна историја“, „Специјалне снаге“, и слично. На пример, „Радиста Форум“ посвећен је уређајима радио-везе и теме су разврстане под „Радионице“, „Дискусије“, „Род везе и ЈНА“. Форум „Југоимпорта – СДПР“ разврстан је према врстама наоружања и војне опреме, вероватно да би се олакшала оријентација привредницима и потенцијалним партнерима. Према насловима, најстручнија за род војске везана подела јесте она на форуму „Српски оклоп“, где су подфоруми везани искључиво за оклопне јединице и њима сродне родове, оне који су им најближи на бојном пољу. Тако иду редом подфоруми „Борбена оклопна возила“ (где су и тенкови, транспортери, борбена возила пешадије), „Артиљерија“, „Инжињерија“, „Други светски рат“. Да се сада не наљуће они форумашаи које нисмо поменули, потражите их на Интернету и лако ћете се снаћи, јер су и други форуми организовани тако да већ на први поглед олакшавају оријентацију.

Издвојени форум са симпатичним именом „Кантина“ може се наћи на сајту „На месту вољно“. Како је кантина место где сви седе мање-више равноправно, само име симболише шта је форум у ствари – место где сви равноправно расправљају о темама које их се тичу.

Важно је истаћи да су форуми MyCity Military, Army Info и „Авијација без граница“ једини сајтови који су искључиво форуми. Остали, а ми смо их нашли још 12, јесу форуми у оквиру сајтова или подфоруми и често немају обиман садржај. Тако се на сајту „Видовдан“ војни форум налази као подфорум „Геополитика и војна питања“ и у односу на остале сајтове његов садржај је прилично сиромашан, али наравно не и безначајан.

Заиста није за разматрање који је форум бољи и занимљивији. Вероватно је најбољи критеријум да погледате све форуме које смо пронашли (види антрфиле), па онда одаберите онај који вам највише одговара. На сваком има по нешто занимљиво. ■

КО СУ ФОРУМАШИ?

УЧЕШЋЕ – ЈАВ

Осим стручњака и мало бољи познаваоци војне технике и ратне вештине, после неколико постова могу препознати „незналицу“ – који из чисте досаде улази на форум. Психологија каже да утиске о људима стичемо на основу онога што знамо о њима – а на форуму најчешће знамо само оно што људи желе да открију. Разлози за то су различити.

Форумаша“ са којима смо ступили у контакт покретањем теме на форуму *MyCity Military* углавном су из пуке радозналости дошли до форума. Један од модератора *Ron Jeremy* каже да се форуму прикључио 2004. године. „Прва тема коју сам објавио на подфоруму, а на коју сам и данас изузетно поносан била је *Ваздухопловна и поморска база Дијега Гарсија*. Једноставно, инспирацију да напишем нешто о овој бази добио сам у моменту и све то преточио у дело. Ређају се затим теме о нападу на Либију, на ирачки реактор и грандиозна и непоновљива Жељава.“

Један од модератора на *MyCity Military „OpFor“* каже да се разни људи јављају на форуму, обавештени, стручни, али често има и оних који говоре о материји коју не познају. Такво мишљење дели и „10x10“ који каже да се буквално цео живот бави пуцањем. „Овде су најозбиљнији и најстручнији људи и нема политике. Не дешава се као на другим форумима да се појави гомила клинаца са идејама које су покупили по игрицама или су видели у неком филму. На пример дешавало ми се да уђем у расправу са неким који тврди

да је пиштољ (или пушка, небитно) убедљиво бољи од неког другог, и на крају закључим да дотични (обично неки клинац) никад у животу није пуцао, а понајмање из тог оружја које хвали или куди“, каже „10x10“.

Занимљиво је да је већина најпосећенијих војних форума у Србији или СРЈ кренула од интересовања за цивилну и војну авијацију. Тако је и већина форумаша нашла форуме управо трагајући за неким авионом или ваздухопловно-техничким достигнућем.

Професија људи који посећују, пишу и уређују војне форуме такође је понекад велика загонетка. С обзиром на осетљивост тематике која се појављује, понекад се може и посумњати у веродостојност информација о профилу корисника.

АНОНИМНОСТ

На форуму „Крстарице“ – „Авијација и војска“, на тему „станови и плате“, појављивале су се можда и најексклузивније информације које су од животне важности за припаднике Војске Србије. Занимљиво је да су

се једино ту једно време могле и добити информације о становима, плати и разним новчаним додацима за војна и цивилна лица која раде у систему одбране. Изванредна тачност одређених информација везаних за питање када ће бити плата и која је на пример потребна документација за подношење неке молбе за новачку помоћ – показује да су то људи који раде близу места где се доносе важне одлуке. Међутим, и на инсистирање неких чланова да се открију, они то нису учинили из размљивих разлога.

Покретач убедљиво најпосећеније и најопширније теме на свим нашим војним форумима *Ron Jeremy*, који је на форуму *MyCity Military* покренуо тему о подземном аеродрому Жељава, такође инсистира на анонимности. На наше питање одакле је и чиме се бави каже: „Што се тиче питања одакле сам и чиме се бавим, мислим да сам у Жељави довољно открио података о себи, а остало бих задржао као своју приватност.“

У коментар теме „Текст у *Одбрани*“ коју смо покренули, било је и људи који нису крили свој идентитет. *Khalles* у одговору за наш лист каже да је по занимању трговац, а

НО И ТАЈНО

да је од мала заљубљеник у војску. „Пишем већ дуже време, у најновијем додатку *Одбране – Арсенал*, објављен ми је чланак о кинеским бацачима граната. Писао сам раније и за *Војску*“.

Како је по занимању још увек гимназијалац, *Ратник* каже за *Одбрану* да је сваки дан на форуму али да не покреће теме, јер види да има доста стручних људи од којих може много тога да научи.

АВИЈАЦИЈА БЕЗ ГРАНИЦА

Због малих језичких разлика и заједничке прошлости на форуму се укључују и форумаше из бивших република СФРЈ. Најзаступљенија „мултиетничка структура“ посетилаца и учесника и покретача расправа јесте на форуму *Авијација без граница*. Ту се на основу имена може закључити да су форумаше заљубљеници у ваздухопловство, а према постовима да је реч о људима из свих бивших република СФРЈ. На *Авијација без граница* при врху друге стране налази се тема о вукварској болници, односно о опсади Вуковара 1991. године и страдању које су доживели становници тог града. Фотографије и текстови, осим чињеница о размерама страдања цивила за време рата у Хрватској, имају и призиве као што је „великокрпска агресија“ – са чиме се многи форумаше из Србије не би сложили. Такође, на теми о Музеју југословенског ратног ваздухопловства појављују се и питања које би борци за људска права и толеранцију вероватно осудили. Расправе колико је сигурно доћи у Београд, у посету Музеју ваздухопловства у Сурчину, садрже коментаре који имају призиве шовинизма. Тако један члан форума *Alexa* нуди разгледање колеги из Хрватске за 1.000 евра. У прилично саркастичном тону каже: „Ма немаш проблема, јави се мени ја ћу да те проведем поред барикада. Услов је да не проговориш. Онај прошли Хрват ког сам водио кроз Београд се још води као нестало. Наравно, мораш да носиш панцир, обавезно.“

Запазили смо да анонимни учесници у расправи са много више пахње пишу и читају. То је занимљив психолошки моменат везан за форуму, јер је претпоставка да се форумаше не познају. Да ли је неко „клинац“, обичан радник или трговац, подофицир, официр или инжењер – то у великом броју случајева није важно. Уколико се поштују правила

форума и учествовања у расправама, стручност и није толико важна. Осим стручњака и мало бољи познаваоци војне технике и ратне вештине, после неколико постова могу препознати „незналицу“ – који из чисте досаде улази на форум. Психологија каже да утиске о људима стичемо на основу онога што знамо о њима – а на форуму најчешће знамо само оно што људи желе да открију. Разлози за то су разноврсни. Неко се крије из забаве, неко зато што ради на осетљивом месту, где баш не би волели да га знају као активног члана форума, а неки јер својим реалним квалификацијама не могу да се похвале.

Чланови појединих форума организују окупљања где се упознају и занимљиво је да се на расправама види ко се са ким познаје лично, а ко једино путем форума. Што је познанство боље и дубље, знатно опада ниво расправе.

Реч имају главни

За потребе овог текста урадили смо интервјуе са неким власницима и модераторима форума из Србије. Разговоре смо обавили у сајбер свету – користећи форуму и електронску пошту.

Модератори форума *MyCity Military* били су наши први саговорници:

■ *Када је настао форум MyCity Military?*

– Форум *MyCity Military* настао је на главном *MyCity* форуму током 2003. године. У почетку је замишљен као подфорум где би се дискутовало о новим програмерским и компјутерским решењима у авијацији (што војној што цивилној), а онда је нарастао до садашњег изгледа и обима форума. Први већи развој у разноврсности тема, дискусијама и броју чланова доживљава 2005. године када мења име у Војно-техничка достигнућа. Током 2008. године, као једна од три најпосећеније целине МС форума, добија своју засебну Интернет адресу, свој логотип и име *MyCity Military*.

■ *Зашто су војни форуми важни за друштво?*

– Форум пружа могућности разговора и размене мишљења о великом броју војних тема и области. Анализе битак од средњег века до данашњих дана, изгледа униформи и наоружања краљевске војске, преко наоружања и униформи некадашње ЈНА до могућности да својим коментарима и радовима помогнете израду садашњих амблема јединица и делова униформе наше војске, све је то занимљиво. На форуму постоји велики број текстова домаћих историчара и аналитичара попут Бојана Димитријевића, Александра Радича, Милана Мицевског, активних новинара стручних војних часописа.

■ *Да ли се угрожава безбедност земље отвореним писањем о актуелним темама везаним за Војску Србије и војне и безбедносне проблеме?*

– Форум има свој кодекс понашања у којем је наглашено да теме које могу представљати одавање државне, војне или службене тајне нису дозвољене, такође расправе и оцене догађаја који су непосредно претходили војним акцијама, ратним дешавањима и рату у периоду од 1989. до 1999. године, затим дневно-политичке теме и коментари о војсци.

■ *Да ли су некада војна лица имала проблеме због учешћа или покретања неке теме на форумима?*

– У војном закону постоји тачка која забрањује сликање, снимање и скицирање војних објеката и имовине. С друге стране, војска је у последње време довољно отворена ка јавности, организацијом аеромитинга, приказивањем вежби и ТТ зборовом поводом државних празника. Могућност да се направи добра војна фотографија и подели са осталим љубитељима је изводљива. Ако се чланови придржавају важећег закона и кодекса понашања на форуму, могућност покретања теме због које би имали проблема практично је немогућа.

■ **Статистике форума?**

– Форум има око 16.000 регистрованих чланова, регистрација је бесплатна и једноставна са детаљним упутством. На форуму су до сада покренуте 1.622 теме са 83.679 коментара. Дневно је активно приближно 50 различитих тема. Прочитаност порука (отварања страница појединих тема) одавно је ушла у милионску тако да је податак мало теже прецизно изразити. У мају '09, форум је посетило 94.412 чланова и гостију из 120 земаља. Највећа посећеност је ипак са простора некадашње СФРЈ.

Дејан Вукмировић, власник сајта AirSerbia, такође је одговарао на питања за *Одбрану*:

■ **Када сте покренули форум на Вашем сајту?**

– Сајт је почео да ради 2002. године. Форум смо покренули следеће године, и у наредних годину дана, за разлику од остатка сајта, форум се борио за афирмацију међу публиком.

■ **Коју тему издвајате као најзначајнију и за Вас најважнију?**

– Оно што је мени најинтересантније јесу експерименталне летелице, беспилотне или микролетелице, и углавном све што има везе са новим техничким достигнућима у области ваздухопловства. Већини посетилаца је најинтересантнија војна авијација. Међутим, једна од најзначајнијих тема, где сам и сам учествовао усмеравајући учеснике и водећи ток дискусије, јесте она у којој смо изабрали шему за нашег *орла* 25207.

■ **Статистике форума?**

– Имамо 17,39 постова дневно. До сада је отворено неколико хиљада тема од којих су у овом тренутку активне 2.755. Сличне

теме се спајају или бришу. Посетиоци форума генеришу месечно око 106.000 импресија. У овом тренутку имамо 1.070 чланова.

■ **Ко су и одакле су чланови форума?**

– Чланови форума су углавном мушкарци (94 одсто) и око 59 одсто чланова је из Србије. Пре неколико година већи број наших чланова из Македоније оформио је сајт и форум „Македонска авијација“. Имамо чланове из многих држава света и то су углавном наши људи који живе у иностранству.

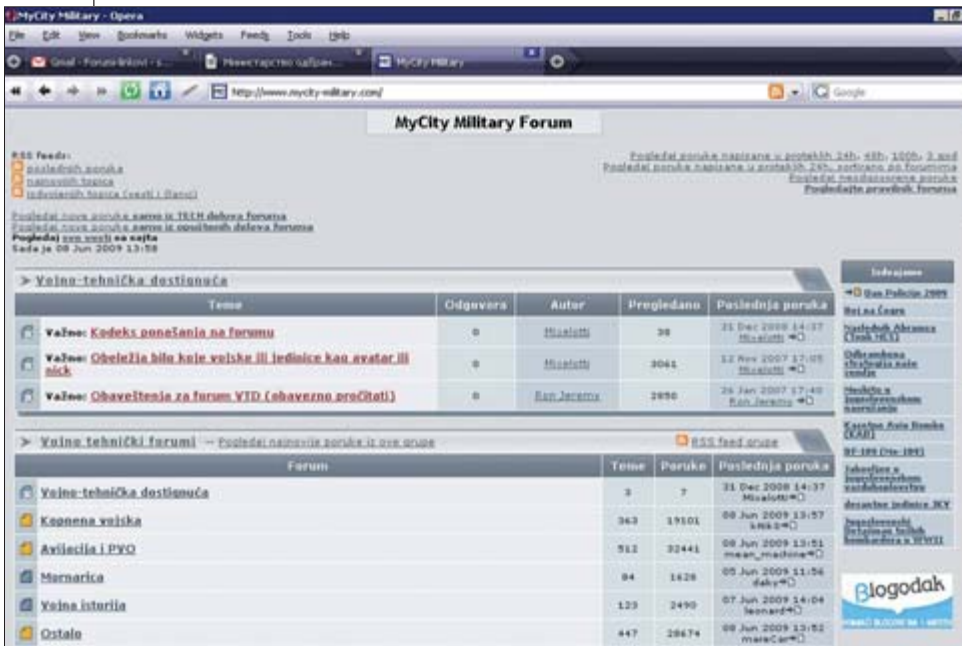
Око 20 одсто чланова су људи из бивших југословенских република.

■ **Шта највише занима посетиоце из бивших република?**

– Њих такође највише интересује војна авијација бивше СФРЈ, али и садашња цивилна авијација. Форум AirSerbia, за разлику од неких других, издваја то што модератори имају нула толеранције према свакој врсти шовинизма, расизма, вређања по националној или верској основи. Повремено су се појављивали неки чланови који су покушали да започну расправу, вређајући друге на националној основи, али смо такве покушаје увек секли у корену.

■ **Да ли мислите да се угрожава безбедност земље отвореним расправама о неким војним темама?**

– Повремено се појаве посетиоци којима је циљ да извуку одређене информације које или нису јавно доступне или јесу, али се не добијају тако лако. Такви посетиоци могу се препознати иако се некад њихова питања крију иза, наизглед, потпуно безазлених порука. Наравно, уколико оне особе које знају и које чувају државне или војне тајне не одају те информације на форуму, расправе било какве врсте не могу угрозити безбедност земље. ■

ИНТЕРЕСОВАЊЕ МЛАДИХ КАКО У ВОЈНУ ГИМНАЗИЈУ ИЛИ НА АКАДЕМИЈУ

Куповина рачунара из године у годину представља све мањи издатак за родитеље, што се заокружује чињеницом да све више деце користи Интернет.

Осим портала за дружење „Фејсбук“ или претраживања „Гугла“, млади често користе форуме. Управо за млађе нараштаје везана је једна од најсадржајнијих тема на форуму „Крстарице“ – „Војна гимназија у Београду“.

На питање какве информације се могу наћи о Војној гимназији, слободно се може одговорити – све. У теми о Војној гимназији, једноставним и мало дужим (због обима) прегледањем, сваки тинејџер може да процени хоће ли бити примљен или не. Кренуло је пре три године, када је члан форума *The Milk-Map*, који је сада, надамо се, ученик Војне гимназије поставио неколико важних и за одговоре инспиративних питања: „Ја сам из Суботице, а

планирам да идем у Војну гимназију у Београду... Међутим, немам никакве информације о њој... па морам вас да питам. Где се налази? У центру? Да ли је тешка и шта је потребно да бих је успео уписати? Које предмете имаш? Шта још, осим часова, радиш у току дана?“

ДЕМОКРАТИЧНОСТ

И тако је кренуло са одговорима који су се до сада сместили на 70 страница. Пренесена искуства са тестирања, из школовања и томе где су и шта раде бивши ученици, представљају драгоцене информације за све које занима упис у Војну гимназију. Треба нагласити да се на форуму налазе и речи хвале, али и речи оштре критике на рачун Војне гимназије и војничког позива уопште – што довољно говори о демократичности форума. Налазе се и прецизне информације о томе колико времена треба да се учи за пријемни, колико је тешко и шта је најважније научити. Затим, шта се ради на психичком и физичком тестирању и какви су чланови комисије. Осим информација о потребним предусловима за упис и самом тестирању знања и психофизичких способности, има и духовитих порука које описују физичку привлачност женских чланова комисије и женских наставника, које, наравно, нећемо износити.

Слична је прича и са темом о Војној академији. Иако сада нема, као некада, спотова на националној телевизији „Будите одабрани...“, у новинама се налазе рекламе и на сајту Министарства одбране спотови о Војној академији. То је реклама коју, наравно, Војна академија треба да има, јер је имају и многи факултети у Србији. На форуму „Крстарице“ је, у приближно исто време када и о Војној гимназији, покренута тема о Војној академији. Посебно је занимљиво што се појављују и негативна искуства оних који нису успели да упишу Војну академију или су је напустили у току школовања. Углавном произилазе из проблема прилагођавања на војни начин живота. Устајање у шест сати сваког јутра, постројавање, чишћење круга и дежурства тешко су пали бившем студенту Војне академије који се потписује као *Милос 2005*. Са друге стране, за њега

је Војна академија имала и позитивних мотива, посебно боравак на терену, близу границе са Румунијом. „То је стварно напоран, али веома занимљив терен и он ме је одушевио, ишао бих поново да могу. У другој години имаш терен на Копанонику, усред туристичке сезоне, ту је страва зезање. Добијаш скије и ми смо добијали најбољу опрему, чак бољу од оних туриста из Немачке, Аустрије и Швајцарске“. Сликвитих и позитивних искустава има знатно више и пишу их истински заљубљеници у војни позив. Осим што критикују оне који пишу лоше о Војној академији, они изнесу, рекло би се, реалне чињенице о тежини војничког позива, наводећи лоше и добре стране.

МЕСТО СУСРЕТА

Члан који се потписује као *Blockhead* изнео је оштру критику појединих предмета који нису војни. „Не знам каква је ситуација сада са предметима, али је раније било смешних предмета, попут филозофије или политичке економије... Био сам сведок да су многи талентовани студенти морали да напусте академију због таквих предмета, јер су пали три пута“. На такве тврдње слио се велики број критика – тврдњи да дотични није у праву и да већина студената положи те испите. Размена и, посебно, сучељавање мишљења, без ичије интервенције, природно су се укрстили на форуму, дајући тако прилично реалну слику будућим интересентима за упис на Војну академију.

Савете за будућа војна лица често дају и они који су завршили Војну гимназију, неку средњу војну школу или Војну академију. Војни форуми на „Крстарици“ и *MyCity Military* добро су послужили за обнову некадашњих пријатељстава које су рат и криза разбили. Осим сусрета класа из војних школа и академија, постоје и питања где је ко служио војни рок, где се спомињу и имена и функције појединаца. То је добар социјални ефекат за форуме, јер се понекад пронађу људи који се на други начин не би срели. Тако да, ако хоћете да нађете друга из војске или „класу“ са академије, војни форуми су заиста добро место. ■

ЗАШТИТА ПОДАТАКА

ИНФОРМАЦИЈА ЈЕ МОЋ

Једна од дефиниција моћи каже да је моћан онај човек који поседује праву информацију. Чињеница да се на форумима налази велики број информација говори нам да су то „моћна места“, места где се прикупљају информације – које значе моћ. Војни форуми представљају место где обавештајци других држава легално прикупљају податке.

Војни аналитичар Александар Радић каже за „Одбрану“ да за обавештајце других држава војни форуми представљају место легалног прикупљања података. „То почиње од провокативних питања – на пример, после детаља о неком борбеном лету пилота ЈРВ и ПВО из рата, аутор поруке наведе да би честитао пилоту на добро обављеном послу, тј. ефектима дејства и онда чека реакције – до чак директног присуства професионалаца из оружаних снага. Без параноје, али други се штите од тих ситуација. Наравно, то треба схватити условно јер у информатичкој ери тешко се може потпуно затворити ланац ширења информација“ – наглашава Радић.

Таквих примера, вероватно, има много више, јер је обавештајце, наравно, тешко и открити на форумима. Иако ретко ко објављује информације које су строго чувана војна тајна, и они подаци који су јавни, сигурно бивају занимљиви за обавештајце. Многе ствари из медија се преплићу, боље рећи укрштају на форумима. Богата искуства која смо, нажалост, имали из ратова и чињеница да се у нашем наоружању налази оружје углавном пореклом са Истока, чини нас занимљивим Западу. Искуства из рата и прича о томе како су се нека борбена средства показала, све то из пера (види се) стручњака за наоружање и војну опрему и познавалаца ратне вештине – представљају веома корисну информацију. Ако ништа друго, онда да по-

Интернет центар Војске Србије

могну војним аташеима да саставе добар извештај за своје центре.

Иначе, војни форуми су у свету често извор поузданих информација и за обавештајце, и за стручњаке и војноиндустријски комплекс. Александар Радић сматра да наши форуми умногоме заостају у односу на

Александар Радић

стране форуме, посебно на руске и кинеске. „Кинески форуми су често први извор информација о новитетима тамошње војне индустрије, а на руским форумима активни су озбиљни познаваоци проблематике“. Радић сматра да се код нас иначе мало пажње поклања специјализованим темама, и додаје – „Код нас, осим уског круга људи с искуством из каријере у оружаног сили и из рата... већина учесника форума представља шарено мноштво посматрача са хвале вредним ентузијазмом, али са мало конкретних знања и много произвољних ставова“.

ЗАШТИТА ТАЈНОСТИ

Када смо на почетку текста нагласили да се на форумима може разменити скоро свака информација уз потпуну анонимност, назначили смо и да је једна од озбиљних тема у расправама о форумима – заштита вањних података.

Прошло је време хладноратовских приписака, затворене ЈНА – када је било забрањено уношење фотоапарата у војне објекте. У последњих неколико година редовне су акције „Отворени дан“ у касарнама Војске Србије, што је прилика да љубитељи, али и страни обавештајци, разгледају војне објекте. Техничко-тактички зборови који се том приликом организују представљају скуп видљивих информација, које, будући да их је Војска већ изложила – не представљају тајну. Ново наоружање и војна опрема, коју, на сву срећу, Војска Србије све чешће набавља, не би требало да представљају тајну за широку јавност. Уколико одете на Интернет портале Оружаних снага САД и многих других чланица Северноатлантске алијансе, наћи ћете обиље информација, фотографија и видеоснимка наоружања, војне опреме и, понекад, правих борбених акција. За такве информације некада се морало уложити много обавештајног рада. Данас је потребна само добра Интернет веза и може се помно анализирати нека страна армија. Међутим,

треба имати у виду да је објављивања таквих информација – пропаганда за фактор одвраћања од оружане акције на неку земљу. Потенцијални непријатељ, осим што ће сазнати шта нека армија има, знаће и да има снажног противника на другој страни и да не би било баш мудро да га нападне.

БОЈНО ПОЉЕ У САЈБЕР ПРОСТОРУ

Последњих година сајбер простор, где се форуми налазе, дефинише се као бојно поље. Тако је Северноатлантска алијанса током 2007. и 2008. године у главном граду Естоније – Талину, основао Заједнички центар за одбрану од сајбер напада. Основни циљ је да се заштите информациони системи

Алијансе и земаља чланица од напада са Интернета. Скандали са објављивањем нежељених информација на Западу нису ретки и они се најчешће објављују на Интернет форумима, где могу да заокупе највише пажње и брзо се рашире. Значај који се даје Интернету довољно говори о томе колико је он моћно оружје и заиста део савременог бојног поља. С тим у вези формирање одсека за Интернет при Генералштабу Војске Србије представља одличан потез, који показује да се и у нашим оружаним снагама помно прате дешавања у страним армијама и савременог војној науци.

На форуму „АвијацијаБезГраница“ налази се и једна занимљива тема о учешћу српских плаћеника у рату у ДР Конгу (тада, 1997. се звао Заир). Приказане су слике и чланак из стране штампе, где се виде наши авиони типа „јастреб“ на аеродрому негде у дунгли, описана су дејства са именима пило-

та. На форумима се спомиње и некада чувени, а сада помало заборављени Југослав Петрушић Доминик. Тако да љубитељи информација о тајним ратовима и операцијама имају и на форумима свој кутак.

Будући да живимо у Србији, нас највише занимају наше оружане снаге и њихова заштита од нежељеног откривања информација. Обиље разних информација које је некада тешко похватати на форумима крије и замку. Наиме, понекад се несвесно објаве разне информације које, према схватањима „надлежних“, представљају откривање тајних података и војних тајни.

Било да се такве ствари чине због незнања или са свесном намером да се нешто објави – то свакако наноси штету Вој-

ци и систему одбране. На форуму MyCity Military постоје правила понашања, где се строго забрањује објављивање фотографија које су снимљене на недозвољен начин или информација које представљају војну или државну тајну. Правилник се држи важећих законских норми, на које сигурно велики део јавности има примедбе. Законодавство везано за заштиту тајних података, у које не спадају само војна, државна, службена и пословна тајна, код је нас прилично нејасно и застарело у односу на развијене земље. Нејасноће могу бити погрешно протумачене и неко може законски да буде кажњен, ико није имао намеру да учини нешто супротно закону. Тајни су и подаци о личностима чланова форума. Иако нам до сада није познато да су неки лични подаци чланова форума злоупотребљени, нема законске заштите од објављивања информација. Развој ин-

форматичких технологија, осим што нам олакшава живот, може да послужи и злоупотребама. Често се дешава да вас приликом посета неким сајтовима који продају компјутере и разну додатну опрему за рачунаре, сајт препозна и подсећа шта је то што сте прошлог пута гледали. А уколико је укључена у истом тренутку и електронска пошта, на вашу адресу ће редовно стизати понуде за распродаје и нове производе. Ако тако нешто могу да раде комерцијални сајтови, могу и форуми. Због тога је форум место где не треба износити превише информација о себи, уколико желите да останете анонимни. Добром обавештајцу, домаћем или страном, често треба веома мало чињеница (текста, детаља са фотографије или видео-снимка) да склопи коцкице и открије информацију коју до тада није имао.

Када је реч о обавештајним подацима, један од модератора са форума MyCity Military – OrFog каже да је форум злата вредан јер се заиста може склопити колаж и прикупити обиље информација. „Обавештајни податак (колаж) пре свега може користити одбрани наше земље и допринети нашим напорима за ефикаснији и безбеднији систем одбране“ – каже OrFog, и додаје: „У поређењу с тим, одавање стварно значајних војних тајни преко форума статички је занемарљиво, јер је сваку информацију потребно и проверити. То захтева сталан рад и много сати читања и упоређивања са осталим изворима.“

На војним форумима су увелико заступљени и припадници Војске Србије, који за разлику од свог радног места (где због разумљивих разлога војне дисциплине нема много демократије) на форуму имају знатно више слободе. За „Одбрану“ OrFog каже: „Слобода на Вебу сигурно да неком боде очи, али тај неко треба да буде свестан да се развијају нове технике и принципи праћења, мало савременији од оних које је користио друг Чворовић (Илија Чворовић у филму *Балкански шпијун*). Ја бих лично волео да људи више бораве на форумима, не због циркулације података, већ због опште културе.“

„На нашим, али и на великом борју страних форума налази се мноштво сателитских снимка портала „Гугл“. То није нека новина, јер се на „Гуглу“ могу наћи мапе многих америчких војних база, које су означена као строго тајне, као што је нпр.

„Област 51“. На форумима је неко све то лепо нашао и снимко мапу, тако да је она сада доступна широком кругу посетилаца.

Када смо већ код посетилаца, занимљиво је да форуми нису свима једнако доступни. Тако на форуму ArmyInfo морате прво да се региструјете и тек након што вам се одобри чланство – можете да уђете на форум. То је пример затвореног форума, што је помало супротно изворном значењу тог појма, као места где свако са сваким расправља о разним темама. Оснивач(и) и модератори вероватно имају своје разлоге

зашто инсистирају на регистрацији и њихове разлоге треба поштовати, а и регистрација није компликована.

На осталим форумима који имају богат садржај, као што су „ПалубаИнфо“, „63. падобранска.org“, „АвијацијаБезГраница“, „MyCity Military“, „AirSerbia“ и „Крстарица“ постоје разни степени приступа форуму и могућности да модератори бришу теме и избацују чланове који се не придржавају правила понашања на форуму.

На форуму „Крстарица“, у делу који је посвећен војним темама готово да се и не види да постоје разни степени приступа и укљученост модератора. Како се ту све и свашта може наћи говори и податак да је неко покренуо тему „Српска Ослободилачка Војска Косова“, где наводи жељу да се оснује нека терористичка формација која би се борила против албанске власти на Косову. Било да је у питању шала неког средњошколца или озбиљан предлог – сигурно да форум не треба да буде место где се шири идеја коришћења тероризма као средства политичке борбе.

На форумима као што су „MyCity – Military“, „АвијацијаБезГраница“ и „AirSerbia“ постоји веће или мање присуство модератора, што се види и по његовом изгледу. На тим форумима готово да нема политике, расправа са присуством мржње и свађе око тога ко је почео рат.

Форум „MyCity – Military“ има посебан део – „Вип зона“, где је приступ ограничен за администраторе, модераторе и истакнуте чланове, и ту се такође налази велики број занимљивих тема. Ту се расправља о даљим плановима, избору тема, предлозима да се измени изглед форума или чак да се неко избаци, уколико нарушава добру атмосферу. ■

Правила форума

Већина форума, па тако и војни, имају одређена правила понашања. За учешће у расправама, а негде и за улазак на форум потребно је да се региструјете, што је прилично једноставно. Приликом регистрације добијате своје корисничко име или ник. Слика (као за личну карту) зове се аватар. На форумима постоје уредници и модератори који контролишу расправе. Уколико расправа крене противно правилима понашања, поруке се бришу, а пошиљаоци порука се опомињу. Забрањено је ширити било какав облик мржње. Војни форуми су углавном места где се воде војно-техничке расправе. Мада се догађа да дође до жестоких расправа, јер се не суочавају машине, већ људи од крви и меса, са емоцијама и, понекад, мало јачим националним осећањима. Међутим, уопште узевши, расправе на форумима су позитивно усмерене и провокатора и изгредника има мало, чему највише доприносе модератори.

НА ОПШТЕ ДОБРО

Осим за обавештајце, стручни људи на форумима и обиље информација су, што би се рекло, опште друштвено корисни. Изабрали смо да поменемо неколико тема које плене стручним расправама.

У последње време у званичним круговима често се помиње набавка новог вишенаменског авиона за Војску Србије. На форумима је та тема покренута пре три године, када је ситуација у нашем ваздухопловству била не баш сјајна и када се само могло сањати о обнављању ваздухопловне технике. Расправа на *MyCity Military* кренула је од набројања које све летелице могу да буду у опцију. Осим основних ТТ података, који су покупљени са разних сајтова или су плод субјективних мишљења неких форумаша, о авионима се води и озбиљна расправа. Рекло би се да у расправи учествују војни пилоти и други познаваоци војног ваздухопловства, што форуму даје шири друштвени значај. Када се за коју годину будемо одлучивали за нови авион, требало би добро простудирати војне форуме. Тако се може доћи до закључка који нам авион одговара у политичком смислу, који је најбољи мотор за одржавање, како ћемо најбоље да набављамо резервне делове и савремено наоружање и, што је најважније, који је авион најјефтинији. Стручне теме о авијацији које могу користити нашем војном врху при избору новог вишенаменског авиона воде се и на осталим форумима где се налазе и систематизовани текстови стручњака за авијацију. Појединачне расправе о авионима који би могли да уђу у наше наоружање воде се практично на свим форумима, што довољно говори о интересовању популације за авијацију и будућност српског ваздухопловства.

Још једна тема коју су стручни људи покренули на *MyCity Military* јесу војни амблеми и ознаке. Покретач теме *OrFor* инспирисао је многе чланове да доју свој допринос изради нових ознака за јединице и установе Војске Србије. Из поста у пост нитали су се предлози, углавном као радне

верзије амблема и ознака, исто као да су људи организовали састанке, тако да се може тачно пратити генеза настанка нових амблема. Осим изношења закључака, цитирају се и извори информација, пре свега скенирани текстови и фотографије, линкови до Интернет страница са разним војним ознакама. Тема је нарочито занимљива за хералдичаре, јер се осим предлога за нове, налази велики број старих и актуелних ознака наше и многих страних војски.

АМБЛЕМИ И ОЗНАКЕ

Стручан ниво расправе добио је нови моменат када су се на униформама у Војсци Србије појавиле нове ознаке, потпуно различите од оних које су разматране на форуму. Велики број критика, са доста аргумената, пао је на изглед ознака чиновца, затим амблема јединица и установа. Ређале су се и оптужбе да су Американци извршили притисак или да је неки уметник „узео паре“. Како год, аутори нових ознака за Војску требало би да простудирају ове расправе. Уколико се упореде званични предлози и предлози који су направљени расправом на форуму, види се огромна разлика. Осим што су званични предлози јефтинији за израду, јер ће требати мање концата, што је духовито приметио један члан расправе, предлог форумаша наилази на веће одобравање, јер је више војнички и заслужује пажњу хералдичара.

Занимљив је податак да је амблем 204. авијацијске базе Војске Србије у Батајници настао захваљујући дискусијама на форуму, што потврђује да су ваздухопловци изузетно активни на Интернету.

РАСПРАВА О ЛАСТИ

Нови понос српске авио-индустрије – школски авион *ласта 95* нашао је своје место у расправи. Како велики број форумаша чине добри познаваоци ваздухопловне технике и често војни пилоти са великим искуством, расправа о том авиону обиљује стручним оценама. На *MyCity Military* расправа креће од текста из штампе који најављује *ласту*. Пројекат, који је пре две године најављиван као велика шанса за српску ваздухопловну индустрију, у почетку није био предмет похвале. Тада је *ласта 95* био авион који је најављен још осамдесетих година и није имао многе елементе које имају савремени школски авиони. Седиште са катапултирањем, савремена авионика и ГПС, ствари су које су форумаша највише означавали као недостатке нове наде нашег ваздухопловства. Стручан ниво расправе види се код упоређивања са авионима који се тренутно налазе у ваздухопловству и са разматрањем колико ће користити обуци пилота Војске Србије. Упоређивања се крећу од *утве 75* до *супергалеба Г-4*, што је и намена авиона да буде бољи и савременији за обуку од *утве* и припрема за пилоте или студенте за *супергалеб*. Истакнути чланови, модератори и струч-

ни сарадници „правили“ су авион за форуму. Део по део, слика по слика и праћењем форума могао је да се прати развој авиона до његовог полетања ове године. Расправа је осим за љубитеље ваздухопловства занимљива и за ваздухопловне техничаре. Осим чињеница и података, постоји и велики број фотографија, тако да се слободно може рећи да је форум својеврсна енциклопедија, што се тиче *ласте-95*. Наравно, осим делова авиона, наводе се у неколико постова и компаније које учествују у изради као кооперанти. То теми осим техничког, даје и економски аспект, а унутар расправе провлачи се и тема о избору новог авиона за обуку, тако да се *ласта* пореди са осталим достигнућима које су развили произвођачи „Пилатус“ из Швајцарске, „Ембраер“ из Бразила и „Злин“ из Пољске. И на другим форумима, као нпр. на Air Serbia, постоје теме о *ласти* са доста линкова до западне ваздухопловне штампе, што довољно говори о садржајности форума. Када се данас подвуче црта на дискусије о *ласти-95*, од једног прототипа из осамдесетих година настао је модеран школски авион, а, што је задивљујуће, уважене су готово све примедбе чланова форума, тако да сада нема неких већих замерки на његов изглед и перформансе.

ПУШКА М-21

Осим авиона, понос наше наменске индустрије је и пушка М-21 крагујевачке *Заставе*. Дуго најављивана, хваљена и кућена, нашла је своје место и на форумима.

Пошто су је неки политичари, који су пушку мало држали док су служили војску у време ЈНА, критиковали како је лоша, застарела и не одговара захтевима војске – многи форумашаи стали су у њену одбрану. Форуми MyCity Military, „Палуба.Инфо“ и „Крстарица“ постали су место за расправу зналаца и заљубљеника, али и љубитеља без много знања. Због тога расправа иде од изгледа, који стручњаци не узимају много у обзир, до преношења искустава са тестирања и упоређивања са другим јуришним пушкама. На форуму се налази велики број текстова о пушци из стране и домаће штампе, али и фотографије од којих су неке ексклузивне и снимили су их форумашаи лично. Кренувши редом, треба нагласити да има оних који навијају да пушка М-70 остане у наоружању, јер се показала као добра у ратним дејствима, чак и у од-

Адресе војних форума

<http://www.mycity-military.com>
<http://www.63padobranska.org>
<http://forum.airserbia.com>
<http://forum.krstarica.com>
<http://www.yugoimport.com>
<http://www.paluba.info>
<http://www.radista.info>
<http://srpskioklop-forum>
<http://forum.kpa.edu.rs>
<http://forum.vidovdan.org>
<http://www.armyinfoforum.org>
<http://www.avijacijabezgranica.com>
<http://www.namestuvoqno.com>

носу на М-21 која је новија и нема неке недостатке. Мишљења су да би било пожељно само променити кундак, код верзија М-70 АБ1, да се стави неко ново решење, као на пример код М-21, а да кундак не буде као до сада „од два пресована лима“. Осим изгледа и поузданости, упоређују се и калибри и ту се појављују мишљења типа „где има бољи ауто од *москвич*“. Наводе се искуства који је метак бољи – 5,56 x 45 НАТО или руски 7,62 x 39 – са доста аргумената за и против једног и другог. За 5,56 наводе се предности положеније путање зрна и тиме веће прецизности, затим мањег трзаја и мање масе, што повећава могућност ношења више муниције и прилагођавање нашег калибра стандардима НАТОа. Занимљиво је и да има инсистирања да ћемо, уколико користимо калибар НАТОа, морати да га увозимо и будемо зависни – без знања да муницију 5,56 милиметара производи и домаћи произвођач *Први партизан* из Ужица, који је још у великим количинама извози за потребе оружаних снага држава чланица НАТОа. Непотребност усвајања нове пушке, јер је постојећа М-70, према мишљењима неких форумаша, добра, носи и брдо аргумената за калибар 7,62 мм. Већа пробојност, снажнији ефекат на циљу, велике количине муниције које имамо у складиштима и чињеница да су сви до сада

У дискусијама о избору вишенаменског авиона

служили војску са 7,62, оправдава оне који бране стару пушку у односу на нову. У јавности је дуго трајало најављивање М-21 као нове пушке за Војску Србије, али она није до скоро ушла у оперативну употребу – па су противници са правом поставили питање шта *Застава* ради са најављивањем пушке када је нема у употреби? Одмах после ових навода, на форуму су се појавиле слике припадника једне британске приватне фирме за обезбеђење, која

„Одбрана“ на форумима

На војним форумима се често цитира и наш лист, како у темама о војној техници и актуелним војним питањима тако и у решавању животних проблема припадника система одбране. Чести су коментари „У *Одбрани* је изашао одличан текст о томе...“, „погледај *Одбрану* број ... имаш конкурс/оглас“ или „био је добар додатак у *Арсеналу*...“ Наравно, да будемо искрени, има и коментара који су пуни критике, али се оне углавном односе на изјаве званичника из војног врха.

а помиње се и шведски *grjppen*

показује пушку M-21 (верзију K са краћом цеви) у рукама британског плаћеника у Ираку. Иако би необавештени помислили да се ради о израелском *галилу*, пажљивом анализом утврђује се да је то баш наша M-21, која се нашла у рукама изборљивих страних плаћеника у Ираку. То је био један велики маркетиншки успех за M-21, који је обелодањен на форуму MyCity Military. Када смо већ споменули *галил*, треба нагласити да се велики део критика на рачун M-21, односи на њену сличност са том пушком, и према мишљењу критичара, она је само њена усавршена копија. Код упоређивања са осталим пушкама (као што је то био случај са авионима), има растављања пушке до у последњи шраф, са анализом делова и замеркама и похвалама за нека решења. Замерке се конкретно односе на масу пушке која је већа од конкурентских, али и на мањак делова од полимерских и композитних материјала, чиме предњаче јуришне пушке са Запада. Јављају се и информација да се на Западу полако одустаје од калибра 5,56 због слабог ефекта на циљу и онда се редом наводе искуства, пре свега војске САД. Међутим, као контра јављају се одговори и објашњења једног од модератора форума да се против калибра 5,56 углавном изјашњавају припадници специјалних јединица и то у специфичним ситуација-

ма, као што су блиска борба у урбаним срединама и дејство на противника који је заклоњен – што су ситуације које се ретко дешавају обичним пешадинцима у рату. Такође, има доста оцена да је 5,56 далеко кориснији у оружаним дејствима јер наноси теже ране код непријатељских војника, што делује психолошки и утиче на то да више војника мора да носи рањеног друга – што је већи број непријатеља избачених из строја.

Када смо већ код избора калибра, стручна расправа води се и око калибра и начина обележавања муниције. Ово је један од најилустративнијих делова јер обилује фотографијама у односу на текст. Расправе се крећу од малокалибраске муниције до граната за тенкове и тешке хаубице. Често има и квиз питања, односно постављања задатака за чланове форуме и задаци се успешно извршавају, што говори о стручности учесника у расправи. Појављују се и ретки примерци муниције, што посебно изазива пажњу за колекционаре ретке муниције. Форумаша који учествују у тим расправама долазе из целе бивше СФРЈ, што је добра ствар. Љубитељи муниције, који су своје знање добрим делом стекли у ратним дејствима, сада деле мишљења са својим некадашњим непријатељима. ■

Мали појмовник форума

(уз помоћ Mixelotti-ја са форума MyCity Military)

Аватар – слика испод надимка (ника) на форуму. Може бити и ваша лична фотографија или било шта што изаберете, а није у супротности са правилима форума.

Ник – надимак под којим ће се нови члан представити на форуму. То може бити ваше име или било која реч коју изаберете. На пример на форуму MyCity Military забрањено је узети било шта што може да има провокативну или политичку конотацију, или да представља обележје било које војске.

Модератори – група људи чији су задаци уређивање форума на којима имају уредничке привилегије, одржавање пријатне атмосфере и спречавање настајања и ширења конфликтних ситуација, првенствено у форумима које уређују.

Супермодератори – група људи чији су задаци, пре свега, уређивање форума у којима су постављени за модератора и брисање/сређивање/закључавање топика (тема) и порука у свим форумима који крше правилник. Они се, такође, труде да одржавају пријатну атмосферу на форуму и спречавају настајање и ширење конфликтних ситуација. Уколико процене, могу да банују (искључе) корисника са форума, уз претходно саветовање са осталим модераторима и супермодераторима.

Супермодератори имају иста задужења и права као и модератори, само што они имају уреднички привилегију над целим форумом.

Главни администратор – власник сајта. Главни и одговорни уредник/директор. Задужен је за програмирање, дизајн и маркетинг.

Администратор – десна рука главног администратора, брине о укупном раду форума, његовом усмерењу и координацији рада модератора.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА – УПОЗОРЕЊЕ

ЗАВИСНОСТ ОД ИНТЕРНЕТА

Када све чешће посећујте форуме и осећате се лоше када неколико дана нисте ушли на форум да видите шта се дешава – то је први знак да се постали зависни од Интернета и форума. Тако психијатри који изучавају болести зависност виде форуме и људе који их посећују.

Појам зависности од Интернета појавио се 1994. године у САД. Дефинисала га је група психијатара која је појаву зависности приметила код својих пацијената. Данас готово да не постоји земља (осим можда Северне Кореје) где нема зависности од тог медијума. Код нас у Институту за болести зависности у Београду постоји програм лечења зависности од компјутерских игрица. Зависност од форума је једнако повезана са зависношћу од Интернета и видео-игрица, јер има доста научника коју сматрају да је дуг боравак на форуму – у ствари бекство од реалности. На форуму неко ко је због здравствених разлога везан за колица или кревет може савршено да направи свет за себе, где је веома успешан, присутан... Испразан живот може бити разлог зашто се неко укључује на форуме – што нас доводи до зависности од одређеног посебног садржаја на Интернету. Форум, као посебан садржај, може да буде предмет зависности.

ВИРТУЕЛНИ СВЕТ

На војним форумима можете бити потпуно анонимни а да истовремено покрећете теме и расправљате са одличном познаваоцима технике. Тако се ствара код зависника ствара слика да су они једнако стручни као и неки пилот или официр пешадије са ратним искуством – што развија представу о

успешности, осећај да нешто постижу у животу. Међутим, уколико се посматрају расправе, што се дубље залази у материју види се разлика између зависника и стручњака за одређену област. Док је стручњак (пилот, официр, инжењер или авио-механичар) често на форуму да би разменио знања и искуства, зависник је ту да би створио слику у својој глави да је он такође стручњак. Таква слика у глави зависника може да траје годинама, све док не постане агресиван, почне са свађом и због тога буде избачен са форума. Наравно, психолози и психијатри широм света сматрају да, колико год да човек користи Интернет да би постигао неку корист, сајбер свет не може да буде замена за комуникацију лицем у лице. Уколико имате довољно времена да се са неким нећете у кафани или на ручку, а разговарате искључиво на форуму – психијатри то сматрају зависношћу. Форумаше се, наравно, не би сложили, а чињенице које смо изнели у овом тексту такође иду на страну форумаша. Духовита дијагноза би гласила, да се компјутерска зависност лечи једноставно – само треба да искључите компјутер.

Током писања овог текста схватили смо да да је немогуће обухватити „све“ што

се налази на војним форумима. Надамо се да смо успели да скренемо пажњу на војне форуме и њихов значај.

ШТА ДАЉЕ

Несумњиво је да ће се њихов развој наставити у будућности и пратиће технолошки напредак рачунара. Као што смо на почетку текста рекли, форуми су све чешће место размене информација. Са развојем брзог Интернета вероватно ће се на војним форумима повећати и број видео снимака разних врста наоружања и војне опреме. Богатији и кориснији садржај војних форума повећаће број посетилаца и активних учесника у расправама. А што више људи учествује у раду форума, веће су могућности да они буду још бољи и кориснији за све нас. ■

Пише
Бранко КОПУНОВИЋ

Четврти рођендан

Јуни као да не зна за меру. Чудан месец. На почетку нас је приморао да прибегавамо алтернативном начину дисања, у народу познатијем као „на шкрге“, а онда нам понудио кишобрану и гардеробу од које смо се опраштали. Залет за годишње одморе протиче у шареном расположењу, од смркнутих рачуница са отплатама кредита и нарастајућим трошковима живота, до разгаљених матураната који баш умеју да се веселе...

Слику наших животних прилика лепо можемо (са)гледати из фотеље. Ту композицију нам дозвољава електронски „кибиц фенстер“ (пречани сигурно знају шта је), прозор у свет звани телевизор. Канала до миле воље, оних страних у изобиљу. Па све некако вребамо призоре гламура да бар у слаткој илузији доживимо увид у благостање. Кад тамо, све осим тога. На једном каналу хапсе власника ланца хотела због педофилије, на другом извлаче унакажена тела из олупина возила нанизаних у ланчаном судару, на неком трећем помакнули пљачкаши банке отварају жестоку ватру у повлачењу...

Па где су онда кадрови мира и лепог живота, има ли их? Има, на оном посвећеном животињама и природи. А где је ту човек? Шта ће им, када се углавном лати моторне тестере или оружја кад зађе на места која има своје и нису јој потребни закони људи. Ту и тамо, на неком од листајућих канала наиђемо на зајапуреног кувара коме испарења из огромног тигања терају сузе у очи па не знамо јер у питању хумористичко-забавни програм или демонстрација кулинарског мајсторства. Тако редом, стигнемо и до наших. Ма како било, домаће је па се макар боље разуме. А онда схватимо да нема неке велике разлике. Водитељи програма запенили помињући мито, п(р)озивајући корупцију, народне трибуне, штрајкове... Између се протежу вести о започетим радovima магистрала, мостова, диспанзера... Севне по нека лопата (васпитна) и вапај коментатора да смо доживели тениски Ватерло, не код Монса већ у предграђу Париза.

Има ли нешто ведро? Има, крештања старо и новокомпонованих певаљки, петпарачких прича на тему где ће на летовање, пут Баха ма или Сејшела, туђих и наших ТВ сапуница, филмова за избегавање...

Оно што заиста вреди скоро нико не гледа. Емитује се пре подне или у дубокој послепоноћној илегалу. Рекламне поруке су такве да му Умберто Еко дође као лако штиво.

Шта да гледамо?

Понекад ништа, каткад понешто, увек – никако. Сваки покрет, размењена мисао или шетња су бољи од трепћуће слике.

У сваком нашем месту лако је наћи простор лепоте, без обзира од када датира и зашто постоји. Наша престоница има једну од најстаријих тврђава у Европи. Над њом се уздиже Победник, знаменити споменик, а у њеном подножју Кула Небојша. Несразмерни однос „надморске висине“, пресликан до апсурдне небриге, један значајни историјски споменик довео је до руба пропасти. Уопште, прошлост Куле је препуна апсурда. Подигнута са идејом да буде одбрамбени положај од турских напада, постала је сурови казамат у коме су освајачи мучили и погубили многе који су мислили да Србији има право на слободу. Међу виђеним људима који је пустио душу међу мемљивим зидинама био је и познати грчки национални херој Рига од Фере. Иначе, постоји улица у центру Београда која носи његово име.

Борац за људска права и демократију, главом је платио своју идеју. Турци то нису могли да му опросте и скончао је, попут многих Срба, у тешким мукама. Последњи пут се нешто озбиљније учинило 1938. године када је усправљено дрвено степениште. Иначе, Кула Небојша је три пута обнављана, углавном непотпуно, па ће после наредне реконструкције то бити њен четврти рођендан.

Два пријатељска народа спајају и многи споменици, најпознатији је свакако Зејтинлик. Захваљујући донацији грчке владе биће обновљена Кула Небојша, реконструисани приобални бедем и водене капије. До краја наредне године Кула ће бити претворена у уметничку галерију на четири нивоа са изложеним предметима и сликама које сведоче о тешком и слободарском времену. Вратиће не само свој изглед већ и достојанство, а Србија и Грчка имаће још једну карику која их спаја.

На другом крају света, времешни Јапанац Цутоми Јамагуши обележио је четврти рођендан. Тако је рекао новинарима иронично се сећајући како је преживео два удара атомске бомбе. Игром случаја 6. августа 1945. нашао се у Хиросими када је бачена прва атомска бомба на Јапан. Са страшним опекотинама некако се домогао родне Хиросиме где је три дана касније севнула страховита експлозија. Неким чудом преживео је и ту страхоту. Ето, сада му је 93 лета и сумирајући своје страдалништво и надаре опстанак упркос тешким мукама, одлучио се да овај рођендан прогласи за четврти. Нека још поживи господин Јамагуши...■

Дијалогом до поверења

Заједничка порука са међународне конференције, која је недавно одржана у Сремским Карловцима, јесте да треба наставити сучељавања политичких култура ради јачања демократских процеса и регионалне сарадње

У оквиру истраживања међузависности културе и реформе сектора безбедности, Центар за цивилно војне односе недавно је организовао међународну конференцију на тему *Политичка, стратешка и војна култура у земљама у транзицији*.

Конференција је окупила више угледних стручњака за ову проблематику из САД, западне Европе, земаља у транзицији из источне и југоисточне Европе, али и студенте Београдског универзитета који се усавршавају у Школи за европску безбедност.

Циљ је био да се ближе истражи повезаност и међузависност политичке, стратешке и војне културе, посебно у земљама западног Балкана. Препознавање и премошћавање разлика за-

датак је који наука себи поставља као могући одговор за боља практична решења и за боље разумевање самих процеса и њиховог утицаја на продубљивање сарадње.

Ова питања су од значаја за реформу сектора безбедности, трансформисање безбедносних субјеката и надгледање механизма према моделу демократске цивилне контроле. Имају утицај на демократизацију друштава у транзицији и на њихово приближавање евроатлантским интеграцијама.

Спој теоријске радозналости и размене искустава, уз актуелност интегративних процеса у источној и југоисточној Европи, отворили су у Сремским Карловцима, где је конференција одржана, живу дискусију која се одвијала у духу заједништва и трагања за моделима дијалога и сарадње који треба да врате нарушено поверење и заједничке вредности мира, толеранције и напретка.

Посебно место у свему томе има војни сектор. У дискусији је посебно указано да су наглашени трансформациони напори на реструктурисање оружаних снага и демократску цивилну контролу војске, ставили су у други план културне аспекте и значај њиховог преображаја за ефикаснији повратни утицај на креирање политике и трансформацију безбедносних субјеката.

Зато је било упутно чути и упоредити како се ови процеси одвијају у Србији, Македонији, Турској, Хрватској, Литванији, и у каквој су корелацији са сличним процесима у земљама западне демократије.

Заједничка порука са конференције је да треба наставити теоријска сучељавања и упоређивања практичних политичких,

**Др Стивен Ековић,
Амерички универзитет
у Паризу:**

– Битан део политичке културе је да грађани и њихови изабрани представници, као и војни врх, прихватају чињеницу да у политици може да има више од једне истине, и према томе да прихвате могућност и оправданост политичког пораза и миран трансфер власти. Зато је важно да законодавна и извршна власт има последњу реч када треба да се употреби војска. И да цивилна власт у демократским дру-

штвима има последњу реч када се говори о крупним стратешким одлукама од којих зависи судбина нације. Наравно да ће се такве одлуке доносити уз консултације са професионалцима у војној служби, као што принципи добре владавине подразумевају и одговорност јавног сектора и промишљен надзор над војним и такозваним тајним сектором.

**Др Џемал Соколовић,
Универзитет у Бергену,
Норвешка:**

– Добро је што грађани желе да знају шта се догађа у сфери безбедности. Транспарентношћу у тој области спречава се манипулација и могућа злоупотреба војног сектора у сврхе које нису у интересу друштва. То највише штити сам одбрамбени систем. Конференција потврђује значај политичке културе, која укључује и војну, а на овим просторима рани-

је смо дошли у трагичну ситуацију управо због одсуства тих аспеката културе. Сви су овде веровали да су најјачи и непобедиви и да свој интерес могу наметнути другима, а то се показало као заблуда са трагичним последицама. После тог искуства увиђамо колико је важна етичка димензија политичке и војне културе.

стратешких и војних култура ради јачања демократских процеса у свим друштвима и регионалне стабилности и сарадње која треба да донесе економски и сваки бољитак. То је истовремено процес уважавања културних разлика ради бољег разумевања и изградње заједничких вредности које су основа ширих безбедносних интеграција.

Конференција и њени резултати представљају нови допринос култури дијалога на овим просторима. Трагична искуства из недавне прошлости опомињу да се мора градити нова политичка култура која чува своје и аутентично, али је у снажној и непрекидној корелацији са вредностима и потребама ужег и ширег окружења, са којима дели безбедносни простор и одговорност за миран и бољи живот. То је и одговорност и обавеза према новим генерацијама, а колико је њима до тога стало видело се из показане заинтересованости млађих учесника конференције. Поред стручњака из више земаља, посебан допринос ре-

зултатима конференције дали су управо млади истраживачи Центра за цивилно-војне односе који су имали излагања и учествовали у панел дискусијама.

Примерено интересовање за теме на конференцији показали су и студенти више београдских факултета, који су полазници прве генерације Школе за европску безбедност при Центру за цивилно-војне односе.

За Исидору Давидовић, која студира историју на Филозофском факултету, ово је била добра прилика да споји историјске са савременим безбедносним изазовима и претњама, на које политика има пресудан утицај.

Тома Вукић је студент биологије и верује да је време идеологија које су донеле страдања на овим просторима заиста прошло и да треба да се окренемо новим редефинисаним националним интересима који повезују земље региона и шире са Европом. Склоњене идеолошке магле омогућиће да се изабере пут, али то свакако треба да буде пут дијалога и сарадње.

Душан Вујовић је завршио Факултет политичких наука и мањкавост конференције види у одсуству дискусије о утицају актуелне економске кризе на стратешку културу, а добро је што је потенциран значај функционалне сарадње Србије са земљама у окружењу, пре свега економске, док нерешена питања треба одвојити да их решава дипломатија.

Маја Бјелаш је на мастер студијама из међународне безбедности на Факултету политичких наука и ова конференција је дала нове одговоре на њена студијска интересовања, као што је утицај стратешке културе на реформу сектора безбедности, што ће јој вероватно помоћи да изабере тезу свог мастер рада. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

**Др Нилуфер Нарли,
Универзитет у Истамбулу,
Турска:**

– Ефекти безбедносне културе у Турској виде се у измењеним цивилно-војним односима под утицајем процеса хармонизације са Европском унијом. Она води порасту цивилно-демократске контроле оружаних снага и важна одлика је да није само део елитне културе већ су њене вредности и шире друштвено препознате и прихваћене. Друга важна одлика безбедносне културе је да конзервативни реализам, кога заговарају и војни професионалци, више није искључиво преокупиран државом и претњама по њу, већ увиђа опасности од нових ризика и претњи као и друге недржавне и транснационалне актере који могу да угрозе безбедност.

лика безбедносне културе је да конзервативни реализам, кога заговарају и војни професионалци, више није искључиво преокупиран државом и претњама по њу, већ увиђа опасности од нових ризика и претњи као и друге недржавне и транснационалне актере који могу да угрозе безбедност.

**Др Алсе Тоје, Универзитет
у Ослу, Норвешка:**

– После дискусија на овој конференцији мислим да је за Србију важно да донесе стратешку одлуку о избору између три пута. То су, прво, наставак неутралне политике коју је водила Југославија, друго је опредељење за евроатлантски безбедносни оквир, а треће је оријентација ка Русији. Моје виђење је да би избор требало да буде евроатлантска будућност, јер као земљи која јесте у Европи то дугорочно омогућава и најбољу економску перспективу. Друго, тај безбедносни оквир смачио би издвајања за одбрану, а то јесте циљ сваке државе како би та средства могла да усмери у раст економије и побољшање стандарда људи. Рекао бих да је добро што смо разговарали о политичкој и војној култури, која има велики значај да се не понове тешка искуства из прошлости због којих је Србија платила високу цену.

Партнер коме се верује

Напори које старешине, професори и студенти улажу у организацију највећег спортског догађаја ове године биће компензовани реновираним и осавремењеним спортским објектима. То ће, како се верује, бити подстицај врхунском спорту на Бањици.

Остала је традиција или неписано правило да се приликом организовања било ког озбиљнијег спортског догађаја у престоници име Војне академије нађе на списку партнера. Недавно су студенти, старешине и професори те високе школе заслужили све похвале због ангажовања на Светском војном првенству у марафону и 1. Fifa-CISM фудбал купу.

Припреме за Универзијаду приводе се крају. Утврђују се коначни спискови земаља учесника и броја спортиста. Судићи према последњим незваничним подацима у Београд ће до 1. јула стићи 140 делегација са приближно 10.000 спортиста. Стога, Војна академија држави и организаторима највећег спортског догађаја у 2009. години ставља на располагање објекте и спортске терене, али и велики број људи. Очекује се да ће сарадња ПД „Универзијада“ и Војне академије, односно целог система одбране, бити обострано корисна.

Темељне припреме

Потпуковник Мирољуб Мићић, члан Оперативног тима Министарства одбране задужен за волонтере и протоколарне садржаје, каже да је сарадња Академије и Универзијаде почела крајем 2007. године када су одржани иницијални састанци посвећени могућим доменима сарадње. После низа разговора о могућностима ангажовања капацитета ВА, дошло се до закључка да ће постојећи терени и спортски центар бити погодни за одржавање тренинга у атлетским дисциплинама и шудоу, док је у сврху такмичења у стреличарству планирана изградња полигона који би једини у земљи испуњавао све услове за одржавање међународних такмичења.

– Поред уступања и изградње објеката за такмичења и тренинге договорно је и ангажовање студената на протоколарним садржајима и обезбеђењу Универзитетског села. Некима од њих, који предњаче у квалитету и одговорности, биће поверене дужности у акредитационом центру – наглашава потпуковник Мићић. Будући да се Академија, како наглашава наш саговорник, већ доказала као добар партнер и организатор великих догађаја, те да је велики број припадника те високошколске установе спортски активан, не чуди занимање организатора Универзијаде за сарадњу.

Према речима потпуковника Мићића, Војна академија ће поред наведених капацитета обезбедити смештај за око 800 припадника Министарства унутрашњих послова који ће бити ангажовани током трајања Универзијаде, а телекомуникациони системи којима касарна располаже биће, такође, стављени у функцију такмичења.

– Како би се стадион ВА у потпуности ставио у функцију тренинга атлетичара, почело је да се ради се његовој детаљној реконструкцији. После реконструкције атлетских стаза и осталих делова терена намењених атлетским дисциплинама, наш стадион биће у потпуности у складу са стандардима Светске атлетске федерације, што значи да

ће на њему моћи да се одржавају међународна такмичења. Поред тога, реновира се и мали терен који ће преваходно служити за тренинге у бацању копља, кугле и кладива – објашњава Мићић. Он наглашава да ће поред реконструкције стадиона бити набављени и остали реквизити неопходни за такмичења, који ће после Универзијаде остати Академији.

Спортски центар ће претрпети најмање радова и они ће се углавном сводити на увођење савременијег система климатизације. С друге стране, полигон за стреличарство, који ће први пут бити коришћен за Универзијаду, биће једини те врсте у Србији и на њему ће моћи да се одржавају сва домаћа и међународна такмичења.

– Полигон ће бити дуг 90 метара, што представља максималну удаљеност на којој се гађа у том спорту, тако да ће на Војној академији моћи да се одржавају стреличарска такмичења ранга светског купа – објашњава Мићић.

Студентима одговорни задаци

Студенти Војне академије биће значајан ослонац организатору 25. летње Универзијаде будући да ће преузети неке од веома важних дужности у Универзитетском селу. Према речима мајора Игорa Дивића, координатора за протоколарне активности у Оперативном тиму МО и ВС, студенти ће бити ангажовани на три позиције.

– Од око 180 пријављених студената за волонтирање у Универзијади, организатори су одабрали њих 135 који ће радити на рецепцији. Критеријуми су, поред познавања страног језика, били комуникативност и релевантно искуство. Према захтевима партнера из Универзијаде, неколико студенткиња радиће у акредитационом центру као оператери на уношењу података такмичара и чланова спортских делегација. Поменуте дужности веома су одговорне и управо због тога су поверене академцима. Наравно, за све њих је обезбеђена и адекватна обука – наглашава мајор Дивић.

Студенти и студенткиње који ће учествовати у протоколарним садржајима везаним за свечани шпалир и подизање заставе, већ су имали прилику да се представе високој делегацији FISU која је боравила у Београду у инспекцији припрема за такмичење и приликом отварања Универзитетског села.

– Када смо размотрили захтеве организатора, али и наставне обавезе, одлучили смо да за потребе Универзијаде ангажујемо углавном студенте прве године. За студенте завршне године период трајања Универзијаде биће искоришћен за стажирање – објашњава наш саговорник.

Како сазнајемо на Војној академији, обавезе око предстојећег великог спортског догађаја условиле су измене у распореду наставних обавеза и распуста. Наиме, семестралне ферије почеће месец и по дана раније док ће неке наставне обавезе и испити бити препланирани за период после Универзијаде. Студенти неће бити „закиннути“ ни за један дан одмора, а како би се у потпуности испунио наставни план и програм, предавања и вежбе се већ неко време одржавају и суботом.

Учешћем у организацији велике спортске манифестације Војна академија могла би да извуче двоструку корист. С једне стране ту је специфично искуство и тест способности студената и њихових старешина да се, поред редовних обавеза, носе и са једним веома сложеним задатком. С друге стране, Академија ће после 12. јула бити богатија за реконструисани стадион, осавремењен спортски центар, новоизграђени терен за стреличарство и велики број спортских реквизита. Челни људи ВА верују да ће то допринети развоју врхунског спорта међу будућим официрима, али и осталим припадницима система одбране. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

ОКРУГЛИ СТО О АГРЕСИЈИ НАТОА

Поводом десет година од потписивања Војно-техничког споразума између Југославије, односно Србије, и међународних снага, познатог као Кумановски споразум, и прекида агресије Севернотлантског савеза на Југославију, у Београду је, у организацији Клуба генерала и адмирала, одржан *округли сто*, коме су присуствовали и његови потписници, генерали Војске и полиције, Светозар Марјановић и Обрад Стевановић.

Организовање *округлог стола* било је, према речима многих говорника, још један покушај да се одупру десетогодишњим лажима и манипулацијама, којима се, упорно, заташкавају огромне жртве и разарања, изазвана двоипомесечном агресијом на нашу земљу. Реферати више од двадесет учесника у расправи обухватили су десетине тема, од улоге Војске и других државних институција у одбрани од агресије, преко медијског и виртуелног рата, који се водио упоредо с непрекидним бомбардовањем земље и упорним ваздушним и копненим операцијама на југу Србије, до понашања земаља у окружењу током 78 дана разарања.

У трагању за том и другим истинама о трагичном пролећу 1999. године у Србији, учесници *округлог стола* остали су доследни у ставу да се догађаји од 24. марта до 10. јуна не смеју заборавити и да ће историја, несумњиво, донети исправан суд о још једном сукобу интереса моћних и бескомпромисних „светских кројача“, на једној, и слободољубивих народа, на другој страни. ■

ЈУБИЛЕЈ 32. КЛАСЕ ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ КОПНЕНЕ ВОЈСКЕ

Крајем маја, 152 припадника 32. класе Војне академије Копнене војске обележило је 30 година од завршетка школовања у тој војној школи. Били су најбројнија генерација у досадашњој историји Академије.

Начелник класе био је, тада мајор, данас генерал у пензији Божидар Бабић.

Од 554 питомца, који су 1975. године уписали Војну академију, распоређених у 14 водова, 466 унапређено је у чин потпоручника. На служби у Војсци Србије тренутно је још 23 припадника те генерације, а међу њима пет генерала.

Највећи број старшина 32. класе, током професионалне каријере, завршио је највише војне школе у земљи и иностранству. Сада су у заслуженој пензији. Класићи, коју су прве официрске чинове понели 1979. године, наредно дружење заказали су последње суботе маја 2011. године. ■ В. П.

Најава концерта ЉУБАВ ЈЕ И РЕЧ И МУЗИКА

Музичко-поетско вече Ивана Босиљчића „Љубав је само реч“ најављено је за 15. јун у 20.30 сати, у Дому синдиката, док је други концерт предвиђен за 17. јун у Српском народном позоришту у Новом Саду.

Босиљчић ће говорити стихове Антића, Шантића, Ракића, Бодлера, Јесењина... а чућемо у његовом извођењу најпопуларније нумере од шездесетих година до данас, попут „Жutih дуња“, „Циганске песме“, „Тајне вјештине“...

У извођењу мелодија евергринна, руских циганских песама и савременог попа, Босиљчића ће пратити Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“, под диригентском палицом Војка на Борисављевића. ■ Д. М.

ВЕЖБА ВОЈНИКА НА ЦИВИЛНОМ СЛУЖЕЊУ ВОЈНОГ РОКА

На платоу испод Калемегдана 30. маја одржана је вежба војника на цивилном служењу војног рока, коју је организовала Управа за ванредне ситуације Министарства одбране. Око 150 младића демонстрирало је оспособљеност за самостално и организовано спасавање људи и заштиту материјалних добара у акцидентним ситуацијама.

Вежба је обухватила приказе пружања прве помоћи, заштите од пожара, спасавање са вертикалних средина (зидова, крошњи дрвећа, зграда) и реаговање у случају напласка на неексплодирана убојна средства. Практичном приказу знања и вештина војника на цивилном служењу војног рока претходила је обука од 84 наставна часа.

Помоћ у извођењу вежбе пружили су чланови Црвеног крста, Ватрогасног савеза Србије, припадници алпинистичко-спелеолошког вода и запослени у предузећу „Alp projekt sistem“.

Током 2009. године Одељење за ванредне ситуације Града Београда, у два циклуса, током јануара и маја, обучило је 2.119 младића на цивилном служењу војног рока. ■ А. П.

ОБУКА РЕЗЕРВНОГ САСТАВА

Команда 22. пешадијског батаљона Друге бригаде Копнене војске реализовала је у мају једнодневну обуку снајпериста, којима се та јединица попуњава из резервног састава. Према речима команданта потпуковника Небојше Крагића, сви војни обвезници којима су уручени позиви одазвали су се благовремено на вежбу, која је организована на простору Стационарног аутоматизованог стрелишта „Десићи“, подно Цера.

Снајперисти су извели и припремно гађање из снајперске пушке 7,9 милиметара М76, ради провере ватрене оспособљености за наменске задатке. Гађањем је руководио командир 1. пешадијске чете мајор Милан Медић, а за логистичку подршку одговорни су били четни старешина старији водник Милоје Лазаревић и референт опшних послова у Команди батаљона старији водник Бранко Новаковић.

Учесници у обуци испунили су прописане услове гађања, а најбоље резултате постигли су војни обвезници Дарко Тодоровић, пољопривредни техничар, Предраг Ерцег, металостругар из Ваљева, Владимир Грбовић и Слободан Белушевић, пољопривредни произвођачи из села Матишић, код Мионице. ■

Д. СТАНОЈЕВИЋ

СНИМАО С. ЂОРЂЕВИЋ

Звезде над војвођанском равницом

Новосадски спортски аеродром код Ченеја домаћин је, трећу годину заредом, својеврсном фестивалу ваздухопловства. Ове године осмишљен је као манифестација која поред љубитеља летења окупља и поклонице мотоцикала, али и добре музике, хране...

Новосадски аеромитинг први пут је организован пре три године, како би се представила акробатска група *Звезде*, која делује у оквиру аеро-клуба *Галеб Г4*. И на *Ченеју 2009* *Звезде* су биле главна атракција. Аплаузе су измамили и пилоти Војске Србије, али и гости из Словеније, Енглеске, Шпаније, Немачке, Италије, Бугарске...

Потпуковник Саша Ристић, опитни пилот Сектора за летна испитивања Техничког опитног центра Војске Србије и један од вођа *Звезда*, у летачком програму приказао је умеће пилотирања авионом *супергалеб Г-4*. Између два наступа, потпуковник је зелену летачку униформу Војске заменио и плавим комбинезоном *Звезда*.

И потпуковник Миодраг Ристић, летећи у *орлу 207*, познатом и ван граница Србије, извео је импресиван програм – низак (бришући) лет, брзином од 700 километара на час, око два метра изнад травнате површине, и лет на минималној брзини. Првог дана аеромитинга извео је чак три бришућа лета. Наредног дана, због лошијих метеоролошких услова морао је да коригује висину бришућег лета током понирања како би избегао јато голубова, а затим и да прекине приказ због техничких проблема са једним од два *ролс ројс* мотора којима је *орло* опремљен.

Још један пилот Војске Србије, потпуковник Горан Крнета, демонстрирао је како се и наизглед малом и крчком *газелом* може летети тако да посматрачи остану без даха – извео је лупинг, односно вертикалну петљу, акробатску фигуру за коју се веровало да се *газелом*, због њених техничких карактеристика, не може урадити. Крнета

је потврдио да уколико пилот добро познаје ваздухоплов којим лети, може у ваздуху учинити и, наизглед, немогуће.

Над Ченејом је летео и један од четири ре-монтавана ловца МиГ29. Грмела су његова два мотора RD-33 уз ефектни пламен при укључивању додатног са-горевања. За приказ маневарских способности најмодернијег ваздухоплова у саставу Војске Србије био је задужен потпуковник Раде Ранђеловић, начелник Штаба 204. авијацијске базе.

Да данашњи пилоти српске војске нису само рођени као врсни летачи, већ да су, сликовито речено, у њихове способности уткане

деценије искуства претходних генерација, потврдили су пензионисани пилоти, некадашњи пуковници РВиПВО Марјан Јелен и Даворин Павловић.

Прикладно искуству, Јелен и Павловић, чланови Аеро-клуба *Галеб* из Београда, летели су рестаурираним авионима Г-2 *галеб* и Ј-20 *крагуј* из састава некадашње ЈНА. Извели су лет у пару, који, у случају млазног *галеба* и клипног *крагуја*, тражи врхунско умеће какво и поседују двојица ветерана – један авион лети на минималној, а други на максималној брзини.

Током аеромитинга, на земљи је изложена и *утва 66*, која као и Г-2 и *крагуј* лети у оквиру пројекта *Ескадрила старих ваздухоплова* Музеја Југословенског ратног ваздухопловства и Клуба *Галеб*.

Потпуни угођај публици пружили су и пилоти из Новог Сада, Војводине и Србије, али и околних држава – пилоти акробатских авиона, који су конструисани управо тако да буду што окретнији, попут *малих чигри на небу*. Умеће летења демонстрирали су стари знанци новосадске и београдске публике Петер Подлуншек и Енди Бикмор, на авионима *екстра 330* и *екстра 300*, Свилен Иванов на двокрилцу *Pits S2B* и њихове, једнако умешне колеге из Швајцарске, Шпаније, Италије, Немачке. ■

Игор САЛИНГЕР

Галеб на бугарском

Ваздухопловци из Србије, окупљени у београдском аероклубу „Галеб“, који су прошле године са Музејом југословенског ратног ваздухопловства, уз покровитељство Министарства одбране, покренули пројекат „Ескадрила старих ваздухоплова“, учествовали су 23. и 24. маја на међународном аеромитингу БИАФ 2009 у Пловдиву, у Бугарској, на аеродрому Крумово

Летачком програму ваздухопловне манифестације – „Небо за све“ („Небе за всички“) – чији је покровитељ бугарски премијер, на школско-борбеном авиону *галеб* Г2 наступио је вођа пилота аероклуба *Галеб* Марјан Јелен, пуковник РВиПВО у пензији, носилац златног летачког знака, дугогодишњи опитни пилот Ваздухопловно-опитног центра и његов начелник.

Посетиоци аеромитинга су на статичном делу изложбе имали прилике да разгледају и наш други авион олдтајмер – лаки јуришник југословенске авијације *соко* *J20 крагуј*, који по изгледу подсећа на летелице из периода Другог светског рата. Иначе, у том авиону до Пловдива је летео Владимир Бојовић, председник Клуба *Галеб*.

Идеја пројекта „Ескадрила старих ваздухоплова“ јесте управо да што већи број историјских авиона оспособи за летење.

На позив *Галеба*, у својству изасланика Команде ВиПВО Војске Србије, у српској ваздухопловној делегацији на смотри БИАФ 2009 био је и пуковник Срето Малиновић, помоћник команданта ВиПВО.

Том приликом, пуковник Малиновић опробао се четрдесетоминутним „летом“ на симулатору вишенаменског борбеног авиона *еурофајтер тајфун* (*Eurofighter Typhoon*), за који каже да има „импозантне маневарске и борбене могућности“.

небу

Еурофајтер и Локид Мартин, у оквиру маркетиншких напора за добијање уговора за набавку новог борбеног авиона бугарског ваздухопловства (ВВС), приказали су на манифестацији своје производе.

Поред *галеба*, чији је пилот једини извео ковит пред публиком и побрао аплаузе за лет на минималној брзини (кретао се око 160 километара на час, па је уз јак чеони ветар изгледало као да млазни *галеб* мили ваздухом), у летачком програму обадана учествовали су су-

хој 25, МиГ-21, МиГ-29 и хеликоптери бел 206, АС 532 *кугар*, Ми-17 и Ми-24 бугарског ваздухопловства, те француски *алфа иет*.

Такође, наступили су акробатски „Питс“, којим је пилотирао Свилен Иванов, *Турске звезде* (Turkish Stars) – акробатска група од осам борбених F-5 *тајгер* авиона. Због великог радијуса заокрета *тајгера*, у односу на остале школско-борбене авионе који обично лете у акро-групам, *Турске звезде* одушевиле су публику у Пловдиву. ■

Игор САЛИНГЕР

Достигнућа науке имају огроман утицај на јачање војне моћи и усавршавање система наоружања.

Војни планери воде рачуна о пројекцији футуристичког оружја и опреме војника будућности. Савремено дигитализовано бојиште захтева повезаност свих елемената у једну електронску мрежу. Нове технолошке опције мењају начин ратовања и омогућавају ефикасније извођење борбених дејстава.

Енглески војни аналитичар Алистер Ирвин навео је шест карактеристика бојишта будућности: здружени карактер операција, континуитет вођења борбе, неограниченост бојишта, вишедимензионалност ратишта, непрестани покрет бојишта и људски чинилац. Увек опрезни и одмерени Енглези су у „Нацрту војних операција будућности“ записали: „Предвиђање будућности модерног рата је непоуздан процес, али армије морају планирати и спроводити обуку за будући сукоб на основу наговештаја вероватне природе рата“.

■ Приоритети

Пре непуне две деценије Министарство одбране САД објавило је листу од двадесет приоритетних војних технологија које ће до изражаја доћи у првим деценијама овога века. Листа је обухватала: полупроводничке материјале и микроелектронска кола, израду софтвера и рачунара са паралелном архитектуром, вештачки интелект и роботику, компјутерско модулирање и симулацију, фотонику и радаре с осетљивим пријемницима, пасивне

Повећање ефикасности

Иако је предвиђање будућности модерног рата непоуздан процес, технолошки најнапредније земље света већ увелико планирају и припремају своје оружане снаге за све изазове које их очекују на бојишту будућности. У оквиру тих припрема је и реализација пројекта „ратника будућности“, који се већ више од двадесет година остварује у САД (програм LW), Великој Британији (FIST 98/2000), Француској (ECAD са два пројекта – AIF и FELIN), Канади (Војник плус), Холандији (D2S2), Русији (Солдат 21), Аустралији (Wundura), НАТОу (Пешадијска група 3) и другим земљама.

Циљ наведених програма је интегрисање опреме, наоружања и одеће ради повећања борбене ефикасности, свеобухватне контроле бојишта, већег степена способности преживљавања и знатно веће мобилности војника на бојном пољу.

нанотехнологије

сензоре, обраду сигнала, смањење одраза објеката војне технике, утицај спољне средине на системе наоружања, корелациону обраду података, импулсне изворе енергије, рачунарску динамику флуида, ваздушно-млазни погон, хипербрзе пројектиле, високоенергетске материјале, суперпроводљивост и биотехнолошке материјале и процесе.

На основу ове листе војни футуролози су издвојили пет технолошких опција које највише обећавају: орбиталне системе, усмерену енергију, интелигентне машине, нове изворе енергије и нове материјале. Прве три потенцијално могу да измене начин ратовања, а остале омогућавају ефикасније извођење борбених дејстава. Имајући то у виду поставља се логично питање: где је у свему томе човек, ратник, бојца, главни носилац терета на бојишту?

Амерички публициста Петер Сингер у новој књизи „Умрежени у рат“ описује пројекат Пентагона о војнику будућности као чуду нанотехнологије. Пентагон је још осамдесетих година почео рад на пројекту „Копнени ратник“, али се од њега одустало, јер је опрема тежала четрдесет килограма, а батерије које су покретале низ функција ни су трајале више од четири сата.

Али, наука је од тада знатно напредовала, па се на новом пројекту „Моћни ратник будућности“, кога је Сингер описао као нешто слично Гвозденом из анимираних филмова, већ увелико ради у лабораторијама Пентагона.

Из оклопа „Моћног ратника будућности“ моћи ће да се испалују меци, струјни удари, чак и минијатурне ракете калибра 15 мм са топлотним навођењем, тако да не могу да промаше циљ. Систем за вид спада такоређи у домен фантастике: наочаре у шлему су као компјутерски монитори и истовремено могу да обављају више функција које приказују у различитим прозорима. У систем вида уграђен је двоглед, који види километрима у даљину и уз то препознаје предмете и упозорава на опасности.

Вишенаменски нишан преко разних сензора и камера омогућава војнику да, рецимо, једним оком види шта се налази пред њим, а другим да гледа иза себе. Поред „ноћног вида“, односно инфрацрвених зрака, налазе се и топлотни сензори, који на наочарима дају приказ обриси људског тела и кроз најгушћу маглу, дим и праšину од експлозија. У шлем су уграђене и слушалице са специјалним микрофонима, које омогућавају да се чује разговор на педесет метара удаљености, као и „електронски нос“ који препознаје мирис хемијског оружја и експлозива.

Униформа је право технолошко чудо, направљена од компјутерски састављених наноматеријала. Према потреби се претвара у оклоп, мења боју према околина и делује као егзоскелет, односно појачава рад мишића, тако да војнику даје додатну снагу и издржљивост. На месту удара пројектила материјал образује „ваздушни јастук“ (слично као у аутомобилу), који га одбија, а када је потребно, стврдњава се тако да у борби прса у прса појачава снагу ударца. Ако се и поред свега деси да војник буде рањен, униформа се претвара у „амбуланту хитне помоћи“ и функционише као завој, облога и заштита. И обућа, компјутеризоване чизме, направљена је тако да олакшава ход, појачава брзину и омогућава скокове од неколико метара. Руквице које употребљава војник у случају потребе могу да се стврдну и постану смртоносно оружје.

■ Бионички војник

Бионички војник је у сваком тренутку повезан са својим друговима и са базом, која може непрекидно да прати његове животне функције. Ако у бази приметите да је уморан или поспан, моћи ће да га пробуде или „транскоријалном магнетном масажом“, преко посебног уређаја у шлему, или хемијским средствима за јачање мишића и енергије и блокирање умора и сна, који су већ спремни у униформи, а моћи ће да се убризгају даљинским путем из базе. На исти начин, из базе, преко униформе, рањеном војнику могу да се дају лекови и седативи и да се инфрацрвеним зрацима убрзава исцељење.

Овако опремљен војник био би не само непобедив, већ и неуништив, што би значило мању „потрошњу живе силе“, односно мање потребног људства.

Сингер закључује да „Моћни ратник будућности“ није никакав плод научне фантастике, већ реално остварив пројекат на коме се ужурбано ради у лабораторијама Пентагона. Међутим, сложеност и напредност опреме о којој је реч, не искључује могућност грешака и кварова, а тиме и довођења у животну опасност „копног ратника 21. века“. Пентагон је у прошлости – од рата у Вијетнаму до садашњих сукоба у Авганистану и Ираку – већ забележио много промашаја, потрошивши милијарде долара у настојањима да направи бионичког ратника, а амерички војници, којима се пројекти Пентагона често обијају о главу, уздоју се у просто правило: што брже изађи из рата. ■

Станислав АРСИЋ

Војно и пропагандно коришћење сајбер простора

Идеално оружје

Сајбер ратовање представља један од највећих безбедносних изазова данашњице. Процењује се да је данас готово 120 земаља ангажовано у развијању потенцијала за обављање обавештајне делатности преко Интернета.

Спасности које доноси злоупотреба Интернета и модерне технологије нису нове – појавиле су се још пре десетак година. Током бомбардовања Српје, неформални тимови српских хакера јавно су објавили све Интернет адресе војних структура Алијансе у Европи, посебно у Италији, после чега је уследила масовна кампања информатичког напада на наведене рачунаре. Био је то *рат Интернета*. Нови је, међутим, интензитет „хакерских напада“ из једне на другу земљу и њихова технолошка усавршеност која је у порасту.

Према доктринарним документима оружаних снага САД, компјутерско-мрежне операције представљају само једну од пет централних координираних активности које се укупно називају *информационе операције*.

Сајбер простор постао је домен извођења борбених дејстава као и копно, море, ваздух и свемир, а обележава га употреба електронског и електромагнетског спектра алата за чување, модификовање и размену података преко умрежених система повезаних са физичком инфраструктуром.

■ Интернет обавештајци

Операције у сајбер простору обухватају више од мрежних операција (*network warfare operations*). Коришћење – у Ираку и Авганистану – импровизованих експлозивних направа, *GPS* и *SATCOM*, извођење Интернет финансијских трансакција, ометање функционисање радара и навигационих система, сајбер напади на компјутерске системе, само су неки примери коришћења сајбер простора.

Према америчким стручњацима, сајбер оружје представљају компјутерске програме намењене за ометање и прекидање функционисања компјутера, али и уништавање и прикупљање података из база података компјутера противника.

Велике и мале државе, званичне и неформалне организације и групе, користе савремене компјутерске програме за обавештајне активности и ометање економског пословања других земаља, док екстремне, терористичке и национали-

Напад на Пентагон

Према најновијим подацима, у једном од најжешћих сајберских напада на мрежу америчке војске, компјутерски хакери, за које се верује да делују из Русије, успешно су продрли у компјутерски систем Пентагона.

У нападу је страдала мрежа централне команде САД – штаб за праћење операција америчких снага у Ираку и Авганистану. Поред тога, хакери су успели да продру у тајну мрежу стратешког одељења Министарства одбране САД, што је означено као „озбиљна претња националној безбедности“. Колико је познато, починиоци су користили програм Agent.btz, специјално створен за доношење штете војним мрежама.

стичке групе сајбер простор користе за извођење модерног пропагандног рата. Процена је да је око 120 земаља ангажовано у развијању потенцијала за обављање обавештајне делатности преко Интернета. Тиме се баве цивилне обавештајне службе и војни компјутерски експерти, што повећава ефикасност напада. Сајбер ратовање је нова област у којој се велике и мале силе надмећу за премоћ и доминацију.

Обавештајна делатност тежи да искористи све предности које пружају компјутерска технологија и Интернет. У актуелној навали међусобног оптуживања великих држава за „сајбер шпијунирање“ нема невиних, већ су права питања: ко кога тренутно хакерише, тј. шпијунира, и ко је кога „унајмио“ у те сврхе, будући да се тешко доказује.

■ Информативна операција

Поред конвенционалног рата, током прошлогодишњих војних операција у Јужној Осетији упоредо се водио и информативни рат између Русије и Грузије. Информационе операције се између оста-

Одложена операција

Занимљиво је да током војне операције „Ирачка слобода“ америчке и коалиционе снаге, званично, нису изводиле компјутерско-мрежне операције против компјутерских система у Ираку. Амерички званичници су одлагање извођења сајбер операција према ирачким банкарским и војним компјутерским системима образложили чињеницом да су ирачке банке биле умрежене и повезане са финансијском комуникационом мрежом која је лоцирана у Европи.

лог дефинишу као активности које се предузимају против информација и информативних система непријатеља уз чување властитих информација и информативних система. У „грузијском случају“ циљ сајбер информационог активности руских неформалних група било је спречавање грузијске стране да међународној заједници наметне своју слику сукоба у Јужној Осетији. У овом случају конкретни циљ био је да се противничкој страни онемогући комуникација преко Интернета са „спољњим светом“.

Пре него што је почела војна операција у Јужној Осетији, неформална група руских хакера блокирала је већину Интернет сајтова у Грузији. Према западним војним аналитичарима, компјутерске нападне операције претходиле су војним операцијама Русије и на неки начин представљале најаву почетка оружаних сукоба. Сајтови грузијске владе и медија били су срушени у ноћи 7. августа 2008, ноћ пре него што су руске трупе ушле у Јужну Осетију.

Интернет сајт грузијских вести, www.civil.ge, нападнут је такозваним DDoS-ом. Као последица напада, грузијски Интернет оператери нису могли да измене садржај на својој страници и тиме пренесу међународној јавности њихово виђење сукоба у Грузији. Свака вест коју су Грузини покушали да пласирају на Интернету била је одбијана услед нереалног преоптерећења њиховог сервера и целог система. Проблем је превазиђен тиме што је уз помоћ Google-а и естонских компјутерских експерата грузијски сајт www.civil.ge привремено премештен на другу сигурну локацију.

Експерти НАТОа за сајбер технологију потенцирају асиметрични аспект сајбер ратовања и велики значај наведеног феномена због малог ризика његове примене, мале цене коштања, високе ефикасности и лаке глобалне применљивости. Закључују да је то „једно идеално оружје које нико не може да игнорише“.

Милан МИЉКОВИЋ
Снежана ЂОКИЋ

Црна Гора кандидат за домаћина поморске вежбе НАТО

Црногорско министарство одбране потврдило је да је Црна Гора поднела Савезничкој команди за операције НАТО кандидатуру за земљу домаћина поморске вежбе „Cooperative MoCo“, која би на јужном Јадрану требало да буде одржана у јуну 2010. године.

Та врста вежби спада међу најважније годишње вежбовне активности НАТОа, а поред снага земаља чланица у њима учествују и припадници оружаних снага држава укључених у Партнерство за мир и Медитерански дијалог, док су чланице Истанбулске иницијативе за сарадњу посматрачи, објаснило је црногорско министарство.

Портпарол Министарства одбране Видок Латковић објаснио је да би у вежби учествовали ратни бродови из састава сталне НАТО поморске групе 2 (SNMG2) у Медитерану и бродови из земаља чланица Партнерства за мир. Вежбу финансира НАТО, док би се трошкови Црне Горе односили на транспорт и информатичко-техничку помоћ. ■

Словенија у мултинационалним операцијама

Словенија рачуна на командно место у оквиру НАТОа у Босни и Херцеговини (БиХ) или на Косову, рекла је у Бриселу словеначка министарка одбране Љубица Јелушић.

„На основу чињенице да се Словенија истински труди и много доприноси безбедности и стабилности у БиХ и на Косову, командно место на једном или другом простору нам сигурно припада“, изјавила је Јелушић.

За Словенију је у оквиру команде НАТОа у Сарајеву предвиђена командна позиција. „Ако се деси да Словенија и словеначка војска изгубе то командно место, онда ћемо се засигурно побринути да дођемо до друге једнако вредне командне позиције у оквиру операција које су у току на Балкану“, нагласила је словеначка министарка истичући да је 380 словеначких војника и цивилних стручњака у овом тренутку на Косову. ■

Стратешко партнерство Македоније и САД

Заменик државног секретара САД Џејмс Штајнберг изјавио је у Скопљу да САД остају стратешки партнер Македоније и да подржавају напоре у оквирима УН за проналажење прихватљивог решења за спор Скопља и Атине око имена Македоније.

„Разговарали смо како да наставимо сарадњу која доприноси стабилизацији региона. То је веома важно за САД, а заједно можемо постићи много и у будућности очекујемо да та сарадња буде плодна“, рекао је Штајнберг после разговора с македонским премијером Николом Груевским.

Заменик америчког државног секретара рекао је да Вашингтон подржава напоре посредника УН Меџуа Нимица за проналажење решења у спору с Грчком око имена Македоније. Он је захвалио Македонији на учешћу у мировним мисијама у Авганистану и Ираку.

Груевски је нагласио да су САД стратешки партнер Скопља и да ће „Македонија наставити ту сарадњу, а нада се да ће то резултирати пуноправним чланством у НАТО“. ■

Израелска авијација увежбала регионални рат

Израелске ваздухопловне снаге одржале су велику вежбу симулирајући рат између Израела и арапских земаља, као и терористичких организација. У оквиру вежбе, авијација је тестирала спремност на нападе ракетама и гранатама, усмерене на цивилне циљеве из више правца.

Већина ескадрила ваздухопловних снага учествовала је на вежби, укључујући пресретаче пројектила, борбене авионе, хеликоптере, транспортне и летелице за допуну горива, одбрамбени систем и обавештајну службу. На вежби су учествовале и копнене снаге.

Израелски министар одбране Ехуд Барак рекао је да је вежба веома важна. „Оно чему смо били сведоци јача наше уверење да имамо људе у које се можемо поуздати“, рекао је Барак. Вежба авијације била је део широких припрема Израела за потенцијални регионални рат, укључујући напад на Иран или сукоб ограничен на северни фронт, Либан и Сирију. ■

Саркози отворио војну базу у Абу Дабију

Председник Француске Никола Саркози отворио је француску војну базу у Абу Дабију. На церемонији су подигнуте заставе Француске и Уједињених Арапских Емирата (УАЕ) у присуству Саркозија и потпредседника Владе УАЕ, министра унутрашњих послова шеика Сеифа бен Заједа Ал-Нахијана.

Војна база названа „Камп мира“ примиће од јула ове године више од 400 француских војника на три локације – у бази морнарице, бази логистике у луци Абу Дабија и ваздухопловној бази.

„Та база представља подршку нашим снагама распоређеним у Индијском океану, али ће служити и за развој билатералне војне сарадње“, рекао је командант базе Ерве Шерел. ■

Пише
Александар РАДИЋ

Храна и бомбе

Северна Кореја се сваког пролећа у протеклу декаду и по суочава са кризом у снабдевању становништва храном. Изузетно милитаризована држава, изолована делом властитом одлуком, делом негативним ставом САД и савезника, нема начина да се сама прехрани. Нуклеарне бомбе су једина релевантна привредна грана која неће оманути и зато ће Американци имати довољно аргумената за параноичне процене да би оне могле доћи на тржиште.

У време када су складишта хране скоро празна почиње нова безбедносна криза која Северну Кореју доводи у ударне вести. Оне почињу на иницијативу режима из Пјонгјанга обично тако што се ракета великог домета пошаље далеко од лансера, да би се показало колики домашај има севернокорејска сила. Затим следи снажна офанзива међународних институција, обично уз подршку и агресивни приступ САД, односно уз настојања Кине и Русије да пронађу неко мекше решење за „уразумљивање“ Пјонгјанга.

Потом долази попуштање, а Северна Кореја као неку врсту планетарног мита за добро понашање добије на поклон храну, често од браће са југа полуострва. После кризе само се стручни безбедносни кругови баве проценама будућих ризика пролиферације наоружања за масовно уништавање и повремено свет подсети на постојање Северне Кореје мрачним проценама да ће из те држава код-тад нуклеарна бомба доћи у руке екстремиста.

Шаблон се поновио и пролећа 2009, и то у врло ефектном облику: у Северној Кореји прво су подсетили свет да су поседници нуклеарне бомбе подземном пробом, затим су лансирали у смеру истока балистичке ракете. Пробали су и ракетне системе противваздушне одбране да би превентивно показали да су пре демонстрације силе проценили да би се, можда, нашли и под узвратним ударом.

Новину у уходаном сценарију представља то што су се, осим очекиване чврсте реакције из САД, за оштре казнене мере према Северној Кореји изјаснили и Руси и Кинези. Разлике између тих сила сада су у избору казне, а не у суштини процене безбедносних прилика на Далеком истоку. Сви су сложни у процени да Пјонгјанг сада одлази превише далеко у претњама глобалној безбедности. Нема више покушаја да се релативизира значај балистичких ракета великог домета и потврде да би оне, сасвим сигурно, ако Ким Ил Џонг тако одлучи, могле да буду наоружане нуклеарном главом.

На критике тако агресивне демонстрације силе, из Пјонгјанга нису имали адекватан одговор, јер нису ни били припремљени за такав развој догађаја. Они су само вербално подигли улог ставом да цене да се више не морају придржавати услова примирја из 1953. године. У пракси ништа нису учинили, јер су затечени у пат-позицији. Сада сложени механизми међународних односа, сила и интереса, треба да обликују конкретне потезе према режиму из Пјонгјанга.

Американци су предводници става да Северну Кореју треба притегнути шо је могуће ви-

ше. Послали су провокативну поруку тиме што су предложили да се претресају сви бродови и остали облици превоза извозних артикала из Северне Кореје да би се отклонио ризик првенствено од продаје наоружања за масовно уништавање, а затим извоза наоружања које представља један од ретких преосталих извора чврсте валуте за Пјонгјанг. Амерички став нема простора за политичку трговину: или ће Северна Кореја да се одрекне нуклеарног сна, или ће се суочити са снажним притиском. Избегава се јасно одређење до чега тај притисак треба да доведе, али без недоумице да САД очекују да ће доћи и последњи дан живота режима Ким Ил Џонга.

Само радикална политичка промена може заиста да представља крај сталних безбедносних проблема са Северном Корејом, ако се суди по искуствима из досадашњих преговора који су доводили до привремене осеке севернокорејске милитаристичке амбиције и нове све озбиљније кризе.

На другој страни су Кина, врло заинтересована за судбину свог суседа, и Русија, која је, као и САД, за јачање притиска, али са мером. Наиме, постоји врло разложан страх од тога шта би се десило ако Ким Ил Џонг доживи крах у држави без алтернативних политичких механизма, са оружаној силом као главним (и скоро јединим) послодавцем националне привреде. Ако би држава пропала, милиони безнадника нашли би се у новом другачијем окружењу, и то са оружјем у руци. Нико то не жели, посебно ако се има у виду да се на добро скривеним местима налазе нуклеарне бомбе.

Шта год да се одлучи у игри великих сила, Северна Кореја наставиће да живи као острво на савременој политичкој карти планете. Она ће остати претња безбедности других, али режиму Ким Ил Џонга и то се чини као боље решење од потпуне маргинализације.

Процене будућности су врло незахвалне када је реч о томе шта би Ким Ил Џонг могао да учини, јер се тамо не ради у складу са правилима каква вреде за остале владаре. Информације о томе да се припрема сукцесија у необичној комунистичкој династији подстакле су плимину процена о томе шта се дешава у изолованом режиму. Маштовите процене иду до тога да ће то отворити ново време у односима света и Северне Кореје, до мрачних реалиста, који цене да се ништа битно неће променити заменом имена главнокомандујућег у Пјонгјангу. Привреда се не може подићи пуким речима, и зато се може проценити да ће, без обзира на евентуалне политичке промене, будуће светско мито Пјонгјангу морати да буде све веће. ■

ЗАХАРИЈЕ ТРНАВЧЕВИЋ, НОВИНАР

МИРИС ЗЕМЉЕ

Обрађивање земље је посебна магија. Некада су у психијатријским клиникама болеснике лечили и тако што су их изводили у баште да певе, окопавају, сеју... Посматрање биљке која расте под вашим рукама, коју сте посадили, заливали, неговали, а онда убрали њен плод и пробали га – осећај је који човека испуњава несвакидашњим задовољством.

То је исконски посао који живи у траговима у човеку данашњице. Што је већа густина насељености, све је јача потреба да се оде, издвоји – да поново постанемо свесни да смо јединке, а не само део сиве масе која се таласа са посла на посао.

Сведок и учесник готово читавог једног века, новинар од 1948. године, Захарије Трнавчевић је прошле године обележио 60 година професионалног рада. Верује у то да је љубав посебан амалгам који штити од старења, посао чини лакшим, а људе – бољим. Верује и у људе, дели их на добре и оне који то још увек нису. И истрајава – поклањајући знање које води прогресу и искуство – које указује на истинске вредности и које не смемо изгубити.

▣ *Судбином одређени или појединачним енергијама обликовани, наши животи се одвијају на различите начине. Шта је то што је одредило Ваш живот, што га је учинило баш оваквим какав јесте? То наравно могу бити људи, догађаји, процеси, избори, мириси, тренуци...*

– Када се човек у годинама у којима сам ја осврне иза себе види да су неке ствари, које најчешће зовемо случајношћу, знатно утицале на његов живот, на све што је касније уследило. Завршио

сам учитељску школу и никада нисам сањао да ћу бити новинар. Мада сам читајући „Златну књигу“, лепу едицију за децу основношколског узраста, прочитао и запамтио да ће све професије једнога дана бити сувишне, јер ће сви људи, захваљујући напретку знања, моћи да владају многим дисциплинама, али ће једино новинарство опстати. Новинар ће бити тај који ће да извести о свему томе. Дакле, једино занимање које ће бити вечно. Чак и када би дошло до неке катаклизме, страшног суда, новинар је тај који ће да каже – догодило се.

Управо је случај и учинио да сам постао новинар тако што сам радио као помоћник начелника за кадрове у Задружном савезу Србије, путовао сам много и запажао разноврзне ствари о којима сам једноставно пожелео да пишем за лист „Задруга“. Редакцији се то допало, и врло брзо су ми понудили да оставим свој чиновнички посао и postanем новинар. Прихватио сам, и тако је све кренуло. Радио сам у штампи, а у електронске медије сам прешао, такође захваљујући случају. Отишао сам у болницу да

посетим свог друга, колегу Бранка Николића који је 1958. године уређивао на телевизији емисију за пољопривреднике. Бранко ми је предложио да преузмем тај посао, јер он више неће моћи да га ради. Сећам се да сам био затечен, али сам после неког времена одлучио да прихватим понуду. Тако сам прешао у електронске медије. После више није било случајности. Радио сам, кажу суверено свој посао, отишао у пензију, а како новинари, сељаци, књижевници... никада заиста не престају да раде, тако сам и ја наставио свој посао, радио у ТВ Политици, и пошто су ме тамо сменили због неког чудног случаја, понудио сам Верану Матићу да за Б92 радим емисију „Знање на поклон“. Моја идеја је прихваћена и ево ту сам и данас, после десет година...

Новинарство је посао који сам у међувремену савладао, посебно електронско, где се данас са лакоћом бавим визуелизацијом својих идеја. За разлику од штампаних медија, на телевизији имате задатак да и сликом испричате причу. Како је слика пресудна за перцепцију, више него реч, то је креативан, али и захтеван посао. А о својој професији се увек најбоље одређујете када себи поставите питање шта би сте желели да будете када бисте се поново родили. Ја бих поново био новинар.

□ Шездесет година рада у новинарству је јубилеј за свако поштовање. Како су новинари, како каже статистика, прилично кратког века, шта Вас је свих тих година одржало?

– Само је једна реч одговор на ваше питање – љубав. Човек који воли то што ради, људе око себе, природу, самог себе поштује и који није у неком сукобу са самим собом, јер је то најтежи конфликт – успореније стари. Када волите то што радите, радите са лакоћом. Свако приморавање на било који посао човек доживљава као тортуру. Када видите плодове тога што сте урадили, када бивају прихваћени, а плодови су намењени другима који читају, слушају, гледају, онда вас то покреће да поново закорачите у нову тему, нову емисију... Главни покретач за све у животу јесте љубав, она у нама буди већу енергију. Чак ми се чини да је љубав неки посебан амалгам који штити организам од сваке убрзане ерозије и корозије.

Када организам функционише тако дискретно да скоро не примећујете ни крвоток, рад срца – онда сасвим сигурно ради на фреквенцији која омогућава успореније старење. Морам вам признати да ја уопште не размисљам о годинама, размисљам о емисијама, следећим темама...

□ Рекли сте да Вас у свему што радите покреће љубав. Како се уопште догодила та љубав између Вас и пољопривреде, која је увек некако на маргини, на неком споредном колосеку?

– Нажалост, за неке људе је пољопривреда и даље на маргинама. Како се догодила та љубав? Верујем у то да човек када нешто упозна, то и заволи, кад заволи, жели још више да упозна... То је својеврсна спирала, што више познајеш неку област, више је волиш, и обрнуто. Увек сам осећао посвећеност ка том делу наших живота који се зове пољопривреда, село, земљорадња... Упознао сам многе дивне, драге људе, мучнике, људе који заслужују наше поштовање, подршку... Њихове судбине ме покрећу увек изнова да радим овај посао, свакодневно ми стижу позиви, писма, предлози људи који су у невољама због разних разлога. Не само због елементарних непогода већ и због неприлика које им ствара администрација.

Волим људе, никога не мрзим, само не одобравам поступке за које мислим да нису примерени. Мржња је осећање које разара.

Зато када наиђем на такве поступке, гласно кажем шта мислим о томе. Јер љубав у мом случају подразумева и критику.

□ Ваше бављење новинарством не завршава се само на пуком преношењу информација. То што Ви емитујете у етар јесте помоћ. И у емисијама за пољопривреднике, али и у емисијама „Рефлектор“ или „Нешто четврто“, које су се бавиле правним саветима, и то врло често у споровима са државом, Ви сте својим гледаоцима пружали преко потребну помоћ.

– Својим млађим колегама стално говорим да посао новинара није само да пренесе то што је видео гледаоцима, већ да размисљујући изнесе и неки предлог, како постићи да се то што је неправилно више не понавља. „Знање на поклон“ ради специфична новинарска екипа. Ми смо покретачи многих акција

које је, вероватно, неко други требало да покрене. Ми то радимо из емисије у емисију, и те иницијативе и предлози су на многим местима прихваћени, по њима се ради, резултати пристижу, што нас чини поносним, и наравно, поново покреће на акцију. Ми нисмо емисија – ми смо мисија.

□ Већ шездесет година покушавате да убедите сељаке, паоре, тежаке... да нису грађани другог реда, већ да су јунаци, прегаоци. Успевате ли у томе?

– Нисам успео још увек. Мало, мало, па те људе задеси нека неприлика која их поново враћа у простор у коме нису поштовани, уважавани... Чудно је колике су размере незаинтересованости и непоимања да су то људи на којима почива огроман посао – производња хране. А од тога сви ми зависимо. Недавно сам написао у једном тексту да, када држава потражује од сељака, зарачунава затезну камату, а када држава дугује том истом сељаку, не помиње реч камата. То је неморално. Где је решење?

Решење је у томе да се сељаци уједине, да имају синдикат, политичку странку, пословне асоцијације, јаке кооперативе, задружни покрет – за то сам се увек залагао. Једино тако, окупљени и повезани по принципу „седам прутева“, вођене истим идејама, они могу постати снага пред којом ће ова влада показати поштовање.

□ Ви сте човек који је путовао Србијом, ишао међу људе, разговарао са њима о њиховим проблемима... Чињеница је да се српско село полако гаси. Хоће ли опстати?

– Неминовност је да једног дана у пољопривреди Србије буде ангажовано само око шест до осам посто становника, као што се

то догодило одавно у високоиндустријализованим земљама Западне Европе. Они располажу машинама великог учинка и данас су им за производњу тоне пшенице довољно два сата годишње. Укрупњавање поседа је и наша неминовност. Ми имамо око 660.000 малих поседа, од којих је регистровано нешто више од 400.000. Тако нешто не постоји у Европској унији.

Код нас је просечна величина поседа нешто мања од четири хектара, а на западу Европе је 35 до 40 хектара, десетак пута више. У Војводини се полако креће ка томе, тамо постоје произвођачи који обрађују и неколико стотина хектара. Проћи ће много времена док се не промени та поседовна структура, иза које ће мали произвођачи моћи да опстану само ако буду део великог пословног система у коме сви производе по истој технологији неколико производа који се извозе, и које тржиште тражи. У Италији и Француској су већ кооперативе, а то је једина формула да наши мали поседи опстану и живе још неко време.

□ Чини се да смо у градовима, окружени бетоном, скоро заборавили како мирише земља. Да ли у обрађивању земље има и неке посебне магије, библијске приче о опстајању?

– Таква магија заиста постоји. Некада су у психијатријским клиникама болеснике лечили и тако што су их изводили у боште да плеве, окопавају, сеју... Посматрање биљке која расте под вашим рукама, коју сте посадили, заливали, неговали, а онда убрали њен плод и пробали га – осећај је који човека испуњава посебним задовољством. Све је већи број урбаних људи који се враћају на имања својих предака да нешто засаде, обрађују. То је исконски посао који живи у траговима у човеку данашњице. Што је већа густина насељености, све је јача та исконска потреба да се оде, издвоји – да поново постанемо свесни да смо јединке, а не само део сиве масе која се таласа са посла на посао.

У скандинавским земљама општине су, уважавајућу ту потребу људи, испарцелисале напуштене површине, претвориле их у оазе и доделиле грађанима за тај посебан осећај и задовољавање важне потребе урбаног човека. Контакт са земљом води ка миру, опуштању, садејству са природом. Сеоски туризам такође има перспективу због те потребе људи да се врате исконском.

□ У дугом, креативном и плодном животу Ви сте учесник и сведок готово читавог једног века. Учествовали сте у Другом светском рату, 1948. године постали новинар... Како је то време било? Шта смо у међувремену добили а шта изгубили?

– Нешто смо стекли, али смо много тога и изгубили. Изгубили смо нешто од ранијег смисла за заједнички живот. Раније су постојале породичне задруге коју су радиле и живеле под истим кровом, изгубили смо мобе... Некада је било знатно више солидарности. Данас човек наоружан разноврсним модерним уређајима губи потребу за том суштинском спрегом са другим људима. Не говорим то носталгично. Мада, шта је носталгија? Тежња да се врати оно што је било боље од овога што сада јесте.

Стекли смо знање и то је добро, независнији смо него што смо били. Али је важно да сачувамо свест да смо само део једне заједнице која се зове породица, једне земље која се зове Србија, Европе и свемира. *Дрво се на дрво ослања, а човек на човека* – изрека је коју не смемо заборавити.

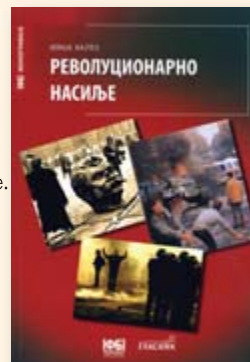
□ Шта је то у шта верујете?

– Иако сам номинално атеиста, верујем у бога као систем законитости које управљају светом. Тај бог није персонализован, јер он то и није, живи у мени као свест о добру и злу. Верујем у људе. Никада их не разликујем по расним, националним или верским обележјима, већ људе делим на добре и оне који то још нису. Та љубав ми је довољна за све остало. Верујем у прогрес, у способност човека да се мења. ■

Драгана МАРКОВИЋ

Нове књиге Революционарно зло

Књигу *Революционарно насиље* - химна слободи или апологија зла, пуковника др Илије Кајтеза, начелника Катедре друштвених наука Војне академије, издали су Факултет безбедности Универзитета у Београду и Јавно предузеће *Службени гласник*.

Аутор у књизи изучава проблем односа зла, радикализма, терора и револуције. Приказао је и проблематизовао низ тумачења, разумевања и објашњења, посебно односа револуције и зла.

Пуковник Кајтез бави се, најпре, питањем одакле долази зло и да ли се може искоренити у људском роду, а потом разматра манифестацију зла у кризама и ратовима. Он истражује и различите приступе друштвеном, политичком и револуционарном насиљу. Други део књиге посвећен је разумевању друштвених промена, идеји прогреса, као тријумфа оптимизма у историји. Надаље пише о схватању револуције, од античког времена до савременијих одређења, на пример, Марксовог тумачења тог проблема.

Такође, анализира буржоаске политичке револуције у Холандији, Енглеској и Француској, али и догађаје који су довели до Октобарске револуције. Посебно поглавље књиге посвећено је политичком терору и жртвама у пролетерској револуцији, његовом теоријском и историјском оправдању, те анализи стаљинистичке владавине – *владавини зла и масовних злочина*. На крају аутор проблематизује парадокс револуције, односно њену еманципаторску улогу, али и њен могући злочиначки потенцијал.

У научном вредновању књига *„Революционарно насиље“* *припада делима из области друштвених наука, која су подстицајна и за садашње и за будуће истраживаче револуционарног насиља, проблема зла и терора. Са становишта практично-политичке употребљивости ова студија корисна је свима у политици који вреднују употребу различитих средстава за различите циљеве* – стоји у рецензији проф. др Чедомира Чупића, са Факултета политичких наука у Београду.

Професор др Владимир Цветковић, декан Факултета безбедности у Београду каже: *Аутор сагледава феномен зла као филозофско-антрополошки проблем, затим као појам друштвеног, политичког насиља, али и као манифестацију зла у смислу људске агресивности. Кључно питање које се поставља јесте да ли се може говорити о револуцији, а да се не заобиђе човеково зло у историји, масовни злочини, бестијални обрачуни са противницима и непријатељима.*

Он закључује да досадашња историјска искуства говоре у прилог чињеници да нас расправа о било ком аспекту револуције нужно упућује на нехумана искуства и злочинства учињена у име напретка, што намеће питање актуелно од Макијавелија до данас: да ли се нељудским путевима и средствима могу постићи племенити друштвени и историјски циљеви?

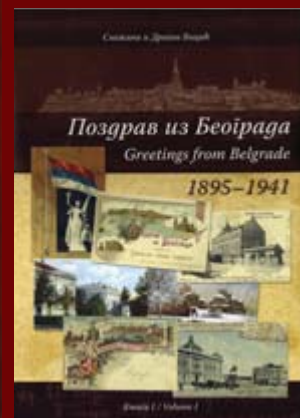
Револуција се, рушећи стари поредак, брже него што ствара нови, приближава безвлашћу. Што траје дуже, за њено битисање, потребно је све више јаким нагона и надражаја, а злочини и кажњавање су добар опијум за раздражену масу. Револуционарни идеализам претвара се убрзо у револуционарни фанатизам. Револуционарне вође на власти жртвују садашњост и људе – за неизвесну будућност. ■

В. ПОЧУЧ

Монографија „Поздрав из Београда 1895-1941”

Изгубљен лик главног града

Брачни пар Вицић - Снежана, дипл. архитекта, и пуковник доц. др Драган, хирург са Клинике за очне болести ВМА - који више од тридесет година сакупљају разгледнице, свој хоби преточили су у књигу „Поздрав из Београда 1895-1941”. Та луксузна двотомна монографија недавно је представљена јавности у Свечаној сали Скупштине Београда, а издавање књиге подржало је Министарство културе Републике Србије.

У књизи је на око 700 страница, у пуном колору, одсликан развој главног града. Више од 1.300 старих разгледница из периода од 1895. до 1941. дочарава како су се мењали делови престонице и како је израсла у савремено организовану градску целину. То вредно дело почиње првом издатом разгледницом – из 1895, која, треба рећи, касни само неколико година за сличним објављеним у градовима Европе.

Монографија, међутим, није само фото-албум, јер разгледнице прати изузетно занимљив текст на српском и енглеском језику, који говори о здањима, градским амбијентима, људима,

продавницама, хотелима, о ствараоцима који су подизали београдска здања, о задужбинарима који су их финансирали. Приказује и војне објекте, јединице, трагове бомбардовања током Првог светског рата. Речју, осветљава читаву епоху која је давно прошла и о којој смо много тога заборавили. Омогућује будућем читаоцу да само једним погледом види нешто из историје и сазна о животу главног град.

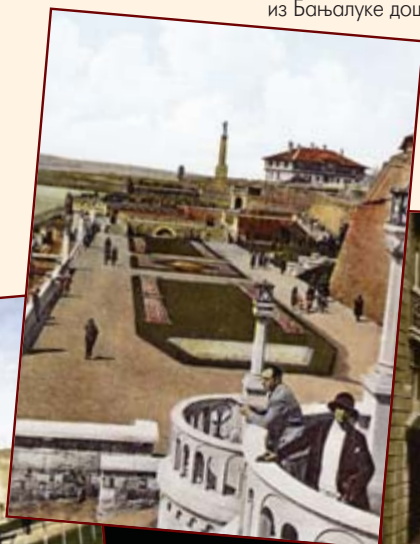
На промоцији су о књизи говорили рецензенти – др Марко Поповић, научни саветник Археолошког института, Иво Етеровић, уметнички фотограф, и аутори. Поповић је говорио о разгледницама као научном документу, прворазредној изворној вредности, будући да пружају низ информација које други медији и писани извори не могу да дају. Он је рекао да је том монографијом Београд обогачен и да му је враћен део изгубљеног сећања.

Уметнички фотограф Иво Етеровић, титулиран и као лични фотограф главног града, одао је признање брачном пару Вицић што су направили изузетно вредну монографију, која је, рецимо и то, тешка шест килограма.

Аутори су на крају истакли како је њихово дружење са разгледницама почело пре више од тридесет година, када су из Бањалуке дошли у Београд. Њима су разгледнице помогле да боље виде главни град, јер једна слика казују као хиљаду речи.

Они су прикупили обимну грађу за књигу, али су неке разгледнице тематски одвојили за неку другу монографију. ■

М. ШВЕДИЋ

Под најездом Османлија

Сеобе Срба, са појавом Османлија на просторима Балкана, потичу или из освајачких (политичких) интереса или су настале под утицајем привредних и друштвених фактора, који су, по Јовану Цвијићу, понекад „важнији и од политичких чинилаца“. Врло често се, међутим, мешају привредни и политички узроци сеоба, па је тешко утврдити где престаје један чинилац, а где почиње други.

ри крају Немањине владавине, српска држава обухватала је простор од средњег Поморавља до обала Јадрана. Упркос поразу од Византије „негде“ на Јужној Морави (1190), у саставу српске државе остале су простране области између Велике и Западне Мораве (Левач, Лепеница, Белица), крајеви око Ђуњаса, Дубочице и Врања, а према југозападу Косово, Лаб, Хвосно, Горњи и Доњи Пилот на Дриму, Зета, Требиње и Хум. Цела долина Неретве припадала је Србији. Три херцеговачке области – неретвљанску, захумску и требињску, средњовековни извори помињу као „српске земље“. На том простору једино је Дубровник са околином остао по страни. Све до средине 19. века, Дубровчани су себе називали Словинима. Кроатизација католика у том граду почела је тек средином 19. века, захваљујући идејама Илираца (Ј. Штросмајер, А. Старчевић) и хрватске католичке цркве.

Сеобе Срба, са појавом Турака, потичу или из освајачких (политичких) интереса или су настале под утицајем привредних и друштвених фактора, који су, по Јовану Цвијићу, понекад „важнији и од политичких чинилаца“. Врло често се мешају привредни и политички узроци сеоба, па је тешко утврдити где престаје један чинилац, а где почиње други.

■ Политички узроци сеоба

Политички узроци сеоба зависили су од односа снага на Балкану за време Турака, од друге половине 14. до 19. века. Наиме, Турци су донели на Балкан и немилосрдан начин ратовања, у коме се води борба до уништења не само војске, него и целокупног становништва једне земље. Харали су, палили, убијали и одводили у ропство за време ратова, али и онда када се није ратовало. Турски „крајишници“ на

границама хришћанских држава никада нису престајали са пустошењем. Намера им је била да сломе отпорну снагу хришћанских држава, а народне масе присиле на покорност или расељавање. Као што је познато, овом начину турског ратовања није могла да се одупре ниједна хришћанска држава на Балкану. Због тога је долазило до предаје или напуштања старог завичаја. Оваков систем турског освајања на Балкану, од 14. до краја 17. века, довео је до етничких померања каква се не памте од досељења Јужних Словена.

■ Колонизација ка северу

Пошто Турци из Мале Азије продиру од југа према северу и сеоба српског народа усмерена је у том правцу. После пораза на Марици (1371) и на Косову (1389), помера се етничко и политичко средиште српског народа према Сави и Дунаву. На вест о трагедији на Косову, која је у народу упамћена као „црни Видовдан“, тешка мора притисла је Србију. Бројни црни барјаци вијорили су се по српским селима и градовима. Било је села у која се нико није вратио, што је случај и са Велућем у Грузи, које од тада носи име Црнућа. Села на Косову, до којих је стигла турска војска, била су опустошена, народ је остао без игде ичега и у страху се селио. Многе породице кренуле су према Јадранском мору и немајући чиме да хране своју децу, продавали су их као робље на тргу Дријева или у Дубровнику.

Током 15. века, за време владавине Лазаревића и Бранковића, Моравска Србија постаје средиште српског народа, укључујући ту и стару Рашку. Процес етничког померања Срба у 15. и 16. веку није се зауставио ни на обалама великих река – Саве и Дунава. Под притиском Турака, Срби се насељавају на просторима јужне Угарске, односно данашње Војводине.

Још у 14. и 15. веку настају веће етничке промене и дуж обала Вардара. Турци ту насељавају Јуруке, доведене из Мале Азије, и друга номадска туркменска племена, а у градове, попут Скопља, доводе своје становништво. За време Скендербегових ратова у Албанији (1444–1468), области јужне и средње Албаније, до тада насељене већим делом словенским становништвом, међу којем и Србима, биле су опустошене, а потом насељене арбанашким сточарима.

До доласка Турака и равнице око Скадарског језера биле су претежно насељене Србима. Тешке борбе између Млечана и Турака око Скадра у 15. веку, опустошиле су жупне области старе Зете. Тада су пропали чувени трговачки и зонатски градови у околини Скадра – Свач, Сарда, Дањ, Сапа, Дривост и Бацело. И ову напуштenu земљу јужно од Бојане и Цијевне од краја 14. века насељавају арбанашки сточари из суседних планина.

Земље између Косова и Врандучког кланца на реци Босни, области средњовековне Рашке и Босне, биле су такође изложене ратним пустошењима. Оне су постепено прелазиле под турску власт или биле брзо освојене, као што је био случај са централном Босном. Босанску крајину Турци су пустошили све до Сисачког рата (1593. године). Надирући из Босне (од 1463) према северозападу, преко Босанске крајине, Лике, Баније, Кордуна у правцу Жумберка, а на северу преко Саве, кроз Славонију у правцу Драве и према југозападу у правцу Јадранског мора, Турци освајају највећи део области између река Босне и Купе, Драве и Јадранског мора. Расељене су Босанска крајина, Лика, Банија и северна Далмација, а пушта је остала и Славонија.

Током 15. и 16. века, Турци домаћим становништвом насељавају области северно од Шар планине, при чему већину колониста чине сточари из динарских области. Ту долазе претежно средњовековни Власи из планинских области старе Рашке, Зете и Хума, неретвљанске регије, западних крајева и источне Босне.

Новија проучавања турских тефтера указују да постоје таласи колонизације Србије у 15. и 16. веку из старе Рашке, Црне Горе и

Херцеговине, за које српска антропогеографија није довољно знала. Раније се почетак колонизације везивао за 18. век. Становништво, а понајвише Срби, из динарских области и Србије, насељавају Војводину и Славонију у 16. веку. Таласи ове колонизације продиру далеко према северу у Угарску, Острогон, Будим и Ердељ. Током наредна два века у Славонију и Угарску насељава се многобројно муслиманско становништво из Босне, било да се ради о спахијама или људству у саставу градских посада. Становништво динарских области из старе Рашке, Зете, Хума, источне Босне и неретвљанске области, насељава у 15. и 16. веку опустошену Босанску крајину, Лику и северну Далмацију. И тако, током тог времена, насељене су области између река Босне и Врбаса, а после Битке на Мохачу (1526) и пада Јајца (1529), колонизација захвата простор између Врбаса и Уне, северну Далмацију, Лику, Банију и Кордун.

Колонисти који су насељавали поменуте области, кретали су се крашким пољима од југоистока према северозападу, од Неретве и Цетине према северној Далмацији, Босанској крајини и Лици, а они са простора Херцеговине и Црне Горе, из неколико праваца, стизали у Босанску крајину и Лику. Већ 1530. Бенедикт Курипеичи помиње „влашке овчаре“ између Бањалуке и Кључа. Он наводи да је у Босни видео „многе српске цркве, свећенике и манастире“.

Талас насељавања на турско-аустријској граници између Драве и Јадранског мора у 16. веку није се зауставио на томе. Један део досељеника, међу којима и много Срба, насељава се у пограничним крајевима, добијајући сличне повластице какве је имао у Турској, служећи као војници на граници.

Било како било, Турци су успели да Србе, а посебно њихов вреднији сточарски део, некако настане на испражњеним ободним крајевима своје моћне државе. Сеобе су постепено, брже или спорије, ослабиле српско средњовековно етничко језгро, које се ширило на северу и западу, досежући чак до Темишвара, Арада, Будима, Крижеваца, Горског Котара, Жумберка. Разуме се, од највећег значаја биле су сеобе на простор Баната, Бачке, Срема, Барање, западне Славоније, северозападне Босне, Баније, Кордуна, Лике и северне Далмације. На тим просторима Срби су се задржали и одржали, док су у осталим крајевима, углавном, ишчезли.

■ Војна крајина

Оружани сукоби Турске против Аустрије, Угарске и Млечана, често вођени на просторима где су живели Срби, били су интензивни од 15. до 18. века. Велико супарништво Турске и Аустрије, све док се Русија није „примакла“ Балкану у другој половини 18. века, било је пресудно за Србе. Стицајем околности, они су живели на простору оба царства и учествовали у њиховим ратовима и војскама.

У пограничним областима, сем крајњих источних граница, Срби су чинили већинско становништво. Угарски краљевци су их примали и врло вешто користили, постављајући их као штит на својим јужним границама. Последњи српски деспоти, Радич Божић (1527–1528) и Павле Бакић (1537), прославили су српско име у непрекидним борбама с Турцима у тој мери да су искусни српски јунаци, шајкаши, постали веома тражени и добро плаћени ратници, без којих се није могло ни замислити успешно спречавање турских пљачкашких упада у Средњу Европу. Није спорно, историјску прекретницу означили су пад Београда (1521) и катастрофални пораз код Мохача (1526), када се турска сила зауставила тек под зидинама Беча. Велики део области преко Дунава и Саве, а са њима и сав српски народ у тим крајевима, потпуно су пали под турску власт.

Било је то време владавине султана Сулејмана Величанственог (1520–1566), када је Турска достигла врхунац своје моћи. Постала је светска сила којој се тада разједињена Европа није могла

ПРВИ СРПСКИ ВЛАДАРИ

Први српски кнежеви (архонти) звали су се Вишеслав, Радослав, Просигој и Властимир. Властимира (9. век) наслеђују синови – Мутимир, Стројимир и Гојник. Зна се да су Властимирови унци добили имена Стефан (Мутимиров син) и Петар (Гојников син). Од краја 9. до краја 11. века за власт су се борили Мутимирови синови (Прибислав, Брана и Стефан), синовац Петар (Гојников син), унук Павле (Бранов син), Захарија (Прибислављев син) и Часлав (Клонимиров син). Ширење и јачање тадашње српске државе дело је Часлава (10. век). У 11. веку, међу српским жупанима се помињу – Вукан, Урош Други и Деса.

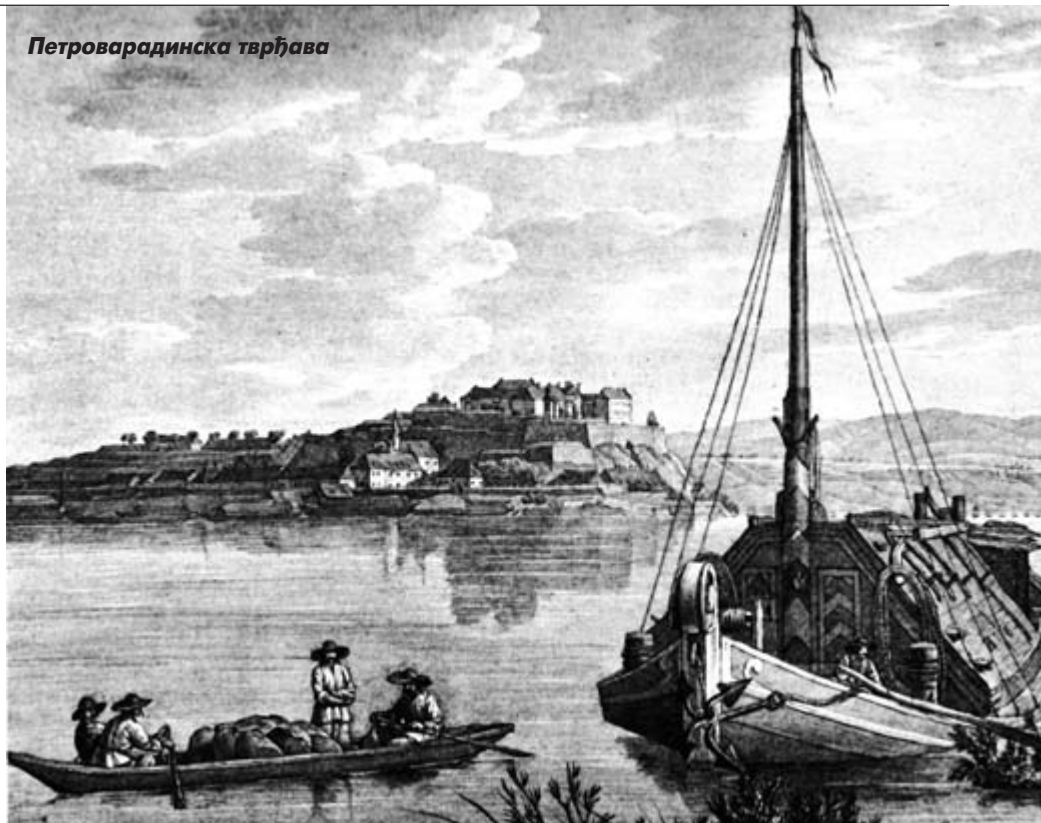
одупрети. У силном походу, прогутаваши скоро целу Угарску, Турци су сигли до Беча. И најсеверније територије српске деспотовине биле су саставни део административне и војне организације Турске, разбијене на четири беглербеглука (Румелијски, Босански, Будимски, Темишварски) и мноштво санџака. Тих година нестао је и последњи белег српске државности, коју су угарски владари даровали заповеднику српских одреда.

Процењујући да је постојећи начин ратовања против осиноних Турака постао исувише скуп, а изнад свега неуспешан, Аустрија је решила да га из основа измени. На својим јужним границама, које су тода чиниле Хрватска, Славонија и део Далмације, почела је да организује Војну крајину. Крајишко уређење основано је с циљем да се на граници створи један непробојни кордон од становништва које би се посветило искључиво војничком начину живота. Ово становништво чинили су првенствено Срби, пребези, који су се у масама населили после пораза на Мохачу и код Горјана (1537). Бечки двор је веома добро уочио колики значај имају ови веома проверени ратници за будућност царевине.

Док су Турци мању пажњу посветили пограничној служби, Аустријанци су од Војне крајине направили изузетну војну установу која је постојала од 16. до друге половине 19. века и имала значајну улогу у животу Срба у северним и западним крајевима. Она је постала посебна војнополитичка територија, директно потчињена бечком двору, створена са циљем организовања одбране граница Хабзбуршке монархије од Турака. Њени почeci датирају још из времена пропасти босанске државе (1463), када су отпочели пљачкашки упади „турских акинџија“. Раздобље великих и учесталијих упада почиње 1468. године. До тог времена предузете су већи и прве мере одбрамбене природе које ће већи део хрватских земаља, током 16. века, претворити у право војничко логориште – Војну крајину.

Када је Фердинанд Хабзбуршки (1503–1564) на Цетинском сабору (1527) изабран за краља Чешке, Угарске и Хрватске, чврсто се обавезао да ће водити бригу о граници Хрватске према Турској. Краљевска утврђења на тој граници груписана су у две војне команде: Бихаћку и Сењску капетанију, а остала утврђења требало је да бране хрватски феудалци. Но, пошто они то нису били у стању, повећан је број капетанија. Створене су још Огулинска, Хростовичка, Копривничка, Крижевачка и Иванађичка капетанија. Нешто касније (1568), формиране су две посебне крајине: Славонска од Саве до Драве и Хрватска од Драве до мора. Убрзо се те крајишке територије почињу издвајати као посебна подручја, директно потчињена владару, без

Петроварадинска тврђава

БРАНИОЦИ АУСТРИЈЕ

Војна крајина, основана да би одбранила аустријску границу од упада Турака, показала је своју вредност већ у тзв. Сисачком рату (1593–1606), али и у каснијим војним сукобима. Турске провале у Аустрију су заустављене. Већину војске сачињавали су Срби и Хрвати, док су командне дужности имали аустријски официри. Но, како је време одмицало, умножавали су се унутрашњи спорови. Хрватски племићи су се сматрали оштећеним, јер Крајишници, насељени на њиховим ранијим поседима, нису пристајали на феудалне обавезе. Хрватски сабор је сматрао да формирање Крајине представља „крњење“ ионако мале територије „остатка остатака“ Хрватске.

надлежности хрватских феудалаца, бана и сабора. На тој територији владари насељавају бројне бегунце из Турске – Србе и Хрвате, дајући им поседе као слободним сељацима, под условом да обављају војну службу у Крајини.

Непрекидне турске провале и тешке пљачке натерале су аустријске владаре да јачају одбрамбене мере у Крајини. Рудолф Хабзбуршки (1552–1612), син Максимилијана Другог, од 1572. године угарско-хрватски краљ, више се бавио алхемијом и астрологијом него државним пословима, па је одбрану границе поверио надвојводи Карлу, чије је седиште било у Грацу. Он је 1579.

основао град Карловац, који је постао седиште Хрватске војне крајине (Карловачки генералат). Седиште Славонске војне крајине било је у Вараждину (Вараждински генералат).

Хрватски племићи настојали су да слободне сељаке у Крајини претворе у кметове, а католичко свештенство да их покатоличи или „преведе на унију“ ако су били православци. Становништво је у почетку имало ниже домаће старешине и уживало одређену самоуправу. Током времена, живот у Крајини се милитаризује, јер је Аустрија водила сталне ратове и крајишку војску употребљавала не само за одбрану границе са Турцима, него и за друга ратишта. Крајишници су упамћени као одлични војници и одани бечком двору, па их је овај узимао у заштиту од притиска хрватских феудалаца и Католичке цркве.

Дајући војницима крајишницима (већином Срби и Хрвати) земљу и ослобађајући их обавеза према хрватским феудалцима, Аустрија је у другој половини 18. века успела да готово половина њене војске буде састављена од „крајишника“. Ипак, 1873. године Крајина је најпре развојена, а затим, 1881. године и присаједињена територији Хрватске. ■

(Наставак у следећем броју)

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

15–30. јун

Православни

15. јун – Еразмо Охридски (почетак поста)

24. јун – Свети апостоли Вартоломеј и Варнава

28. јун – Свети мученик Кнез Лазар и Свети српски мученици – Видовдан

Римокатолички

19. јун – Пресвето срце Исусово

20. јун – Пречисто срце Маријино

29. јун – Свети Петар и Павлао, апостоли

Муслимански

25. јун – Лејлету Л' Реагиб

ЦАР ЛАЗАР

Свети великомученик цар Лазар, један је од српских великана који су владали српским царством после цара Душана Силног. По смрти цара Уроша, патријарх Јеврем је, тадашњег кнеза Лазара, крунисао за српског цара. Лазар је слао изасланство у Цариград са монахом Исаилом и молио да се скине анатема са српског народа. Саградио је многе цркве, а најпознатије су Рованица и Лазарица. Обновio је Хиландар и Горњак а био је ктитор руског манастира Пантелејмона.

Лазар је стално ратовао са тадашњом моћном турском силом, али је, на Косову, српска војска изгубила битку, а турски цар Мурат посекао светог мученика Лазара. Тело му је пренето и сахрањено у његовој задужбини Раваници код Ћуприје. Када је почела сеоба Срба, народ је носио са собом и његове свете мошти и склонио их у манастир Рованицу на Фрушкој Гори. За време Другог светског рата, 1942. године, његово тело је пренето у Београд, где и данас почива у миру Саборне цркве. ■

ЛЕЈЛЕТУ Л'РЕАГИБ

На почетку светог месеца Рецеба, месеца седмог по реду у лунарној хијеретској години, месеца чије име на арапском језику значи *страхопоштивање*, симболизује најлепши смисао Богобојазности и угодности. Узвишеном и Свемилосном Створитељу, свеснији постајемо јер увиђамо да смо ноћу жеља дарованих закорачили у период интензивније молитве и испољвања своје оданости Богу.

Пошто хијеретски датуми започињу са заласком Сунца, ова ноћ је прва петкова ноћ у месецу Рецебу. То је ноћ у којој је по многим предајама зачет благословљени посланик Божији Мухамед. Воља Божија је била да се зачне у браку Абдулаха (Богуоданика) и Амине (Верне).

Те ноћи се у иамијама окупља и говори о наступајућим данима светог месеца Рецеба што споменут је у предајама као Божији месец. Такође се говори о наступајућим данима месеца Шажбана, Посланиковог месеца, те Рамазана, који је по тој традицији месец уммета (народа) Мухамедовог. Све су то дани покајања и повратка Богу Милосном. ■

ДОГОДИЛО СЕ...

16. јун 1944.

На Вису потписан споразум између мандатара југословенске краљевске владе др Ивана Шубашића и председника Националног комитета ослобођења Југославије Јосипа Броза Тита. Споразум се састојао у томе да будућу краљевску југословенску владу сачињавају напредни демократски политичари, који нису компромитовани у борби против Народноослободилачког покрета.

17. јун 1918.

Генерал Д'Епере је на месту команданта свих савезничких снага на Солунском фронту заменио француског генерала Адолфа Гијома. Неколико дана након наименовања, француска влада је овластила генерала Д'Епера да отпочне припреме за општу офанзиву свих савезничких трупа у Македонији.

18. јун 1915.

Српска Врховна команда објавила је наређење о формирању сталних осматрачких сигналних станица, чији је задатак био означавање правца лета непријатељевих авиона. Тај дан је одређен за Дан Службе ваздушног осматрања и јављања и Дан 126. Центра ваздушног осматрања и јављања Војске Србије.

26. јун 1876.

Са Београдске тврђаве скинута је турска застава. Две године касније Србија ће постати суверена и независна држава.

28. јун

Српска православна црква тај дан обележава као Дан Светог великомученика цара Лазара и Свих српских мученика, палих у борбама за ослобођење.

Настављајући традицију започету у Краљевини Србији 1889. године, на Видовдан се служе парастоси за погинуле српске војнике у свим ратовима.

29. јун 1869.

Велика Народна Скупштина у Крагујевцу усвојила Устав Кнежевине Србије. Устав је познат под именом Тројички и Намеснички, а у његовој изради учествовали су Јован Ристић, Миливоје Петровић Блазнавац, Радивоје Милојковић и Димитрије Матић.

29/30. јун 1913.

Бугарска је без објаве рата једновремено напала српску и грчку војску. Тиме је отпочео Други балкански рат.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ПЕТСТО ГОДИНА КОСОВСКЕ БИТКЕ

Решењем владе Краљевине Србије одлучено је да се јуна 1889. године одржи светковина којом би се изразило „дубоко и живо народно сећање Косовске Битке“. Централно обележавање овог „спомена народне туге“ почело је у вечерњим часовима 27. јуна, истовременим служењем бдења у свим црквама и манастирима у држави. Бдењу у Лазаревој цркви у Крушевцу присуствовали су краљ Александар Обреновић, краљевски намесници, чланови владе, црквени великодостојници, делегације пукова свих родова војске, представници општинских власти из сваког среза и друге званице.

У зору 28. јуна, у свим гарнизонима где је било топова, почетак светковине означен је са 21 плотуном. Након тога, у свим црквама служена је литургија, уз присуство гостију и војске у парадним оделима. Програмом прославе било је предвиђено да се на крају литургије у свим црквама одржи пригодна беседа. Након литургије служен је парастос погинулима на Косову, уз препоруку да док се пева „Вјечнаја памјат“, свуда где је то могуће, буду испаливани плотуни из топова и пушака. Краљ је тога дана положио темељ за споменик косовским јунацима.

Обележавање петстогодишнице Косовске битке одвијало се уз све знаке жалости. Према протоколу прославе, сви присутни на бдењу и литургији били су у црнини или са знацима жалости. Од шест часова увече 27. јуна до поноћи 28. јуна у целој земљи су били забрањени музика и весеље.

Припремио Миљан МИЛКИЋ

Физичка обука у Другој бригади

Кондиција и вештине

У краљевачкој Другој бригади улажу напоре да се створи што боља база за спортске и физичке активности. Недавно је у гарнизону Рашка отворена савремена теретана, која ће омогућити да старешине и војници 21. пешадијског батаљона одрже континуитет физичког вежбања и у лошим временским условима.

Нова теретана у Рашки

У касарни у Рашки недавно је командант Друге бригаде Копнене војске бригадни генерал Видоје Живковић отворио нову теретану и том приликом нагласио да су припадници јединице потпуковника Мирослава Стефановића дали лични допринос доградњи базе за извођење физичке обуке.

Старешине и војници 21. пешадијског батаљона прикупили су 120.000 динара за опремање теретане, а неке од справа сами су направили. Обављена је и обука асистената на справама, тако да су створене оптималне могућности за коришћење теретане.

„Савремени изазови постављају пред припаднике Војске потребу за усавршавање и у објектима за реализацију физичке обуке, као што су теретана или сала за борење“, каже потпуковник Мирослав Стефановић.

„Нова теретана омогућиће нам несметану реализацију садржаја физичке обуке у свим временским условима и у било које доба године“. ■

„Физичка кондиција је изузетно важна за сваког човека“ – каже командант бригаде бригадни генерал Видоје Живковић – „а поготово за сваког припадника Војске Србије, који физичку спремност стално мора да подиже на виши ниво. Ми смо озбиљно приступили планском и систематском побољшавању физичке обуке и одржавању базичних физичких способности појединаца, попут снаге и издржљивости“.

Од начелника реферата за обуку потпуковника Зорана Петковића сазнајемо да, ипак, у делу физичке обуке постоје и проблеми. Материјална база физичке обуке је запустела и у лошем стању и само се, захваљујући ентузијазму и ангажовањима команданата јединица, одржава на нивоу за намењене функције.

„Све промене у области физичке обуке нису се кретале у позитивном смеру“ – тврди референт за физичко васпитање у Другој бригади Милован Николић. – „Време предвиђено за физичку обуку смањивало се и сада је на нивоу од свега два часа седмично. Променом системских докумената морамо обезбедити да број часова физичке обуке буде повећан. Физичка припремљеност је толико важна за старешине и професионалне војнике,

да се не сме дозволити да зависи од личних афинитета и позитивне окренутости команданата јединица физичкој обуци и спорту. Добро је што смо вратили спортска такмичења, која представљају смотру физичких достигнућа и место где се може сагледати пресек стања и рада у јединицама на плану физичке обуке“.

Рашка и Нови Пазар истичу се не само квалитетним извођењем физичке обуке већ и слободним спортским активностима, учешћем на такмичењима и турнирима и пружањем помоћи цивилним структурама при организацији спортских манифестација.

Челни људи тих састава, потпуковници Мирослав Стефановић и Мухарем Фазлић, траже

од припадника 21. пешадијског и 28. механизованог батаљона да у потпуности реализују физичко обучавање и подржавају све видове физичког вежбања и слободних спортских активности. Колико је то добар приступ, говори податак да је управо екипа та два батаљона победила на недавно одржаном Летњем спортском првенству Друге бригаде.

У 21. пешадијском батаљону физичка обука почиње свакодневним јутарњим вежбањем. Важну улогу имају кондициони маршеви, програми убрзаног подизања кондиције и спортски дани, док се часови физичке обуке изводе најмање два пута седмично и намењени су изградњи базичних физичких способности и овладавању одређеним вештинама. Занимљиво је да припадници специјалних јединица имају часове физичке обуке сваког дана.

У батаљону из Рашке посебно се води рачуна о квалитету примењеног физичког вежбања, пошто је тај облик физичке обуке најнепосредније повезан са војноструктурном обуком и реализује се при обављању задатака и под оптерећењем. Примењено физичко вежбање изводи се у свим условима и уз максимално коришћење природних објеката на земљишту, приручних средстава и вежбалишта за обуку. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

Летња спортска првенства

Копнена војска

На Другом спортском првенству Копнене војске, око 300 припадника надметало се у седам дисциплина: стрељаштву, оријентирингу, војном вишебоју, атлетици, одбојци, малом фудбалу и цудоу.

Првенство је одржано на спортским теренима и борилиштима у касарни „Рибница“, на стрелишту „Жича“ и Спортском центру „Ибар“ у Краљеву, на базену хотела „Бреза“ и у спортској хали „Владе Дивац“ у Врњачкој Бањи. Домаћини манифестације, Друга бригада Копнене војске, град Краљево и општина Врњачка Бања, обезбедили су одличне услове за такмичење.

Након петодневног надметања, прво место у свеукупном пласману припало је екипи „Панчево“, друго место освојила је екипа „Нови Сад“ док су се на трећем месту нашли спортисти из екипе „Краљево“.

У дисциплинама стрељаштво, оријентиринг и војни вишебој тријумфовали су старешине и војници из екипе „Панчево“. У атлетици су победили чланови екипе „Нови Сад“, док су у одбојци и малом фудбалу најбоље биле екипе „Краљево“ и „Ниш 1“.

Специјална награда за фер плеј понашање припала је екипи „Ниш 2“. За најбоље такмичаре проглашени су победник у спортској грани војног вишебоја, поручник Младен Стаменковић из екипе „Панчево“ и победник у стрељаштву (дисциплина пиштољ ЦЗ-99) старији водник Саша Мудринић из екипе „Нови Сад“.

З. М.

Централна логистичка база

На спортским теренима касарне „Грошница“ у Крагујевцу и стрелишту „Сугубине“ такмичило се пет екипа Централне логистичке базе у четири дисциплине: стрељаштву, фудбалу, одбојци и стоном тенису.

Најбољи резултат у стрељаштву остварила је екипа Другог складишног батаљона, док је у појединачној конкуренцији највише успеха имао професионални војник Жељко Анђић.

Највише спортске среће у фудбалу имала је екипа Трећег складишног батаљона, у одбојци екипа Другог складишног батаљона, а у стоном тенису екипа Команде ЦЛОб.

Прво место, у укупном пласману, изборили су припадници Другог складишног батаљона. Друго место освојила је екипа Команде ЦЛОб, док је екипа Трећег складишног батаљона заузела треће место.

Командант Централне логистичке базе бригадни генерал Драган Аврић уручио је пехар и признања најбољим екипама и појединцима и честитао свим учесницима на показаном спортском духу и војничким врлинама.

Ж. К.

НОВЕ КЊИГЕ

Милован Крунић: „Жар на длану“

МОСТ НА ПОЕТСКОМ ПУТУ

Београдска издавачка кућа „Свет књиге“ објавила је, у едицији „Савремена поезија“, најновију – двадесет другу – збирку поезије Милована Крунића, српског песника родом из Херцеговине, бившег професора Ваздухопловне и Војне гимназије, који је многобројне генерације ученика – будућих официра учио вештини лепог изражавања, негујући љубав подједнако према отаџбини као и према лепој речи.

Градећи особен и препознатљив песнички израз, Крунић више од пола века ствара стихове испуњене емоцијама и душом, минијатуре снажних слика у које филигрански уграђује своју животну филозофију. Најновија збирка поезије са насловом „Жар на длану“ састављена је од стихова респоређених у три поетске целине и једног неубичајеног прилога – репринта прве песникове збирке песама „Панорама једног сна“ (Сарајево, 1964). Несвакидашњим спајањем најновијих песама са стиховима који су означили почетак његовог стваралаштва, како сам песник у поговору истиче, гради мост између сопствене старости и младости – између „двје врло удаљене станице у поетском путовању“.

Песничко дело Милована Крунића представља занимљиву књижевну појаву и по многим својим одликама заузима посебно место у савременој српској поезији, оценио је Стево Тосовић, у поговору књиге. Крунићеве песме својим духом, садржином и формом указују на јасну и препознатљиву књижевну физиономију аутора, који је своју поетику утемељио на однегованим песничким осећањима и на поузданом језичком искуству.

Књижевник Милован Крунић рођен је 15. августа 1935. у Јасену, код Требиња у Херцеговини. Основну школу и гимназију завршио је у Требињу, а Филолошки факултет – група за југословенску књижевност и српски језик – у Београду. Службовао је као професор српског језика и књижевности у Прњавору (код Бањалуке), Стоцу, Мостару и Београду. Најпре у Ваздухопловној, а потом у Војној гимназији, будуће официре, професор Крунић је, негујући родољубље и патриотизам, поучавао вештини изражавања, гајећи склоност према лепој речи, усменој и писменој, посебно према поезији.

С. РАНЂЕЛОВИЋ

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству професионалног подофицира на неодређено време

На основу члана 39. и 40. Закона о Војсци Србије („Службени гласник Републике Србије” бр. 116/07) и члана 3. став 1. тачка 2. Уредбе о пријему у професионалну војну службу („Службени гласник Републике Србије” бр. 112/08), Генералштаб Војске Србије расписује интерни конкурс за пријем у професионалну војну службу, у својству професионалног подофицира на неодређено време на формацијска места:

- 1. противтерориста-возач** у Батаљону војне полиције с/н *Кобре* Управе војне полиције ПШ ВС, ФЧ заставника, ФПГ 19, ФВЕС 21119, место службовања Београд – 1 извршилац;
- 2. снајпериста** у 72. извиђачко-диверзантском батаљону Специјалне бригаде Копнене војске. ФЧ заставника. ФПГ 19, ФВЕС 21133, место службовања Панчево – 1 извршилац и
- 3. диверзант** у 72. извиђачко-диверзантском батаљону Специјалне бригаде Копнене војске. ФЧ заставника. ФПГ 19, ФВЕС 21133, место службовања Панчево – 1 извршилац.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије,
- да имају најмање средњу стручну спрему,
- да се налазе на служби у Министарству одбране или Војсци Србије у својству подофицира на одређено време или војног, односно државног службеника,
- да нису осуђивани и да се против њих не води кривични поступак,
- да немају негативних службених оцена, а да су последње две најмање врло добар (за војне службенике претпоследња најмање 125 бодова) и
- да су психофизички здрави и здравствено способни за војну службу без ограничења.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

а) За формацијско место на редном броју 1,

- да имају возачку дозволу најмање Б категорије.

б) За формацијско место на редном броју 2 и 3

- да кандидати нису старији од 28 година,
- да су им чланови породице (брачни друг и деца) држављани Републике Србије,
- да имају радно искуство у Војсци од најмање три године,
- да су психофизички здрави и способни за рад у јединицама Специјалне бригаде, да су пливачи и да су успешно завршили селективну обуку.

Кандидати молбе подносе Војној пошти 1084 Београд, поштом препоручено или предају лично у деловодству.

Уз молбу прилажу:

- биографију (са наведеним основним личним подацима, адресом и телефоном за контакт),
- извод из матичне књиге рођених (не старији од шест месеци),
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци),
- оверену фотокопију дипломе о стеченој школској спреми,
- уверење надлежног суда о некажњавању, односно да се не води кривични поступак за кривично дело за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци),
- фотокопију личне карте.

Пре пријема у професионалну војну службу кандидати који испуњавају услове конкурса и који уђу у најужи избор биће упућени на лекарски преглед ради оцене способности за пријем у службу.

Неблаговремене и некомплетне молбе неће бити разматране.

Рок за подношење пријава за пријем у службу је 15 дана од дана објављивања конкурса.

Ближа обавештења о условима конкурса се могу добити на телефон 011/2063-178. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
ВИСОКА ШКОЛА ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

р а с п и с у ј е

К О Н К У Р С

за упис студената у прву годину интегрисаних академских студија за доктора медицине у школској 2009/2010. години

Висока школа Војномедицинске академије у Београду, за потребе система одбране, у школској 2009/2010 години, уписаће **16 студената и 4 студенткиње** у прву годину студија медицине.

Кандидати треба да испуњавају опште и посебне услове конкурса.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су држављани Републике Србије;
- да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци или казном малолетничког затвора;
- да нису ожењени – удате.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

- да су рођени 1990. године или касније;
- да су завршили гимназију, средњу школу здравствене струке или ветеринарског усмерења у трајању од четири године;
- да су здравствено способни, што утврђује надлежна војнолекарска комисија.

ШКОЛОВАЊЕ, ПРАВА И ОБАВЕЗЕ:

Школовање у Високој школи Војномедицинске академије има структуру интегрисаних академских студија у трајању од шест година, односно 360 ЕСПБ. После завршетка школовања студенти стичу високо образовање и стручно звање дипломирани доктор медицине, како је прописано акредитованим студијским програмом.

За време школовања студенти и студенткиње имају статус војног лица у складу са *Законом о Војсци Србије*, станују у Интернату Војномедицинске академије, а све трошкове школовања сноси Министарство одбране Републике Србије.

Права и обавезе лица примљених на школовање и Министарства одбране Републике Србије регулишу се уговором, који укључује и ближе услове за пријем у професионалну војну службу по завршеном школовању.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

Пријем документа обавиће се у Војномедицинској академији у Београду, Црнотравска 17, у сали Наставно-научног већа (улаз на централном холу), **17. и 18. јуна 2009. године, у времену од 9,00 до 14,00 часова.**

Потребна документа:

1. читко попуњена пријава;
2. сведочанства I, II, III и IV разреда (оригинал и оверене фотокопије);
3. диплома (оригинал и оверена фотокопија);
4. извод из матичне књиге рођених (оригинал и оверена фотокопија);
5. уверење о држављанству Републике Србије (оригинал и оверена фотокопија);
6. потврда надлежног органа да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у

трајању дужем од шест месеци или казном малолетничког затвора;

7. изјава да нису ожењени – удате, односно да не живе у ванбрачној заједници и да немају деце.

Оверене фотокопије документа под редним бројевима 2, 3, 4 и 5 се предају, а оригинали се стављају само на увид. Документа под бројем 4 и 6 не смеју да буду старија од шест месеци.

За све пријављене, **здравствени прегледи ради оцене здравствене способности организују се у периоду од 20. до 23. јуна 2009. године.** Спискови, са терминима здравствених прегледа, биће истакнути 19. јуна 2009. године у 9,00 часова, на огласној табли у централном холу Војномедицинске академије и на веб страници Војномедицинске академије

Листа кандидата/кандидаткиња за полагање пријемног испита биће истакнута 24. јуна 2009. године.

Пријемни испит се полаже 27. јуна 2009. године у времену од 12,00 до 15,00 часова.

Кандидат/кандидаткиња који је као ученик/ученица III или IV разреда средње школе освојио/освојила једно од прва три места на републичком такмичењу које организује Министарство просвете, односно на међународном такмичењу из хемије и биологије не полаже пријемни испит из одговарајућег наставног предмета, а пријемни испит из тог предмета вреднује се максималним бројем бодова. Ово се не односи на награде освојене на републичкој смотри научног и уметничког стваралаштва талента.

Рангирање кандидата/кандидаткиња обавља се на основу успеха постигнутог у сва четири разреда у средњој школи или гимназији (максималан број бодова је 40) и на пријемном испиту из предмета хемија и биологија (максималан број бодова је 60).

Укупан максималан број бодова који кандидат/кандидаткиња по ова два основа може да оствари, износи 100. Кандидати и кандидаткиње биће ранжирани на основу места на коначним ранг листама.

Јединствена ранг листа кандидата и јединствена ранг листа кандидаткиња биће објављене 30. јуна 2009. године на огласној табли у централном холу Војномедицинске академије и на веб страници Војномедицинске академије у Београду.

Приговори на прелиминарну ранг листу подносе се до 3. јула 2009. године начелнику Војномедицинске академије. Приговори се решавају у року од три дана.

Коначне ранг листе кандидата и кандидаткиња биће објављене 11. јула 2009. године.

Упис кандидата и кандидаткиња према коначној ранг листи обавиће се 15. јула 2009. године.

Ако се кандидат/кандидаткиња који/која је остварио/остварила право уписа не упише у предвиђеном року, Висока школа Војномедицинске академије у Београду ће уписати наредног кандидата/кандидаткиње према редоследу на коначној ранг листи.

Све остале информације о детаљима који се односе на полагање пријемног испита и на услове студирања, могу се добити на телефоне: 3608-311, 3608-511, 2668-624 и 2660-027 или наћи на веб адреси <http://www.vma.mod.gov.rs>. ■

РАНГ ЛИСТЕ ЗА СТАН У ЗАКУП ЗА РЕШАВАЊЕ СТАМБЕНИХ ПИТАЊА У МО И ВС

Пресек на дан: 31.01.2009. године

Додела: 09.06.2009. године

РБр	Презиме, очево име и име	Значај радног места	Стамбена угроженост	Време чекања	Радни стаж	Чланови домаћинства	Здравствено стање	Стак у двоструком трајању	УКУПНО
-----	--------------------------	---------------------	---------------------	--------------	------------	---------------------	-------------------	---------------------------	--------

БЕОГРАД: једноипособан

пензионисани ЦП									
1	РАДИЋ ЉУБОМИР ЂУРО	125	180	156	200	15	17	693	
2	ЛЕКА БРАНКО ДАНИЦА, удова	125	180	150	145	45	20	17	682
3	ПРОСТРАН МИРКО ВЛАДИМИР	115	180	130	200	30	17	672	
4	ПАУНОВИЋ ВУЈАДИН ДРАГОСЛАВ	118	180	100	190	45	20	2	655
5	ПАРАВИЋА ПУКА ЈОВАН	120	180	135	200	15	5	655	
6	ВИТАС ЈОВЕ МИЛАН	115	180	105	200	30	17	647	
7	КРИЧКА ЉУБОМИР МИЛАН	125	180	85	200	30	20	4	644
8	БЕЛЕОБАБА МИЛЕН БОШКО	125	180	80	200	15	20	14	634
9	ТАЛИЋ ВЕЉКА ЈЕЛКА	118	180	85	175	45	20		623
10	ВИНЧИЋ СИМО ЉУБИЦА	105	180	100	190	30	15	620	
11	РАДУЛОВИЋ ПЕТРА ЈОВАН	115	180	85	170	30	17	597	
12	РАДИВОЛЕВИЋ МАНЕ ДРАГА	113	180	95	175	30	3	596	

БЕОГРАД: двособан

подофицир									
1	ДЕДЈЕР РАДОВАН РАНКО И ДАНИЈЕЛА, деца	135	180	130	170	45	1	661	
2	САВУРДИЋ БОГОЉУБ МЛАДЕН	135	180	100	160	45	17	637	
3	МУЈАРИЋ РЕЉЕБ ЗИЈАД	130	180	100	155	45	20	5	635
4	СТАНОЈЕВИЋ ВИТОМИРА ИВАН	139	180	95	130	60	20	1	625
5	ШНОГОРЧИЋ ЖАРКО ТИХОМИР	130	180	105	150	45	14	624	
6	МИЛАНОВИЋ ПЕТАР МИЛАН	135	180	107	145	45	1	613	
7	ШОЈИЋ ПЕРИША МИЛОРАД	135	180	125	160		5	605	
8	ЧОЛОВИЋ МИЛАН РАДИША	139	180	110	145	30	1	605	
9	ВАСОВИЋ ЖАРКО МИРОСЛАВ	143	150	105	135	45	20	5	603
10	МОМЧИЛОВИЋ МАНЕ МИЛОРАД	139	180	105	130	45	2	601	
11	МАЦАН РАЈКО САША	139	180	85	135	45	17	601	
12	ВЛАЧО МАРКО МИЛАН	143	180	110	145	15	1	594	

пензионисани подофицир

1	СТЕПАНОВИЋ СТОЈАНА БОРИСАВ	130	180	200	200	15	15	725	
2	МИТРОВИЋ ТОМАШ МИЛУТИН	130	180	169	200	15	20	714	
3	РАДИЋ ВАСИЉ ТОЈКО	139	180	108	200	45	22	714	
4	ВАСИЛЕВСКИ АНЂЕЛКО АЛЕКСАНДАР	139	180	155	200	15	20	3	712
5	ПЕТРОВИЋ СЛАВКО РАДОСЛАВ	143	180	137	185	45	20	1	711
6	ТОПАЛОВИЋ ВУКАН РАДОМИР	130	180	200	200			710	
7	КАПАЊ ВУЈЕ ОБРАД	143	180	137	200	30	20	710	
8	БОКИЋ СТЕВАНА ЂОКО	143	180	120	200	30	20	15	708
9	РОДИЋ РАДЕ БРАНКО	143	180	165	200	15	4	707	
10	МАЈСТОРОВИЋ СЛАВКО МИЛКА, удова	139	180	120	200	30	20	17	706
11	БОРОЈЕВИЋ МИРКО ПЕРО	139	180	150	200		20	16	705
12	МИЉИЋ МИЛОРАД РАТКО	143	180	137	200	30	14	704	

БЕОГРАД: двоипособан

пензионисани оффицир									
1	ВЛАСАВЕВИЋ ЈОВО МИЉО	195	180	147	200	15	26	13	776
2	БРКОВИЋ МИЛИЋА РАДОМИР	189	180	189	200	15	1	774	
3	МАТИЋ МИЛУТИН ИВАН	189	180	151	200	15	20	2	757

РБр	Презиме, очево име и име	Значај радног места	Стамбена угроженост	Време чекања	Радни стаж	Чланови домаћинства	Здравствено стање	Стак у двоструком трајању	УКУПНО
4	ЂОКИЋ МИЛИВОЈЕ ДРАГОЉУБ	192	180	154	200	15	12	753	
5	САВИЋ МИЛОСАВА МИЈО	195	180	139	200	15	20	3	752
6	ГРУРЕВИЋ КОСТА МАРКО	163	180	191	200	15		749	
7	БАЊАНИН ГОЈКО ДУШАН	173	180	200	200		4	747	
8	НОВАКОВИЋ ДАМЈАНА МИЛАН	192	180	125	200	15	20	11	743
9	МАЉКОВИЋ СИМА МИЛОРАД	183	180	162	200	15	3	743	
10	БОБИЋ ШВИЈЕТИНА ЖАРКО	173	180	170	200	15		740	
11	ЛУКАЧ ЉУБОМИР МИОДРАГ	173	180	140	200	15	20	11	739
12	СТЕВОВИЋ СОКО МУНЕВРА, удова	189	180	142	200	15	8	2	736

ВЕЛИКА ПЛАНА: двособан

пензионисани подофицир									
1	САКИЋ СВЕТОМИРА ЈОВАН	143	180	179	200	15	3	720	
2	РОКНИЋ МИЛАНА ДУШАН	143	180	125	200	30	5	683	
3	МИЛОВАНОВИЋ ЖИВОРАДА НЕБОЈША	143	180	108	180	45	4	660	
4	ТЕШИЋ РАДОСЛАВА МИЛОШ	143	180	60	60	30	20	1	494

НИШ: гарсоњера

официр									
1	ВОЈИНОВИЋ Слободан ИГОР	159	180	50	65	45	2	501	

НИШ: трособан

пензионисани оффицир									
1	БАБИЋ Драгана СИНИЦА	169	110	43	115	30	20	5	492
2	ГРОЗДАНОВИЋ Богољуба ТОДОСИЈЕ	173	180	141	200	30	20	744	
3	ПАВЛОВИЋ МИЛОМИРА МИРОЉУБ	169	180	132	190	45	1	717	
4	ШМАЉЕЉ Јохеф РОБЕРТ	163	180	140	155	60	3	701	
5	ТРАЈКОВИЋ Јефтица БОРА	173	180	122	190	30	3	698	
6	ВЛАДИЋ Мирослава ВЕЉИБОР	169	180	102	175	45	20	4	695
7	МАРИНКОВИЋ Душана МИРОСЛАВ	159	180	123	200	30	1	693	
8	ПЕТКОВИЋ Обрвана МИЛОШ	155	180	124	200	30		689	
9	НИКОЛИЋ Бранимира ЉУБИЦКА, удовица	159	180	130	185	30		684	
10	ЂОРЂЕВИЋ Чедомира ДРАГАН	163	180	105	190	30	5	673	
11	СТАНКОВИЋ Тренча ДОБРИВОЈЕ	169	180	117	175	30	1	672	
12	ЂОКИЋ Винка ЗОРАН	169	180	112	165	45	1	672	

пензионисани подофицир

1	ЗЛАТКОВИЋ Тихомир БУДМИР	139	180	146	200	45	1	711	
2	ОБРАДОВИЋ Милорада СПОБОДАН	135	180	139	200	45		699	
3	СТОЈАНОВ Ратка ДРАГОЉУБ	139	180	150	175	45	6	695	
4	РАДУЛОВИЋ Бождара МИЛОРАД	139	180	142	180	45	5	691	
5	ВУЧИЋЕВИЋ ЈОВАН ТОДОР	139	180	135	175	45	12	686	
6	ЈОВАНОВИЋ Живојина ЗОРАН	143	180	101	195	45	20	1	685
7	ПАВЛОВИЋ Слободана СЛАВИША	139	180	138	175	45	5	682	
8	СТОШИЋ Стаменко МИЛЕ	143	180	114	195	45	3	680	
9	ДЕНИЋ Младена ДУШАН	139	180	85	195	45	20	5	669
10	РИСТИВОЈЕВИЋ Радојка МИЛОРАД	143	180	103	175	45	20	1	667
11	ЛИНИЋ Велимира ГОРАН	169	180	110	160	45	3	667	
12	РАДЕНКОВИЋ МИЛУТИНА РАДОВАН	139	180	110	185	45	4	663	

НИШ: троипособан

официр									
1	МИЛЕНКОВИЋ НОВИЦА РАДМИЛА, удова	159	180	80	195	45		659	
2	ЂЕЛИЋ Драгомира ЈОВИЦА	155	180	110	145	45	3	638	
3	РИСТИЋ Србољуба ИВАН	173	180	71	140	45	20	5	634
4	ПЕТРОВИЋ Синише САША	183	180	100	125	45	1	634	
5	ЦВЕТКОВИЋ Радомира ОБРАД	159	180	95	150	45	5	634	
6	ЖИВКОВИЋ РАДИСАВ ЗЛАТКО	169	180	85	140	45	8	627	

ИЗВОД ИЗ ДОНЕТИХ РЕШЕЊА О ДОДЕЛИ СТАНОВА УЗАКУП 09. 06. 2009. ГОДИНЕ

Ред.бр.	Број решења	Презиме, име и чин-стручна спрема	Гарнизон решавања	Број бодова	Додељен стан: структура, површина, адреса, ранији корисник	Правни основ начин решавања
1	5795/1998 9.6.2009	цивилно лице у пензији, ВКВ РАДИЋ ЉУБОМИР ЂУРО	БЕОГРАД	693	ЈЕДНОПОСОБАН, 49,43 м ² БЕОГРАД	члан 44. став 1. Правилника
2	12111/2001 9.6.2009	заставник 1. класе у пензији СТЕПАНОВИЋ СТОЈАНА БОРИСАВ	БЕОГРАД	725	ДВОСОБАН, 58,3 м ² БЕОГРАД	члан 44. став 1. Правилника
3	945/1998 9.6.2009	деца заставника 1. класе ДЕДИЈЕР РАДОВАН РАНКО И ДАНИЈЕЛА	БЕОГРАД	661	ДВОСОБАН, 54,5 м ² БЕОГРАД	члан 44. став 1. Правилника
4	12065/1998 9.6.2009	заставник 1. класе у пензији МИТРОВИЋ ТОМАШ МИЛУТИН	БЕОГРАД	714	ДВОСОБАН, 50,96 м ² БЕОГРАД	члан 44. став 1. Правилника
5	10184/1998 9.6.2009	пуковник у пензији ВЛАИСАВЉЕВИЋ ЈОВО МИЋО	БЕОГРАД	776	ДВОИПОСОБАН, 69,16 м ² БЕОГРАД	члан 44. став 1. Правилника
6	2357/2001 9.6.2009	заставник 1. класе у пензији СТОИЉКОВИЋ МИЛАН БОРИВОЈЕ	НОВИ САД	710	ЈЕДНОПОСОБАН, 51,03 м ² НОВИ САД	члан 44. став 2. тачка 2. Правилника
7	4255/2001 9.6.2009	заставник 1. класе у пензији БЕЧЕЛИЋ ЈЕФТА БРАНИСЛАВ	НОВИ САД	692	ЈЕДНОПОСОБАН, 51,03 м ² НОВИ САД	члан 44. став 1. Правилника
8	16850/1998 9.6.2009	заставник 1. класе у пензији МИЉКОВИЋ МАНЕ МИЛАН	НОВИ САД	704	ЈЕДНОПОСОБАН, 51,03 м ² НОВИ САД	члан 44. став 1. Правилника
9	4648/2001 9.6.2009	пуковник у пензији ЈАНКОВИЋ СТЕВО РАЈКО	НОВИ САД	787	ТРОСОБАН, 88,3 м ² НОВИ САД	члан 44. став 1. Правилника
10	2338/2001 9.6.2009	заставник 1. класе у пензији ЧУКАРИЋ ОБРАДА НЕДЕЉКО	НОВИ САД	758	ТРОСОБАН, 88,3 м ² НОВИ САД	члан 44. став 1. Правилника
11	4676/2001 9.6.2009	заставник 1. класе ТЕПША ИЛИЈА НЕБОЈША	НОВИ САД	662	ТРОСОБАН, 85,86 м ² НОВИ САД	члан 44. став 1. Правилника
12	13833/1998 9.6.2009	заставник 1. класе у пензији САКИЋ СВЕТОМИРА ЈОВАН	ВЕЛИКА ПЛАНА	720	ДВОСОБАН, 62,96 м ² ВЕЛИКА ПЛАНА	члан 44. став 1. Правилника
13	23014/2001 9.6.2009	капетан ВОЈИНОВИЋ Слободан ИГОР	НИШ	501	ГАРСОЊЕРА, 25,54 м ² НИШ	члан 44. став 1. Правилника
14	28074/2001 9.6.2009	потпуковник у пензији БАБИЋ Драгана СИНИША	НИШ	492	ТРОСОБАН, 86,24 м ² НИШ	члан 44. став 2. тачка 2. Правилника
15	24359/2001 9.6.2009	заставник 1. класе у пензији ЗЛАТКОВИЋ Тихомир БУДИМИР	НИШ	711	ТРОСОБАН, 87 м ² НИШ	члан 44. став 1. Правилника
16	25383/2001 9.6.2009	потпуковник у пензији ГРОЗДАНОВИЋ Богољуба ТОДОСИЈЕ	НИШ	744	ТРОСОБАН, 85,35 м ² НИШ	члан 44. став 1. Правилника
17	611/2005 9.6.2009	Удова мајора МИЛЕНКОВИЋ НОВИЦА РАДМИЛА	НИШ	659	ТРОИПОСОБАН, 87,56 м ² НИШ	члан 44. став 1. Правилника
18	222/2006 9.6.2009	старији водник 1. кл у пензији СТЕВИЋ НИКОЛЕ ЖЕЉКО	ШАБАЦ	448	ДВОИПОСОБАН, 71,68 м ² ШАБАЦ	члан 44. став 1. Правилника

Обавештење

Обавештавамо стамбене интересенте да је дана 09.06.2009. године извршена расподела још 18 станова у закуп на неодређено време, у складу са Одлуком о расподели станова у закуп на неодређено време са пресеком стања на дан 31.01.2009. године, тако да је укупно подељено 49 станова у закуп.

За преостале станове обухваћене Одлуком, у току је поступак утврђивања права стамбеним интересентима који су закључно са даном пресека стања, дали оверене изјаве о месту коначног решавања стамбе-

ног питања и структури жељеног стана, провера валидности документације о утврђеном здравственом стању лица по којој су утврђени бодови, као и провера стамбеног статуса лица која су имала станове у бившим републикама СФРЈ.

По окончању поступка провере, извршиће се подела преосталих станова, а извод из одлуке о давању станова у закуп на неодређено време, као и ажуриране ранг листе биће објављене у магазину „Одбрана“ и на сајту Министарства одбране.

Монографија 63. падобранске бригаде

Књига посвећена стварању и развоју чувене 63. падобранске бригаде изузетна је по много чему: садржају, илустрацијама и привлачном изгледу. Војници са две заклетве, како зову припаднике те елитне јединице, вечни су пример војничке части, пожртвовања и врхунске обучености, а надасве осећања оданости отаджбини и униформи коју поносно носе. Црвена беретка с падобранским знаком њихово је прво очљиво обележје.

Текст је посвећен бригади, људима који су је стварали, бранили њен углед, ратовали за слободу свог народа, часно гинули и одлазили у легенду.

О њима можете читати, њих можете видети на бројним фотографијама које богато илуструју књигу вишегодишњег новинара листа „Војска“, потом официра 63. падобранске бригаде Владике Крстића.

Књига је обима 184 стране, формата 22x25 цм, тврдог повеза, с пуним колором и квалитетним папиром.

НАРУЏЕНИЦА

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд

Тел. 011/3241-009, телефакс 011/3241-363

Жиро-рачун : 840 - 49849 - 58

Овим наручјем _____ примерака књиге о 63. падобранској бригади „**ВОЈНИЦИ СА ДВЕ ЗАКЛЕТВЕ**“ са попустом 50 % - по сајамској цени од 756,00 динара.

Књиге се плаћају унапред. Уз износ за књиге обавезна је доплата од 130,00 динара за поштарину.

Наруџеницу и доказ о уплати послати на наведену адресу НЦ „Одбрана“.

Купац _____

(име, очево име и презиме)

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Датум _____

Потпис наручиоца _____

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА ТРЕЋИ ПРОТИВ ЧЕТВРТОГ

Крамник – Шишов
Линарес, 2000.

1. Сф3 д5 2. д4 цб 3. ц4 Сф6 4. Сц3 дц4 5. а4 Лф5 6. е5 е6

На најјачем турниру 2000. године Рус Владимир Крамник је играо игра против земљака, иначе држављанина Шпаније Алексеја Широва. По рејтингу Крамник (2.758) заузимао је треће, а Шишов (2.751) четврто место са неприкосновеним Каспаровим. Играла се Словенска одбрана у којој је Шишов припремио новост... У новије време игра се занимљив наставак 6... Сбд7 7. Сц4 Дц7 8. г3 е5 итд.

7. ф3 Лб4 8. е4 Ле4 9. фе4 Се4 10. Лд2

После 10. Ке2 Лц3 11. Ке3 Сф2! са бољом игром црног.

10... Дд4 11. Се4 Де4 12. Де2 Лд2 13. Кд2 Дд5 14. Кц2 Са6 15. Сц4 б5

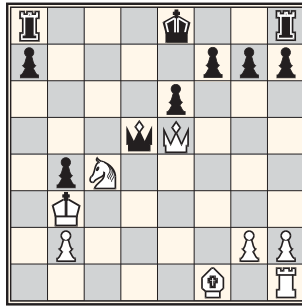
У коментару интернационалног мајстора Милоша Јовичића, новог „савезног“ наше репрезентације,

предлаже се (уз опширну анализу) 15... 0-0.

16. аб5 Сб4 17. Кц3 цб5 18. Тд1 Дц5 19. Де5 Сд5 20. Тд5 б4

Данас рачунари располажу таквим програмима који муњевито анализирају сваки потез. Ако се на екрану не појави потез који је одигран – то се сматра теоретском новашћу. То је случај и са овим потезом, што читаоца упозорава докле се данашње партије играју практично – напамет!

21. Кб3 Дд5

Бели: Кб3, Де5, Тх1, Лф1, Сц4, б2, г2, х2

Црни: Ке8, Дд5, Та8, Тх8, а7, б4, е6, ф7, г7, х7

22. Ле2! 0-0

Бели је био спреман и пронашао јак одговор, на који је црни, разуме се, могао да рачуна, јер ни после 22... Де5 не би потпуно изједначио игру.

23. Дд5 ед5 24. Са5 Тф8 25. Лф3 Та8 26. Тд1 Те3 27. Ка4 б3 28. Тд5 г6 29. Тд7

Заузимањем претпоследњег реда бели је стекао одлучујућу предност.

29... Тц2 30. Ка3 Кг7 31. Та7 х5 32. х3 х4 33. Т67 Тц5 34. Кб4 Тф5 35. Тц7 г5 36. Сб3 Тф4 37. Тц4 Тц4 38. Кц4 ф5 39. Сд4 Кф6 40. б4 Те1 41. б5 Ке5 42. Сц6 Кд6 43. б6 Тц1 44. Кб5 г4 45. б7 Т646. . Сб4 Кц7 47. хг4 фг4 48. Ле4

1:0

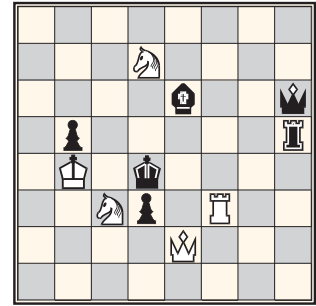
ЗАНИМЉИВОСТИ

ПОЧЕЛИ ШАХИСТИ

Први спортски догађај после Другог светског рата био је шаховски радио меч између СССР и САД у септембру 1945. године. Победила је екипа СССР-а.

СТУДИЈА

Н. Петровић, 1956.

Бели: Кб4, Де2, Тф3, Сц3, Сд7

Црни: Кд4, Дх6, Тх5, Леб, б5, д3

Мат у два потеза.

1. Сб8!

Прети 2. Сц6 мат

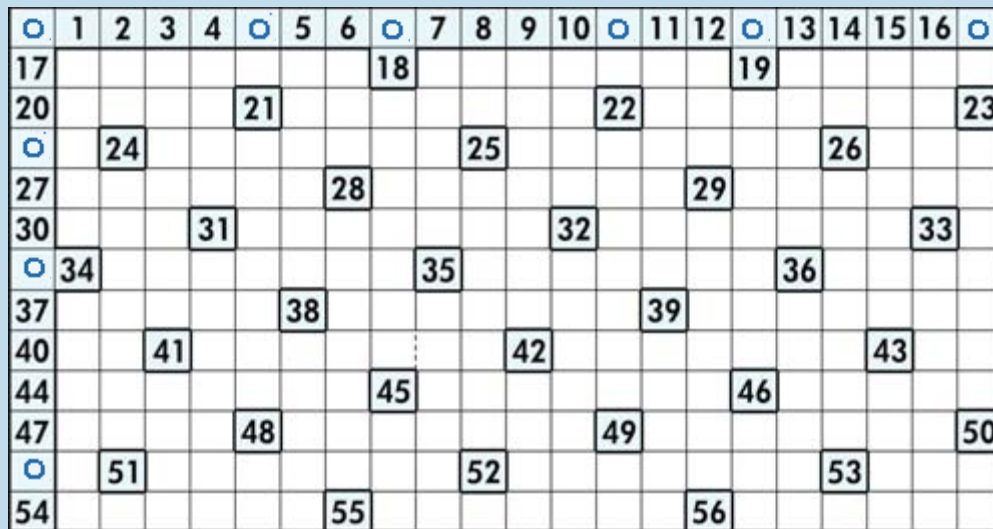
На 1...Л било где 2. Де4 мат

На 1...Лд5 2. Сб5 мат.

На 1...Лф5 2. Дц5 мат.

На 1...Ке5 2. Сц6 мат.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио Жарко ЂОКИЋ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА - ВОДОРАВНО: напути, властити, Урк, Лаошонка, сребрњак, ПВА, татарска, репатост, ватра, оријонци, Ацисол, епноним, танталит, Чоби, Макарани, деверика, пл, ие, скитачки, анасонка, Стра, карнапит, Черкези, транша, котарина, бесан, Минда-но, аренапти, ОНГ, капа азор, ниски тон, НБА, Алтамира, аерација.

ВОДОРАВНО:

17. Вршилац анкете, 18. Назив нашег часописа, 19. Наредба псу да донесе ловину, 20. Бивши француски фудбалер, Лоран, 21. Кућа од дасока, дашчара, 22. Савезна држава Мексико, 24. Наука о ритму, 25. Медицински уређај, 26. Град и лука у Израелу, 27. Јапанско украсно дрвце, 28. Укрцај робе (мн.), 29. Свећен нечему, 30. Плесна фигура у кадрили, 31. Трећи део целине, 32. Хормони (лат.), 34. Сувише лаки, 35. Коњи арапске расе, 36. Град у Енглеској, 37. Руб, ивица неке површине (мн.), 38. Град у античкој Грчкој, 39. Оивичавати, 40. Трећи и други вокал, 41. Сијати се, блештати, 42. Драмска импровизација, 43. Еманација (скр.), 44. Чешки композитор, Бедржих, 45. Чинити издатке, 46. Деформације настале урезивањем, 47. Сешки композитор, Јан, 48. Обасјати, 49. Дело Жана Расина, 51. Летети лебдећи, 52. Доста продужити, 53. Јапанске кратке песме, 54. Иако, мада, 55. Група, 56. Староегипатски бог умрлих (мит.).

УСПРАВНО:

1. Име славног етиопског маратонца Бикиле, 2. Ауто-ознака Холандија, 3. Набори на хаљини, 4. Муслиманско мушко име, 5. Аустријски фудбалски клуб, 6. Италијанска државна телевизија, 7. Који су великих очију, 8. Потврдна речца, 9. Занатиље браварске струке, 10. Повреда, озледа, 11. Велики носеви, 12. Академски аероклуб (скр.), 13. Бивши ситни турски новчићи, 14. Ауто-ознака Панчева, 15. Завршити обред кађења, 16. Мушко име, Радомир одмила, 18. Окућити, окупити у кућу, дом, 19. Врста зељасте биљке, пече при додиру, 21. Врста веома слатког колача слично кифлици, 22. Опрати рибаћом четком, 23. Писци непознатог имена, 24. Слање робе, отпремање, 25. Врста дивљег магарца (мн.), 26. Моралисти, 28. Занос, усхићење (мн.), 29. Ширити крила, 31. Шведски фудбалер, Ралф, 32. Кикирики, 33. Одуговлачити, 34. Старешина бискупије, 35. Француски режисер, Александар, 36. Састојак хране за дијабетичаре, 38. Позитивна електрода, 39. Спрат (стр.), 41. Бивша немачка скијашица, Ирене, 42. Оно што је отопљено, 43. Муслиманско мушко име, 45. Акредитационо тело Србије (скр.), 46. Женско име, Атанасија, 48. Упишите: бд, 49. Уједињене нације (скр.), 50. Символ ајнштајнијума.

НОВИНСКИ ЦЕНТАР
ОДБРАНА
Браће Југовића 19

препоручује
капитално издање

Велику енциклопедију
**МАНАСТИРИ
СРБИЈЕ**

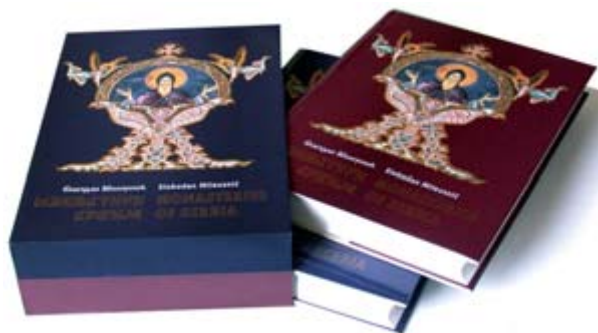
мр Слободана Милеуснића

штампану у суиздаваштву са
„Православном речи“
из Новог Сада

Двотомна, богато илустрована енциклопедија писана упоредо на српском и енглеском језику, на 1040 страна, са више од хиљаду фотографија у боји, представља 253 манастира подигнутих у претходном миленијуму на тлу Србије.

Дело од изузетног значаја за културну и духовну баштину српског народа.

Књиге са **попустом од 50%** можете набавити код издавача, Браће Југовића 19, Београд, и у књижари НЦ „ОДБРАНА“ у Београду (Васе Чарапића 22-24).

Књиге можете купити и на кредит, на пет рата - чековима са одложеном плаћањем или решењем о административној забрани.

Цена: 7.290,00 динара

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд тел: 011/3241-009,
телефакс: 011/3241-363; жиро-рачун: 840-49849-58

НАРУЏБЕНИЦА

Наручујем примерака књиге: „МАНАСТИРИ СРБИЈЕ“

по укупној цени од динара.

Књиге ћу платити (заокружити број): 1) одједном (плаћање унапред)
2) на кредит у месечних рата (највише 5)
по динара, уз оверену административну забрану.

Код плаћања унапред уз наруџбеницу послати доказ о уплати целокупног износа увећаног за **поштарину у износу 300 динара**. Купци на кредит достављају административну забрану (обаразац се добија од НЦ „ОДБРАНА“) оверену у Војној пошти или предузећу у коме су запослени. Рекламације у случају неуручивања књига примамо у року од 30 дана.

Купац.....
(име, очево име, презиме)

Матични број грађана Број личне карте

издате у МУП

Улица и број

Место и број поште Телефон

Датум Потпис наручиоца

Именовани је стално запослен у
(назив ВП или предузећа)

Улица и број

телефон Место и број поште

МП Овера овлашћеног лица

*Оставите својима у наслеђе капитално дело
о културном и духовном благу српског народа*

ПРОДАВНИЦА „ВОЈНА КЊИГА”

- магазин "Одбрана"
- војностручни часописи "Нови гласник", "Војно дело" и "Војнотехнички гласник"
- књиге у издању Новинског центра "Одбрана", "Војноиздавачког завода"
- аудио курсеви страних језика
- издања на компакт-дискovima
- постери, географске карте и планови
- макете тенкова, авиона и бродова
- реплике наоружања и војне опреме
- сабље и бодежи
- прибор за боравак у природи
- батеријске лампе, бусоле и др.
- војна обућа и одећа
- мајице и качкети, привесци, значке, футроле за оловке и визиткарте, перорези, хемијске оловке и упаљачи са ознакама Војске Србије
- сувенири са националним симболима

У БЕОГРАДУ

Улица Васе Чарапића 22

Тел/факс 011 21 84 925

Радно време од 8 до 21 часова
суботом од 8 до 16 часова